

Tatabányai Éltes Mátyás Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda,
Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola

OM:101905

HELYI TANTERV

Az középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára

1-4. évfolyam

2020.

Tartalom

Alapfokú nevelés- oktatás szakasza, általános iskola 1-4. évfolyam	6
Célok, feladatok	7
Fejlesztési területek – nevelési célok	8
Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés	11
Egységesség és differenciálás	13
Tantárgyak és óraszámok az 1-4. évfolyamon	17
Kommunikáció 1-4. évfolyam.....	18
Javasolt órakeret.....	20
Kommunikáció 1-2. évfolyam.....	21
Kommunikáció 1.osztály.....	23
Kommunikáció 2. osztály.....	37
Kommunikáció 3–4. évfolyam.....	52
Kommunikáció 3. osztály.....	54
Kommunikáció 4. osztály.....	70
Olvasás-írás 1-4. évfolyam.....	87
Javasolt órakeret.....	89
Olvasás- írás 1–2. évfolyam.....	90
Olvasás-írás 1. osztály.....	92
Olvasás-írás 2.osztály.....	101
Olvasás-írás 3–4. évfolyam.....	110

Olvasás-írás 3.osztály.....	111
Olvasás-írás 4.osztály.....	122
Számolás-mérés 1-4. évfolyam	133
Javasolt órakeret.....	135
Számolás - mérés 1–2. évfolyam.....	136
Számolás-mérés 1. osztály	137
Számolás-mérés 2. osztály	140
Számolás - mérés 3–4. évfolyam.....	143
Számolás-mérés 3. osztály	144
Számolás-mérés 4. osztály	149
Környezetismeret 4. évfolyam	155
Javasolt órakeret.....	157
Környezetismeret 4. évfolyam	157
Környezetismeret 4. évfolyam	158
Ének-zene 1-4. évfolyam.....	167
Javasolt óraszám.....	168
Ének-zene 1–2. évfolyam.....	169
Ének-zene 1. évfolyam.....	170
Ének-zene 2. évfolyam.....	174
Ének-zene 3-4. évfolyam.....	179
Ének-zene 3. évfolyam.....	180

4. évfolyam.....	183
Ábrázolás-alakítás 1-4. évfolyam.....	188
Javasolt órakeret.....	190
Ábrázolás-alakítás 1–2. évfolyam.....	191
Ábrázolás-alakítás 1. osztály.....	192
Ábrázolás-alakítás 2.osztály.....	195
Ábrázolás-alakítás 3-4. évfolyam.....	198
Ábrázolás-alakítás 3. osztály.....	198
Ábrázolás-alakítás 4.osztály.....	202
Mozgásnevelés 1-4. évfolyam.....	206
Javasolt órakeret.....	208
Mozgásnevelés 1–2. évfolyam.....	209
Mozgásnevelés 1.osztály.....	211
Mozgásnevelés 2.osztály.....	214
Mozgásnevelés 3–4. évfolyam.....	218
Mozgásnevelés 3.osztály.....	220
Mozgásnevelés 4.osztály.....	224
Önkiszolgálás 1-2. évfolyam.....	229
Javasolt órakeret.....	231
Önkiszolgálás 1. osztály.....	233
Önkiszolgálás 2. osztály.....	236

Életvitel és gyakorlat 3-4. évfolyam	240
Javasolt órakeret	242
Életvitel és gyakorlat 3-4. évfolyam	242
Életvitel és gyakorlat 3. osztály	244
Életvitel és gyakorlat 4. osztály	248
Játékra nevelés 1-4. évfolyam	253
Javasolt órakeret	257
Játékra nevelés 1–2. évfolyam	258
Játékra nevelés 1. osztály	260
Játékra nevelés 2. osztály	267
Játékra nevelés 3–4. évfolyam	275
Játékra nevelés 3. osztály	277
Játékra nevelés 4. osztály	282

Alapfokú nevelés- oktatás szakasza, általános iskola 1-4. évfolyam

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók igen eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyénenként is eltérő nevelési, oktatási igények és szükségletek jelentkeznek. A tanulási képességet a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók esetében elsősorban a kognitív képességek eltérései határozzák meg. Jellemző az idegrendszer (elsősorban a központi, de gyakran a környéki is) struktúrájának átfogó érintettsége. Az érzékelés gyakran differenciálatlanabb, így a releváns ingerek, észleletek feldolgozási folyamata – detektálása (felfedezése-tudatosítása), szelektálása (az adott helyzetben lényegesek szűrése, kiemelése) – is nehezített. Gyakran tapasztaljuk az önkéntelen figyelem ingadozását, csapongását különféle ingerforrások között, vagy merev megtapadását egy-egy dolognál. A figyelem szándékos fókuszálása, irányítása nagy erőfeszítést kíván, így hamarabb alakul ki fáradtság. Ennek megnyilvánulási formái lehetnek rendhagyók, pl. ingerlékenység, kapkodó munkavégzés, indokolatlanul gyakori mosdóba vagy egyéb helyre kéredzkedés, egyéb elkerülő magatartás (állandó orrfújás, ceruzahegyezés vagy bármi, az egyénre jellemzően). Az emlékezeti funkciókra jellemző, hogy a munkamemória egyszerre kevesebb, sok esetben csupán egy-egy új elemet tud befogadni. A hosszú távú tárbá nehezebben rögzülnek új elemek. A felejtés kevésbé jellemző, de a felidézéshez gyakran szükségesek a megfelelő kulcsingerek. A felidézést jelentősen támogatja, ha az adott dologhoz, ismerethez a tanulónak pozitív érzelmi kötődése van. A gondolkodásban a megszokott sztereotípiák fontos támpontokat adnak, ugyanakkor ezek okozzák más kontextusban a rigiditást (gondolkodásbeli merevséget, rugalmatlanságot) is. Általában az egy szempont szerinti ítéletalkotás, az egyenes következményes következtetések, a ha-akkor összefüggések felismerése jól alkalmazható. Az új ismeret korábbiakhoz való kötése, változó kontextusban való értelmezése, rugalmas alkalmazása, azaz az ismeretek generalizálása nehezített.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaikhoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékossgal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíteni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

A hatályos jogszabályok alapján az iskola pedagógiai programjának részeként, a miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tanterv elkészítésekor különös figyelmet kell fordítani a Nat jelzett elvei közül arra, hogy a helyi tanterv a fogyatékossgal, sajátos nevelési igényrel összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket jelenítsen meg, ennek érdekében a kerettanterv tartalmi elemei az igényeknek megfelelően adaptálhatóak, illetve ugyanazon célokat szolgáló elemekkel behelyettesíthetőek. A Nat. szerint meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok egyes esetekben összevontan, integráltan jelennek meg. Az egyes eltérő megnevezésű tantárgyak Nat tanulási terület és tantárgy szerinti megfeleltetése az „A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok” cím alatt történik meg.

Témakörök

A Nat témakörei a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő módon adaptálva, horizontálisan érvényesülnek a kerettantervben. A témakörök egy adott tantárgyon belül a Nat-tól esetenként eltérő megnevezéssel és más belső elrendezéssel jelennek meg, hogy igazodjanak a sajátos nevelési igényű tanulók speciális tanulási igényeihez, de összességükben – adaptált formában – lefedik a Nat által az adott tantárgyra meghatározott témakörök tartalmi egészét.

Célok, feladatok

Az iskolai nevelés-oktatás során az egyéni bánásmód elvét alkalmazva biztosítható a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók személyiségének harmonikus fejlődése.

Az általános iskolai nevelés-oktatás célja kialakítani a helyes közösségi magatartást, az együttműködési képességet és a szocializációs készséget a hiányosan működő képességek korrekciója, a hátrányok csökkentése érdekében, miközben folyamatos motivációval, az érdeklődés fenntartásával valósul meg a jól működő funkciók fejlesztése.

Az általános iskolai nevelés-oktatás feladata minél nagyobb mértékben előkészíteni az önálló vagy támogatott életvezetés lehetőségét, kialakítani a környezethez való kötődés igényét, a közösségi alkalmazkodást és elfogadást, törekedve az önérvényesítéssel és önálló döntési képességgel rendelkezés kialakítására, a tanuló felkészítésére a lehető legeredményesebb társadalmi integrációra.

Az általános iskolai nevelés-oktatás megalapozza a tanulói képességekhez és érdeklődéshez igazodó, készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatásban történő részvétel és a gyakorlati munkavégzés feltételeit úgy, hogy fokozott figyelmet fordít azoknak a kompetenciáknak a fejlesztésére, amelyre a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknak az iskolai oktatás után szükségük lehet (a készségfejlesztő iskola évfolyamain, napközi otthonokban, családban, lakóotthonokban, védő vagy integrált munkahelyeken).

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kiemelt figyelmet kell fordítani az egyénre szabott terápiás eszközök, eljárások alkalmazásával a képességstruktúra hiányosságainak kompenzálására, az épen maradt funkciók feltárásával és azokra építéssel. A pedagógusoknak feladatuk a gyakorlatorientált, a mindennapi élet tevékenységeire felkészítő képzés megvalósítása, az életvezetési technikák megalapozása, elsajátíttatása, gyakoroltatása. A személyiség gazdagítása érdekében az önelfogadásra és mások elfogadására a toleráns magatartás kialakításával tehet szert a gyermek/tanuló.

Mindehhez olyan iskolai légkört kell teremteni, amelyben mind a tanuló, mind a felnőtt jól érzi magát, ahol az emberi és társas kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát, a másságot is elfogadva.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Az erkölcsi nevelés

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló képes szociális kapcsolatokat kialakítani és fenntartani, ismeri és elfogadja az alapvető emberi értékeket, a személyiségében rejlő pozitív tulajdonságokat meg tudja jeleníteni a környezete számára. Különböző élethelyzetekben képes az adekvát viselkedésre, elfogadja társait és környezetét, megismeri, követi és igyekszik betartani a szabályokat. Interperszonális kapcsolataiban együttműködő, megértő, türelmes.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanuló érdeklődik környezete és lakóhelye szokásai iránt, ismeri a legfontosabb nemzeti ünnepekhez köthető hagyományokat, képességeihez mértén bekapcsolódik az ünnepi megemlékezésekbe. Fokozatosan megismeri a szülőföld, a haza legfontosabb értékeit, megismeri környezetében előforduló szimbólumait.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A tanuló fokozatosan képessé válik az együttműködésre környezetével, közösségében magatartása elfogadó. Megismeri, és képességeinek megfelelően alkalmazza alapvető emberi jogait és kötelezettségeit. Kialakul igénye az önállóságra, megismeri az önérvényesítés és a támogatott döntéshozatal lehetőségét. Közösségének alakításába bevonható, igényli a rendezett, célszerűen kialakított környezetet.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A tanuló megtapasztalja saját személyét, bekapcsolódik társas foglalkozásokba.

Megtanulja a helyzeteknek megfelelő kapcsolatokat megteremteni környezetével, cselekedeteit kontrollálni, képes a kapcsolatokban a közeledés és a távolságtartás egyensúlyának és szükségességének megválasztására. Konfliktusait önállóan, vagy segítséget kérve próbálja megoldani. Megtanul választani lehetőségei közül, képessé válik korlátai felismerésére, megismeri az adekvát segítségkérés módszereit.

Megismeri a nemi szerepekkel kapcsolatos alapvető társadalmi elvárásokat és a biológiai működés elemeit.

A családi életre nevelés

A tanuló lehetőség szerint minél nagyobb önállósággal közreműködő önmaga ellátásában, ismeri a családi élet szerepeit, feladatait. Képességeihez mértén elfogadja és kéri személyi segítő tanácsát a magánéletben adódó problémahelyzetek megoldásához.

A testi és lelki egészségre nevelés

A tanuló megismeri a helyes táplálkozás és a személyes higiéné alapjait, minél önállóbban képes gondoskodni magáról, ápolni testét. Igényli a rendszeres testmozgást, figyel testi épségének és egészségének megőrzésére.

Lehetőségeihez mértén felismeri és elkerüli a káros szokásokat és veszélyes helyzeteket.

Testi és lelki érzéseit képes környezetének megfelelő jelzésekkel tudomására hozni.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén a tanulóban megerősödik a másokra való odafigyelés igénye, szívesen törekszik közösségében a segítségnyújtásra. Felismeri gyakorlati tevékenységében az önmaga és mások testi és lelki épségének megóvása érdekében szükséges körültekintő magatartás fontosságát.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A tanuló igényli a kulturált környezetet, vigyáz lakóhelye, élettere tisztaságára, óvja épségét. Felismeri a szennyező anyagokat, kerüli a káros környezeti hatásokat. Igényévé válik a takarékoság az anyagokkal, energiával, kerüli a felesleges pazarlást. Megtanulja szükségleteihez mértén beosztani a javakat.

Megismeri és alkalmazza a szelektív hulladékgyűjtés, az újrafelhasználás és hasznosítás gyakorlati technikáit.

Pályaorientáció

A tanuló motivációja felkelthető a munkatevékenységek iránt, lehetőségeihez képest igényli a felnőtt élet alapvető tevékenységének, a munkának megismerését, elsajátítását.

Képes önmaga munkatevékenységi lehetőségeinek felismerésére, belátására, elfogadja a segítséget.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A tanuló megismeri a pénz fogalmát, adott nagyságrendben tisztában van az ár és az érték fogalmával. Tisztában van a takarékoság, a pazarlás és a felesleges fogalmával.

Képes saját tulajdonának felismerésére és megóvására.

Médiatudatosságra nevelés

A tanulóban fokozatosan tudatosul a virtuális valóság és az élet közötti különbség. Felismeri az elektronikus eszközök helyes információszerző és szabadidő eltöltési lehetőségeit, ügyel a mértékletességre.

A tanulás tanítása

A tanuló az elsajátított kompetenciák felhasználásával igényli az ismeretszerzést, az új információk, tevékenységek elsajátítását. Felkelthető a tanuláshoz és megismeréshez motivációja, kíváncsisága.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

A középúlyos értelmi fogyatékos tanulók egyénileg nagyon eltérő képességprofilja miatt a Nat kulcskompetenciáinak fejlesztése is egyéni, individualizált módon valósulhat meg. Mindazonáltal a fejlesztésnek vannak olyan átfogó elemei, amelyeknek egységesen érvényesülniük kell. Kiindulási alap a kognitív fejlesztés, amely meghatározza a többi területen való sikerességet is. Ugyanakkor nem szabad megfélekezni arról sem, hogy az egyes kompetenciaterületek nem elszigetelten, hanem kölcsönhatásban jelennek meg és fejlődnek.

A tanulás kompetenciái

A Nat-ban meghatározott kapcsolódó ismeret, készség és attitűd kialakulása részlegesen várható el értelmi akadályozottság esetén. Ez távlati, ideális célkitűzésként értelmezhető, és a fejlesztést kis lépésekre, részcélokra kell bontani, az egyes tanulók képességstruktúrájához igazodva. Különös figyelmet kell fordítani a motiváció kialakítására, illetve fenntartására, az én-tudatosság, a saját értékek és lehetőségek felismerésének fejlesztésére. Elsődleges cél a szűkebb, majd tágabb környezetben való eligazodás, a közösségi részvétel különféle szerepköreire való felkészülés, a minél önállóbb életvitel kialakítása.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi)

A kommunikációs kompetenciák fejlesztése általános, tág értelmezésben megféleltethetők a Nat vonatkozó célkitűzéseinek. Nélkülözhetetlen az információ befogadásához, az elemi gondolkodási műveletek hatékony működéséhez. Elsődleges a kommunikációs szándék felkeltése/fenntartása, a kommunikációs csatornák hatékony alkalmazása mind a megértés és információszerzés, mind az önkifejezés tekintetében. Mivel a társas helyzetek, kapcsolatok alapja, a szociális készségek fejlesztése szempontjából is kiemelten fejlesztendő terület. A más nyelvekkel való ismerkedés opcionális, sok középúlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében nem megvalósítható. Néhányan azonban rendelkezhetnek a szükséges alapképességekkel, és általános adottságaikhoz képest jó nyelvelsajátítási képességük lehet. Ezen nevelési-oktatási formában idegen nyelv oktatása nem folyik, a hangsúly az anyanyelvi kompetenciákra helyeződik.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák alapjaiban megfeleltethetők a Nat elvárásainak. A készségszintben, illetve a támogatási szükségletben lehetnek jelentős egyéni eltérések. A hamis információk kiszűrése, valamint a lehetséges visszaélések elkerülése érdekében fokozottan figyelmet kell fordítani a „gyanús”, „bizonytalan” internetes tartalmak felismerésére, a megfelelő kapcsolati személytől való segítségkérésre, a támogatott döntéshozatal gyakorlására. A verbális kommunikációra képtelen tanulók esetén helyettesítő/kiegészítő jelleggel egyaránt alkalmazunk különféle IKT-eszközöket.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A gondolkodás kompetenciái megfelelően adaptálva jól értelmezhetők a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulókra is. Különös figyelmet kell fordítani a meglévő képességek fejlesztésére, a látókör szélesítésére, az elemi mérlegelő érzék, óvatosság alakítására, miközben meg kell tartani / ki kell alakítani a környezet iránti nyitottságot, kíváncsiságot is. Alapcél az egyszerű logikai összefüggések felismerése, az ismeretek minél rugalmasabb, eltérő kontextusokban való hatékony előhívása és alkalmazása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára kiemelten fontos terület, mivel nagy valószínűséggel hosszú távon, egész életen át valamilyen közösségi ellátásban fog részesülni. Az egyéni és közösségi javakat szolgáló tevékenységek, készségek gyakorlása a személyes jóllétnek is egyik alappillére. A saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok ismerete, a viselkedésszabályozás alapjai, az együttműködési készség (ki)alakítása, a társas kapcsolatok szabályrendszerének megismerése kiemelten fejlesztendő. Cél a harmonikus, reális önértékeléssel, pozitív énképpel rendelkező személyiség kibontakoztatása. Fontos a helyes önellátási-önkiszolgálási szokások (beleértve a napirend, az egészséges életmód), a tanuló önmaga és környezete iránti igényesség kialakítása. Kiemelten fontos, hogy a tanuló érdeklődéséhez, igényeihez mértén megfelelő nemi és szexuális nevelést biztosítsunk, mint az önazonosság, én-tudatosság integráns része. Mint minden nevelésben, kisebb korban a szokások kialakítása van inkább előtérben, de a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál is fontos, hogy fokozatosan megtanulják az önálló felelősségvállalást. Ennek kardinális kérdése, hogy a tanuló felismerje a lehetőségek és lehetséges következmények közötti összefüggéseket, tudja, hogy mit jelent a következmények vállalása, és felismerje, hogy mikor van szüksége segítségre a lehetséges következmények feltárásában (támogatott döntéshozatalra való felkészítés). Ez leginkább konkrét élethelyzetekhez, eseményekhez kötötten valósulhat meg.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat leírásában foglaltak megvalósulásában nagyobb szerep jut az érzelmi alapú megközelítésnek. A kreativitás, az alkotótevékenység sok középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára az önkifejezés alapvető eszköze. Ennek elemei épülnek be a felnőttkori foglalkozásterápiás tevékenységekbe is. Sok esetben ez a szabadidő tartalmas eltöltésének egyik módja lehet. Külön figyelmet kell szentelni e téren a kiemelkedően teljesítő tanulók tehetséggondozására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A vonatkozó kompetenciák megfelelően adaptált értelmezésben megfeleltethetők a Nat leírásának. Elsődleges a pályaorientáció: adjuk meg a lehetőséget, hogy a tanuló különféle területeken próbálja ki magát. Ezáltal felszínre kerülhetnek erősségei, egyben érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot végezhet. Fejlesztendő területek a kitartás, a munkafegyelem, az adott tevékenység jelentőségének belátása, a munkavállalói szerepkörhöz igazodó viselkedési normák gyakorlása. Ettől elválaszthatatlan, hogy a tanuló tisztában legyen az alapvető jogokkal, amelyek munkavállalóként megilletik. A különféle eszközök, nyersanyagok, munkafolyamatok célirányos megismertetése is szükséges. Tudatossá kell tenni a különbséget a precíz teljesítményelvárás és a kreativitás, az alternatív megoldások lehetőségei között.

Egységesség és differenciálás

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók oktatásának követendő szempontja az életkori csoportokban történő fejlesztés megtartása mellett a tanulók egyéni haladási üteméhez igazodó, az önmagához mért fejlődést értékelő, sikerélményt biztosító, a reális életlehetőségeket folyamatosan szem előtt tartó oktatás, nevelés, képzés. A tananyag kiválasztásában és elrendezésében figyelembe kell venni, hogy a foglalkozások célja lépésről lépésre a károsodásokból eredő lemaradások csökkentése a meglévő képességekre építve, tanórai keretek között, figyelembe véve a harmonikus személyiségfejlődés igényeit. Fontos a folyamatos ismétlés, gyakorlás, nagy szerepe van a tevékenységek életközegben való alkalmazásának, a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzésnek. A tantárgyak tananyagánál a fő hangsúly nem a műveltségátadáson van, hanem azon komplex képességek, készségek, kompetenciák kialakításán, amelyek elősegítik az alapvető fejlesztési célok megvalósítását.

A pedagógiai munka során törekedni kell a gyógypedagógiai nevelésben, fejlesztésben kiemelkedő jelentőségű érzelmi motivációra, játékosságra. A nevelési és oktatási módszereket mindig a tanulók életkorának és személyiségjegyeinek megfelelően kell megválasztani.

A tanterv a kultúrtechnikai tantárgyak tanítása során, a magasabb évfolyamokon sem javasol képesség szerint differenciált csoportokat. A differenciálást az ismeretekben, módszerekben, a tanulói tevékenységekben és a segítségnyújtás mértékében a tanítási órán kell megvalósítani,

mert a gyakorlati pedagógiai tapasztalat azt mutatja, hogy minden tanuló képes fiatal felnőtt koráig ezen a téren továbbfejlődni. A kamaszkor és annak befejeződése után is motiváltak a tanulók az olvasás, írás, számolás elsajátítására.

Az egyénre szabott nevelés és oktatás mellett is mutatkoznak – az adott csoporton belül – leszakadó, lemaradó tanulók. A lemaradás oka a súlyos akadályozottságban, hosszantartó betegségben, a képesség, tudás elsajátításához rendelkezésre álló időkeret szűkösségében keresendő. A tanulási képességek terén mutató nagyfokú eltérések leküzdésére fontos a differenciált foglalkoztatás, egyéni és kiscsoportos formában.

Tanórai keretben a figyelemfelkeltés, a cselekedtetés, az ismeretek közvetítése és megerősítése differenciált formában, képesség szerinti csoportok kialakításával, esetenként egyéni bánásmóddal történik. Lehetőséget kell teremteni a feladatok elvégzésében az egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtásra, a szemléltető eszközök és tanulói segédletek szükséglet szerinti megválasztására. Ebben a munkában a legfontosabb segítők a pedagógiai asszisztensek és a gyermekfelügyelők. A tanulás szervezésénél döntő az állandó ösztönzés megvalósítása, a cselekedtetés, a különböző tantárgyaknál megjelenő tananyagok kapcsolódási pontjainak különböző szempontú megközelítése, megerősítése. Az iskola tanulásszervezése a napközi otthoni foglalkozásokkal együtt egész napos. A tanulók házi feladatot csak saját kérésre kapnak, minden kötelező tanulási tevékenység az iskolában történik.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és tanórai foglalkozások célja a károsodásból eredő nagyfokú lemaradások csökkentése, a meglévő képességelőnyökre építve az eredményes személyiségfejlesztés megvalósítása, tanórai keretek között, egyéni és kiscsoportos formában.

A fejlesztés célja nem a tanórai tananyag áismétlése, hanem a képességek, készségek, kompetenciák terápiás fejlesztése:

- érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, koncentráció, grafomotoros koordináció, tájékozódás;
- bazális stimuláció, beszédfejlesztés, szociális és kommunikációs tevékenység segítése,
- művészeti foglalkozások, zene, rajz, tánc stb.;
- mozgásállapot javítása, sporttevékenység.

A tehetséggondozás során a fő hangsúly az épen maradt részképességek fejlesztésén van, és elsősorban érdeklődési körök alapján szerveződik. Legfontosabb feladata a szabadidő hasznos eltöltésére nevelés, művészetekkel, az egészséges életmóddal és a környezettudatos magatartással összefüggő tevékenységek.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, és az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít.

A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

A közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának kulcsmozzanatai:

- a bemeneti jellemzők megismerése, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait;
- a kimeneti elvárások, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenet, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén szükséges a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek) és a család legjellemzőbb mutatói (a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, cél-racionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere) együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist – a stratégiát és a terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalom sajátosságainak számbavételét. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

Így a fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők:

- a munka, a tanulás, a szabadidő, a szórakozás határainak elmosódása, az élethosszig tartó tanulás szükségessége,
- a piaci elemek mint a gazdasághoz való viszony fő jellemzői,
- nagy választási lehetőség, elágazó életutak mint az életút jellemzői,
- a nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje,
- az identitás és önismeret mint szocializációs cél,
- párbeszéd, keresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés mint tipikus tevékenységek,
- érték-pluralitás, egyéni boldogság mint értékek, és a kíváncsiság mint motiváció.

Tantárgyak és óraszámok az 1-4. évfolyamon

Műveltségi terület	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	4	4	4	4
	Olvasás-írás (Magyar nyelv és irodalom)	2+1	2+1	3+1	3+1
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	2+1	2+1	2+1	2+1
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret	-	-	-	1
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	3	3	2	2
Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés (Testnevelés)	5	5	5	5
Egyéb	Önkiszolgálás	2	2	-	-
	Életvitel és gyakorlat	-	-	2	2
	Játékra nevelés	2	2	2	2
Szabadon tervezhető órakeret		2	2	2	3
Összesen		24	24	24	25

A szabadon tervezhető órákat (évfolyamonként 1-3. évfolyamon 2 óra, 4. évfolyamon 3 óra) gyakorlásra, az ismeretek elmélyítésére, differenciált képességfejlesztésre fordítjuk.

A szabadon tervezhető órákat:

- 1. évfolyamon olvasás-írás, számolás-mérés óraszámának növelésére
- 2. évfolyamon olvasás-írás, számolás-mérés óraszámának növelésére
- 3. évfolyamon olvasás-írás, számolás-mérés óraszámának növelésére
- 4. évfolyamon olvasás-írás, számolás-mérés, környezetismeret óraszámának növelésére fordítottuk.

Kommunikáció 1-4. évfolyam

Heti/éves óraszám:

- 1. évfolyam 4 óra/144 óra
- 2. évfolyam 4 óra/144 óra
- 3. évfolyam 4 óra/144 óra
- 4. évfolyam 4 óra/144 óra

KOMMUNIKÁCIÓ

(Magyar nyelv és irodalom)

A tantárgy legfontosabb célja, hogy fejlesztő, ingergazdag környezetben váljon igénnyé és lehetőséggé a sérült gyermek számára a verbális és nem verbális kommunikáció alapelemeinek elsajátítása, a magatartás, viselkedés olyan mértékű szabályozása, amely a társas kommunikáció felismerésén és megértésén keresztül segíti az elfogadott viszonyulási formákat. A pedagógusoknak törekedniük kell a helyes, tiszta beszéd elsajátíttatására, kívánságok kifejezésének, kérdésekre adekvát válasz adásának kialakítására, fókuszálva a beszéd alaki és tartalmi része fejlesztésére, tisztább hanglejtésre, a helyes hangképzésre, a verbális kommunikáció kiépítésére, a tanult versek és mondókák képességeknél megfelelő előadására. A fejlesztés során minden alternatív kommunikációs lehetőség támogatását igénybe kell venni.

További feladatok: a beszédmegértést és a beszédet eljuttatni a készség és képesség szintjére; folyamatos motivációval, megfelelő formájú és mértékű dicsérettel és értékeléssel kialakítani és fenntartani a környezettel, közösséggel való kapcsolatteremtés és kommunikáció igényét; fejleszteni és tudatosítani elsősorban a beszéd vagy az ezt helyettesítő kommunikációs eszköz kapcsolatteremtő, közlő, informáló funkcióját; elérni, hogy a tanulók felismerjék az elemi szintű összefüggéseket, értsenek meg utasításokat, és ennek megfelelően cselekedjenek.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára fontos, hogy a beszéd és a megismert jelek használata során megvalósítsák kommunikációjuk és metakommunikációjuk összhangját egyéni szintű kommunikációjukban, fogékonyak legyenek a közösségi élet szokásaira, a természetre és a társadalmi környezetre, a helyes érzelmi és erkölcsi viszonyra. A pedagógus feladata elérni, hogy a tanuló megértse magát, és megértse környezetét, passzív és aktív szókincsét gazdagítsa, a kommunikációs színtereket megismerje, a környezetben előforduló helyzeteket, tárgyakat, élőlényeket, eseményeket felismerje, megmutassa, megnevezze, fogalmi készletét bővítse, ezzel együtt a beszédhez szükséges kognitív műveleti szinteket fejlessze. A tanulói képességekhez mérten kell kialakítani az önálló kapcsolatteremtés igényét és lehetőségét, képessé tenni a tanulókat a párbeszédokban és más kommunikációs helyzetekben szükséges viselkedés elsajátítására, felkészíteni őket a társadalmi együttélés normáira, kommunikációs kapcsolatokra, szociális környezetükben az aktív együttműködésre, miközben megismerik az információs eszközökkel történő kapcsolattartás formáit és lehetőségeit, egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtással megszerezik és értelmezik a tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információkat. Feladat, hogy a tanulók elemi szintű önállósággal tudjanak eligazodni a közvetített ismeretek birtokában a társadalmi jelenségek között, a tömegkommunikációs és információs eszközök biztonságos és mértékletes használatának elsajátításával és segítséggel az eszközök által közvetített információk értelmezésében, feldolgozásában.

Javasolt órakeret

Óraszám-évfolyam	1.	2.	3.	4.
1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	25+9	25+9	10+2	5+3
2. Társadalmi érintkezési formák	24	24	15	15
3. Testünk és személyes teendők	20	20	20	20
4. Tájékozódás térben	19	19	20	20
5. Tájékozódás időben	10+3	10+3	20	20
6. Élőlények	19	19	15	15
7. Előkészület a felnőtt életre	8	7	20+2	20+6
8. Ünnepek	7	8	20	20
Szabadon felhasználható óra				
Éves óraszám	144 óra	144 óra	144 óra	144 óra

Kommunikáció 1-2. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának megalapozásával, a társas érintkezési, viselkedési formák alkalmazásának kialakításával, a közösségi lét elfogadásának fejlesztésével és az alkalmazkodás képességének kialakításával a csoportos tevékenységekhez, a fejlesztési helyzet elfogadásához.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területén fontos szerepet tölt be az alapvető téri relációk megismerésében, a tájékozódási képesség megalapozásában, a közvetlen környezet megfigyelésében, a szűkebb közösség szokásrendszerének, a környezetben előforduló, meg tapasztalható népi hagyományoknak a megismerésében, valamint a nemzeti ünnepek jelképeinek és az ünnepeken szokásos viselkedés és külsőségek megfigyelésében.

Az önismeretet és a társas kultúra fejlesztését a tanuló saját testéről, személyiségéről, külső és belső tulajdonságairól szerzett tapasztalatokkal, a családi és iskolai szerepek megismerésével és megfigyelésével, a közösségi élethez, iskolai életformához szükséges alkalmazkodóképesség, türelem, aktivitás kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést az alapvető tisztálkodási szokások megismertetésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség és testi épség megóvását az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözködés kiválasztásának segítségével, néhány fontos közlekedési szabály megismertetésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyeltetésével és a tanuló kommunikációjának megalapozásával segíti.

A családi életre nevelést a családtagok szerepeinek megismerése, a családi munkamegosztás megfigyelése, a családi ünnepek szokásainak, jellemzőinek megismerése, megnevezése, megkülönböztetése segíti.

A fenntarthatóság, környezettudatosság területet a különböző szempontok alapján végzett környezeti megfigyelések, a természeti környezet szépségeinek észrevétele, az érzékszervek érzékelésének megfigyelése, az időjárás, az állatok, a növények és a természeti környezet szemlélése, megfigyelése támogatja.

Kommunikáció 1. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszása	A gyakorlás óraszása	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszása
1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	25	9	
2. Társadalmi érintkezési formák	24		
3. Testünk és személyes teendők	20		
4. Tájékozódás térben	19		
5. Tájékozódás időben	10	3	
6. Élőlények	19		
7. Előkészület a felnőtt életre	8		
8. Ünnepek	7		
Összesen:	132	12	

Kommunikáció 2. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszása	A gyakorlás óraszása	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszása
1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	25	9	
2. Társadalmi érintkezési formák	24		
3. Testünk és személyes teendők	20		
4. Tájékozódás térben	19		
5. Tájékozódás időben	10	3	
6. Élőlények	19		
7. Előkészület a felnőtt életre	7		
8. Ünnepek	8		
Összesen:	132	12	

Kommunikáció 1.osztály

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét)

1. Beszédfejlesztés, anyanyelv		25 óra +9 óra
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Száját csücsöríteni fűvésben. – Erős levegőfúvás rövid ideig. – Megnevezett tárgyat megfogni, letenni. – Figyelmét rövid ideig fenntartani. – Figyelmét 5-10 percig a tanár mozgásaira összpontosítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Légző-, fújó-, szívógyakorlatok. – Ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok. – Hallási figyelem fejlesztése. – Hangejtés – magánhangzók ejtése. – Szájállások utánzása. – Hangadásra készítő játékos utánzógyakorlatok (állathang utánzása), növekvő szótagszámmal ciklizálás. – Tárgyak megnevezése utánmondással. – Szókincsfejlesztés, alapszókincs növelése (aktív, passzív). – Tárgyak megnevezése, egyeztetése. – Tőmondatok, egyszerű bővített mondatok alkotása. – Vizuális emlékezetfejlesztő gyakorlatok képekkel, képsorokkal. – Egyszerű képolvasás. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Gesztusok szóbeli megnevezése, együttes alkalmazása. Kooperációs képesség kialakítása: testi és szemkontaktus létesítése. Zörejek, hangszerek hangjának felismerése, hangkeltés. Előmutatás alapján artikulációs mozgások lekövetése. Orron át belégzés, levegő tudatos visszatartása, szájon át kilégzés, hasi légzés gyakorlása. Írányított fújás, hangadással kísért fújás. Rágóizmok erősítése utánzógyakorlatokkal, a helyes nyelés technikája.	A közvetlen környezet tárgyainak megnevezése (passzív szókincs). Gyertya, hangos – halk, bent, fent, lent, kívül

	Zörejek, hangok felismerése. Alap zöngé próbálgatása, érzékelése háton, arcon, gégen. Szájállások utánzásával a hangok felismerése, megkülönböztetése, leolvasása szájról. Hívóképek alapján hangutánzások. Tárgy-kép-egyeztetés rámutatás, megnevezés alapján. Válaszadás szófajokhoz tartozó kérdésekre (Ki ez? Mi ez? Mit csinál? Milyen?). Egymástól jól megkülönböztethető hangok differenciálása (p-m, v-l, f-h,c-f), hangok időtartama. Mondókák játékos utánzómozgásokkal, ritmizálás, tapsolás. Versek mondása közösen. Mi hiányzik? Mi változott? Memóriajáték. Az olvasás haladási irányának követése (megtanulása).	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Artikulációs gyakorlatok végzése során a mozgások pontos követése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ének-zene:</i> ritmus- és hallásfejlesztés. <i>Mozgásnevelés:</i> légző-gyakorlatok, alapmozgások. <i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék.	

2. Társadalmi érintkezési formák		24 óra
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Udvariassági szokásokat elsajátítani. – Eligazodni a verbális és nonverbális (képi és gesztus) utasítások között. – Elsajátítani a képekkel végzendő tevékenységeket. – Ismerni teljes nevét, tanárát, társait nevén nevezni, velük elemi szinten kommunikálni. – Érzelmeket felismerni másokon, reakciókat, illetve érzelmi	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Társadalmi érintkezés. – A környezet kommunikatív és metakommunikációs jeleinek jobb megértése. – Irányítás elfogadása, cselekvések követése szemkontaktussal. – Mozdulatok szabályozása adott jelre. – Testkontaktus a félelem oldására. – Kéz gesztusjelei. – Fej gesztusjelei.	Bemutatkozás, név, osztálytárs, jel-jelzés, tanár-nevelő, köszönés, a használt jelzések. Gesztusok és gesztusjelek, alkalmazási módjuk. A használt gesztusok megnevezése. Az érzelmek megnevezése. Magas, kisebb, alacsonyabb, felnőtt – gyerek, én, tessék, kérem, Ne toladj! Pakolj el magad után! Sorakozó!

megnyilvánulásokat vállalni. – Megmutatni fényképen szüleit, testvéreit. – Kerülni az erőszakot. – Fegyelmezetten viselkedni az iskolán kívüli programokon is.	– Saját név. Társak neve. Nevelő neve. – Saját jel. Társak jele. – Köszönési formák. – Hétköznapi teendőkkel kapcsolatos gesztusok kiépítése (étkezés, öltözés, mosakodás). – Érzelmi megnyilvánulások. – A környezet hangjainak felismerése, reakció. – Családi kapcsolatok. Anya neve. Apa neve. Testvérek. Nagyszülők. – Egymás megismerése. – A megköszönés gyakorlása. – Konfliktuskerülő viselkedés. – Étkezések alkalmával használatos szabályok gyakorlása. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Üdvözlés, belépés kopogás után, lábtörlés, köszönés, bemutatkozás. Szem irányítása tárgyakra, mozgás követése szemmel. A kéz gesztusjeleinek bővítése. Gesztusok felismerése képekről. Öröm, fájdalom, sírás, ijedtség stb. Ütem, intenzitás, időtartam változtatása. Testmozgások, figyelmet felhívó mozgások: taps, simogatás, kézszorítás. Gyere ide! Nem szabad! Pszt! Nono! Nem! Tessék. Gyere az ölembe! Fejrázás, bólogatás. Érzelmi megnyilvánulások megismerése, felismerése és megjelenítése (érzelmek felismerése, megnevezése képekről, szerepjáték: vidám vagyok, szomorú, gyakorlás tükör előtt). A konvencionális viselkedés elemeinek gyakorlása a tanult gesztusok, mimika és kézjel alkalmazásával.	
---	--	--

	Bemutatkozás gyakorlása, nevére történő reagálás. Társak és tanár néven szólítása. Köszönés különböző formáinak gyakorlása. Szituációs játékokban a tanultak alkalmazása, képek és cselekvések alapján, megnevezéssel. Ismerős emberek, állatok, eszközök hangjai, intenzitás, hangerő, ütem változásai. Fényképen megmutatja a tanuló apját, anyját, testvéreit. Analógiás gyakorlattal képekről az anya-gyerek, apa-gyerek kapcsolat megmutatása. Bizalom-játék. Hangfelvételtől a környezet „kitalálása”: erdőben, sportversenyen, iskolai szünetben. Köszönés formáinak megtanulása és gyakorlása (szerepjáték). Tulajdonságok felismerése, azonosítás hang, ruha, tapintás útján (kitalálás, bekötött szemmel). Hangforrás keresése bekötött szemmel, hangforrás felismerése. Képolvasás, képkirakás balról jobbra: név, jel, nap, napos jele stb. Napirend, fontosabb állandó események jelzése. A tanulás során használatos képek alkalmazása, használatuk módja (válogatás, rendszerezés). Szimbólumok keresése és megfejtése utcán, buszon, épületeken, épületekben. Kép mint jelzés. Kép és idő. Kép mint információs eszköz.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Szemkontaktus felvétele, egyszerű gesztusok megértése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> alapmozgások, rendgyakorlatok. <i>Ének-zene:</i> ritmus- és hallásfejlesztés. <i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék.	

3. Testünk és személyes teendők		20 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Megnevezni, megmutatni testrészeit. – Megérteni a sor eleje, sor vége kifejezéseket. – A mosdói higiéniét betartani. – Tisztálkodási szokásait konzekvensen végrehajtani. Kezét, fogát megmosni, haját megigazítani. – Egyre önállóbban kabátot, sapkát fel- és levenni, helyére tenni. – Egyre önállóbban cipőt húzni, kötést, kapcsolást próbálgatni, megoldani. – Önállóan fel- és levenni felsőruháit. – Megnevezni (megmutatni) felszólításra 8-10 ruhadarabot. – Illedelmesen kérni, megköszönni, helyet foglalni, az ételleket megnevezni, megmutatni. – Étkezéshez a megfelelő evőeszközt kiválasztani (terítési kellékek). – Ismerni az alapvető higiéniés étkezési szokásokat.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Testünk</i> – Testrészek megmutatása együttműködéssel (fej, törzs, végtagok). – Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. – Kézmosás. Zsebkendő-és WC-használat gyakorlása. – Tisztálkodás, fésülködés segítséggel. <i>Öltözködés</i> – Ruhadarabok megismerése, felismerése, megmutatása, megnevezése együttműködéssel. – Saját ruhadarab felismerése segítséggel. <i>Étkezés</i> – Néhány étel felismerése, megnevezése segítséggel. – Alapillatok (szagok) érzékelése, megnevezése. – Edények, evőeszközök megismerése, csoportosítása. – Szokásos ételeink. Kulturált étkezés. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Mozgásos gyakorlatok keretében a test megtapasztalása. Testét tükörben szemlélve a tanuló mutasson rá fejére, törzsére, végtagjaira. Kezeit, lábait mozgásos gyakorlatok során érintse. Jobb-bal oldala differenciálása segítséggel. Térben történő eligazodás. A WC higiéniés használata. A kézmosás pontos menete. Fésülködés (saját fésűvel).	Öltözködés, ruhadarab, étkezés, evőeszköz.

	Fürdőmozgások játékos utánzása. Babán a tisztálkodási mozgások bemutatása. Öltözködés, vetkőzés gyakorlása. Ruhadarabok megismerése, megmutatása képen is. Macit, babát öltöztet segítséggel. Saját fogas (jel), kabát, nadrág, tornazsák, cipő helye. Társak jelének megismerése. Nap mint nap elmondja a tanuló, mit vett fel reggel, mit vesz le, mire cseréli. Fogasát és saját ruháit rendezi, megnevezi. Mások ruháit kiválogatja. Kabát, sapka, sál önálló felvétele. Ruhadarabokon gomb, cipzár, gallér felismerése. Gombolás gyakorlása. A reggeli ételek megnevezése, azonosítása. Az ebéd fogásainak ismételése, illetve önálló megnevezése. Szívó-rágó gyakorlatok. Terítéshez használt eszközök elhelyezése. Képekről is az ételek, italok felismerése, megmutatása. Játék közben babája etetése. Illatos, büdös (szaglási gyakorlatok) kiválasztása. Napi étkezések alkalmával a megfelelő étkezési szokások gyakorlása. Tányér, pohár, bögre, csésze megkülönböztetése. Egymás kínálása, a „kérem szépen” kérés gyakori ismételése. Ételek csoportosítása játékos formában. Étél-evőeszköz egymáshoz rendelése. Édességek, levesek, főzelékek megnevezése, húsok válogatása.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az enyém – nem az enyém viszonyok elkülönítése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Önkiszolgálás:</i> öltözködés, tisztálkodás, étkezés. <i>Játékra nevelés:</i> gyakorlójáték, szerepjáték.	

4. Tájékozódás térben		19 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Nevére reagálni. – Jelét mondani (ha képes rá). – Tanárát nevén szólítani. – Otthonosan mozogni a tantermi berendezések között. Megmondani (vagy mutatni), melyik helyiségben mit csinálunk? – Segítséggel tárgyakat hozni, vinni, igazítani, nyitni, csukni, megnevezni, megmutatni. – Köszönni. – A megfelelő személyhez kötni az iskolában történő eseményeket, cselekvéseket. – Tájékozódni otthonában a helyiségek között, azok megnevezését következetesen használni, megnevezésekor azonosítani. – Ismerni az alapvető illetve a közlekedési eszközökön. – Megfelelően viselkedni az utcán.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Iskola</i> – Berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása segítséggel. – Az iskola helyiségei, az ott folyó tevékenységek megismerése. Berendezési és használati tárgyak, játékok, eszközök megnevezése, egyeztetése. <i>Lakás</i> – A konyha, szoba berendezési tárgyai. – Használati tárgyak felismerése, megnevezése. – Tárgyak helye a lakásban. – Tárgy – kép egyeztetése. – A lakás egyéb helyiségei és tartozékai. – Ház – lakás. <i>Utca, közlekedés</i> – Az utca részei: járda, úttest. – A helyes, balesetmentes közlekedés legfontosabb szabályai. – Megfigyelések az utcán. – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. <i>Vásárlás</i> – Kirakatok nézegetése. Piac. Közös vásárlás. <i>Tájékozódás saját test körül (két oldalon).</i>	„bele” és „rá”, jobb– bal,úttest, hangos,gyors, séta, utazás,zebra, jelzőlámpa, lassú, csendes, nagy-indulás, megállás.

	<i>Fejlesztési tevékenység</i> Az osztály berendezési tárgyainak rámutató megnevezése. Az iskola helyiségeinek többszöri bejárása, funkcióinak megnevezése, az ott folyó cselekvések lejátszása. Környezetének bejárása, a tárgyak nevének használata, illetve a megnevezés alapján azok megmutatása. A konyhai dolgozók nevét és munkáját ismerje, a karbantartót, az adminisztrátorokat köszöntse a tanuló. Maketten egy ház, illetve lakás helyiségeinek tárgyainak megmutatása, megnevezése, megfigyelése. A helyiségek berendezési tárgyainak főfogalom alá rendezése. Cselekvések helyiségekhez rendelése. Cselekvések személyekhez történő rendelése eseményképek alapján. Saját, vagy tanulótárs, tanár lakásának megtekintése kis vendéglátással. Tankonyhában, illetve szobában ismerkedés a bútorokkal, rámutatás, megtapintás. A tanuló terítőt terít az asztalra. Az ajtókat nyitja, csukja. Edények rendezése, helyük a lakásban. Képeken megmutatja (megnevezi) az említett bútorokat, eszközöket. Szoba, konyha, fürdőszoba, berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése, vagy gesztusokkal történő megmutatása. Séta alkalmával a tanuló megnevezi, megmutatja a villamost, autóbust, autót, kerékpárt. Hangutánczás. Képen felismeri, játéktárgyon megmutatja (megnevezi) a tanuló a közlekedési eszközöket: repülő, vonat, hajósb. A járdán közlekedik, úttestre figyelemmel lép le.	
--	--	--

	Zebrán történő áthaladás gyakorlása, lámpánál a jelzésnek megfelelő viselkedés. Utazáskor játékos formában a járművek nevének tanulása, hangutánzó gyakorlatokkal és hallás utáni azonosításuk. Udvaron játékos formában a közlekedési szabályok betartásának gyakorlása (indulás, megállás, várakozás). Szerepjáték: utazás – utas, ellenőr, járművezető. Csoportban történő utcai séta: kirakatok előtti beszélgetés, az árak megnevezése. Piacon: nézelődés, áruk megnevezése, megmutatása. Köszönés, kérés, megköszönés gyakorlása. A konvencionális beszédformák alkalmazásának kialakítása. Tárgyak téri helyzeteinek egymáshoz viszonyítása.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A közel – távol fogalmának elkülönítése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> gyakorlójáték, szerepjáték. <i>Mozgásnevelés:</i> rendgyakorlatok: sorakozás, járás, megállás, vezényszó megértése. <i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás: irányok, viszonyítások, helymeghatározás.	

5. Tájékozódás időben		10 óra + 3 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– A nap ritmusát jelző kép- és hangjelzéseket figyelembe venni. – A téli-nyári időjárási elemeket megkülönböztetni. – Képről felismerni két ellentétes évszakot. – Tájékozódni a napszakokról. – Nagyobb különbségeket észrevenni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tanítási nap – munkanap – pihenőnap. – Tanóra – óraközi szünet – csendes pihenő. – Évszakok. Időjárással kapcsolatos megfigyelések aktív együttműködéssel. – Napszakok: reggel, dél, este jellegzetességei és a hozzájuk kapcsolódó cselekvések megfigyeltetése. – Időjárási jelenségek felismerése segítséggel.	Tanóra, szünet, munkanap, pihenőnap, majd, hamarosan, soká, reggel – este, nappal – éjszaka, pontosság, késés, naptár, óra, évszak, tavasz, nyár, ősz, tél, eső, szél, havazás, hideg, meleg, os, sötét, időjárás, napsütés, borús ég.

	<i>Fejlesztési tevékenység</i> A nevezett időszakok terjedelmének összehasonlítása, a kapcsolódó jelzések megismerése, figyelembevétele (tanítás kezdetét jelző hangjelzés stb.). Séták alkalmával az évszak tudatosítása, összehasonlítása egyéb évszakokkal. Hideg-meleg idő közötti különbség kiemelése, érzékeltetése az öltözködés segítségével. Játékokban a jellemző tulajdonságok kiemelése. A napszakokhoz köthető cselekvések eljátszása. Ki van jelen a tanítási órákon? Ki hiányzik? Milyen az időjárás? Baba öltöztetése (lefekvéshez, kiránduláshoz, ünnepélyre stb.) évszaknak, napszaknak, alkalomnak megfelelően. Időjárásnak, napszaknak, tevékenységnek (pl. naposnak kötény stb.) megfelelő saját ruha kiválasztása, megnevezése. Szituációs játékokban a tanultak gyakorlása. Nap mint nap az időjárási viszonyok ismételése. A hideg, meleg, eső jelzése. Képekről az időjárási elemek felismerése. Az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek megfogalmazása, megmutatása. Időtartam észlelése mozgással, illetve finommimikai jelekkel (hosszan fújok, röviden mondom).	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A várakozás fogalmának és kifejezéseinek felismerése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Önkiszolgálás:</i> öltözködés. <i>Játékra nevelés:</i> gyakorlójáték, szerepjáték. <i>Ének-zene:</i> dalok a tárgyalt témákkal kapcsolatban, mondókák utánzómozgással.	

6. Élőlények		19 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Környezetében lévő élőlényeket érdeklődéssel figyelni. – Rendszeres feladatot ellátni (locsolás). – Utánzó mozdulatokkal játékosan kertészkedni. – Élőben és képen (báb) felismerni a háziállatokat. Aktívan részt venni a megfigyelő, válogató, keresgélő munkában. – Az állatok hangját utánozni rövid ciklizálással is. – Érdeklődést tanúsítani a megfigyelések során, felidézni a tanultakat.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Növények</i> – Környezetünkben lévő virágok, növények. – Cserepes virág, udvari dísnövények. Élő virágok. – Legjellemzőbb gyümölcsök, zöldségek, megnevezési gyakorlatok segítségével. – Mese a növényekről. – A témával kapcsolatos énekek, versek tanulása. <i>Állatok</i> – Háziállatok jellemző jegyeinek felismerése, hangutánzási gyakorlatok. – Hangutánzó gyakorlatok. – Állatmesék. – Ló, disznó, nyúl, kacsá látható tulajdonságai. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Gyümölcsök, zöldségek megnevezése. A virágok, növények tulajdonságait érzékelése, tapintása, szaglása, megnevezése. Képekkel, játékkal növények, gyümölcsök csoportosítása, rendezése. Virág, növény ültetése, magok elvetése, a növények fejlődésének figyelemmel kísérése, gondozásuk segítségével. Évszaknak megfelelő gyümölcsök, zöldségek felismerése, megnevezése. Játékos kertészkedés, szituációs gyakorlatok. Mesék növényekről (Répamese). Élő állatok megfigyelése állatkertben, háziállatok falusi udvarban.	Növények, virágok, illat, szín (alapszínek), locsolás, napfény, elszárad, kibújik, édes, savanyú, finom, élő, háziállat, vadállat, élelem, ól, istálló, széna, kukorica, szőr, toll, szelíd.

	Háziállatok és vadállatok felismerése képről, megnevezésük, megmutatásuk. Háziállatok tápláléka. Mesében szereplő állatok kiválogatása. Szerepjátékok hangutánzással. Bábozás – állatfigurákkal. Szituációs játékok. Szerepjátékok. Képeken, mesékben állatfigurák kikeresése, sorba rendezése. Játékos helyzetben bábokkal vagy szerepjátékkal gondozás, etetés. Állatmesék (A brémai muzsikuskok, Kismalac és a farkasok).	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az állatokkal és növényekkel kapcsolatban megfelelő magatartás kialakítása, félelem leküzdése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ábrázolás-alakítás</i>: növény- és állatábrázolás, színezés, formázás, rajzolás, festés. <i>Ének-zene</i>: dalok a felmerülő témával kapcsolatban. <i>Játékra nevelés</i>: gyakorló játék, szerepjáték, didaktikus játék.	

7. Előkészület a felnőtt életre		8 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Illedelmesen köszönni, ha üzletbe lép. – Megmutatni a mindennapos bevásárlás kellékeit, kosarat, pénztárcát. – Kapcsolatot teremteni a környezetében dolgozó szakemberekkel, kérdezni, kérni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Üzletek – vásárlás</i> – Élelmiszerbolt látogatása, vásárlás együttműködéssel. – Az eladók, pénztárosok, munkájuk, megfigyelésük. <i>Munkahelyek – foglalkozások</i> – A tanuló szűkebb környezetében előforduló foglalkozások szereplői, munkájuk, eszközeik bemutatása, megfigyelése. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Élelmiszerbolt pultjainál a különböző árucikkek megfigyelése. Szaglás, tapintás, ízlelés. Vásárlás (szerepjáték). Köszönés-elköszönés gyakorlása. Vásárlási szokások, vásárlási kellékek (pénz, szatyor stb.).	Édesség, húсарu, eladó, pénztáros, vásárló, fizetés, kérés, megköszönés, fűrés, köszöntés, kérem, tessék, nem kérem

	Tanulmányi séta: ismerkedés a zöldséggel, hentesel, cukrásszal, asztalossal, gépkocsivezetővel, rendőrrel stb. Szerepjátékokkal a megismert foglalkozások megjelenítése az eszközök, tárgyak megfelelő szakmához rendelésével.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Vásárlás, beszélgetés során a várakozás képességének kialakítása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> alapmozgások, rendgyakorlatok. <i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék, szerepjáték.	

8. Ünnepek		7 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Szívesen és érdeklődéssel részt venni az ünnepi készülődésben, megfelelő magatartással alkalmazkodni az eseményekhez. – Ismerni néhány mondókát, verset, amivel részt tud vállalni az ünnepek műsoraiban. – Felismerni, megnevezni és megmutatni képekről az említett ünnepeket.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hagyományos ünnepek. – Mikulás. Karácsony. Farsang. Húsvét. Anyák napja. – Az ünnepekhez kapcsolódó események életszerű és játékos tanulása, megismerése. – Családi ünnepek. – Ünnepi készülődés, zenehallgatás, versek, mondókák együttmondással. – Nemzeti ünnep: Március 15. A magyar zászló színei. – Iskolai ünnepek. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Karácsonyi díszek készítése(segítséggel). A tárgyak megnevezése, megmutatása. Húsvéti tojás készítése segítséggel. Versek, dalok tanulása, előadása anyák napjára. Ünnepi készülődés: ajándékkészítés, színezés, ragasztás, vágás segítséggel. Társak, szülők köszöntése megfelelő gesztusokkal, szavakkal. Ünnepi díszítés gyakorlása. Ünnepi asztal terítése. Az ünnep játékos megjelenítése.	Névnap,köszöntés, ajándék, kedvesség, öröm, édesség, köszönet, ünnepi öltözet, ajándékozás, gyertya, díszek, locsolás, szép

	Történetek, rövid mesék elmondása képek segítségével különböző ünnepekről. Részvétel az ünnepeken megfelelő viselkedéssel. Készülés (segítséggel) valamilyen jelképpel: pl. zászló, kokárda készítése.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Együttműködés az ünnepi készülődések során.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> rendgyakorlatok. <i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék, szerepjáték. <i>Ábrázolás-alakítás:</i> ajándék és dekoráció készítése az adott ünnepre. <i>Ének-zene:</i> dalok az aktuális ünnepkel kapcsolatban.	

A fejlesztés várt eredményei az 1. évfolyam végére.	A tanuló képes – az artikulációs mozgások akaratlagos utánzására. – köszönni szóval vagy gesztusokkal tanárainak, társainak. Aktív szókincse legalább 20–30 szó (ha nem képes beszélni, beszédmegértése érje el a kívánt szintet). A tanuló képes – a felszólításokat, utasításokat megérteni és teljesíteni. – együttműködéssel csoportosítani. – rövid ideig egy játékkal, egy helyen játszani. – együttműködéssel manipulálni különböző tárgyakkal, tulajdonságaikat, jellegzetességeiket megfigyelni. – rövid ideig egy tárggyal, egy helyen foglalkozni. – bekapcsolódni néhány mondóka, ének előadásába.
--	---

Kommunikáció 2. osztály

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét)

1. Beszédfejlesztés, anyanyelv		25 óra + 9 óra
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Száját csücsöríteni fűvásban. – Erős levegőfúvás rövid ideig. – Megnevezett tárgyat megfogni, letenni. – Figyelmét rövid ideig fenntartani. – Megérteni a gesztusok jelentését. – Figyelmét 5-10 percig a tanár mozgásaira összpontosítani. – Pontosan követni a mozgásokat. – Fújni-szívni, nyelvét emelni, magánhangzókat tisztán ejteni. – Hangokat eszközökhöz rendelni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Légző-, fújó-, szívógyakorlatok. – Ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok. – Hallási figyelem fejlesztése. – Hangejtés – magánhangzók ejtése. – Szájállások utánzása. – Hangadásra készítő játékos utánzógyakorlatok (állathang utánzása), növekvő szótagszámmal ciklizálás. – Tárgyak megnevezése utánmondással. – Főnevek többes száma. – Melléknevek kapcsolása tárgyakhoz. – Szókincsfejlesztés, alapszókincs növelése (aktív, passzív). – Tárgyak megnevezése, egyeztetése. – Analóg mondatalkotások (főnévhez cselekvések kapcsolása, és fordítva). – Tőmondatok, egyszerű bővített mondatok alkotása. – Legfontosabb gesztusjelek elsajátítása. – Vizuális emlékezetfejlesztő gyakorlatok képekkel, képsorokkal. – Egyszerű képolvasás. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Gesztusok szóbeli megnevezése, együttes alkalmazása. Kooperációs képesség kialakítása: testi és szemkontaktus létesítése. Zörejek, hangszerek hangjának felismerése, hangkeltés. Előmutatás alapján artikulációs mozgások lekövetése.	A közvetlen környezet tárgyainak megnevezése (passzív szókincs). Gyertya, láng, hangos – halk, bent, belül, érintés, tapintás, szájter, fent, lent, kívül, kerekítés, résesítés, zönge.

	Orron át belégzés, levegő tudatos visszatartása, szájon át kilégzés, hasi légzés gyakorlása. Írányított fűjás, hangadással kísért fűjás. Rágóizmok erősítése utánzógyakorlatokkal, a helyes nyelés technikája. Zörejek, hangok felismerése. Alap zöngé próbálgatása, érzékelése háton, arcon, gégen. Szájállások utánzásával a hangok felismerése, megkülönböztetése, leolvasása szájról. Hívóképek alapján hangutánzások. Tárgy-kép-egyeztetés rámutatás, megnevezés alapján. Válaszadás szófajokhoz tartozó kérdésekre (Ki ez? Mi ez? Mit csinál? Milyen?). Egymástól jól megkülönböztethető hangok differenciálása (p-m, v-l, f-h, c-f), hangok időtartama. Mondókák játékos utánzómozgásokkal, ritmizálás, tapsolás. Versek mondása közösen. Mi hiányzik? Mi változott? Memóriajáték. Az olvasás haladási irányának követése (megtanulása).	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Artikulációs gyakorlatok végzése során a mozgások pontos követése.	
Kapcsolódási pontok	Ének-zene: ritmus- és hallásfejlesztés. Mozgásnevelés: légző-gyakorlatok, alapmozgások. Játékra nevelés: gyakorló játék.	

2. Társadalmi érintkezési formák		24 óra
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Udvariassági szokásokat elsajátítani. – Eligazodni a verbális és nonverbális (képi és gesztus) utasítások között. – Elsajátítani és betartani a csoport közösen használt gesztusait,	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Társadalmi érintkezés. – A környezet kommunikatív és metakommunikációs jeleinek jobb megértése. – Irányítás elfogadása, cselekvések követése	Bemutatkozás, név, osztálytárs, jel-jelzés, tanár-nevelő, üdvözlés, köszönés, a használt jelzések. Gesztusok és gesztusjelek, alkalmazási módjuk. A

szokásainak rendjét. – Elsajátítani a képekkel végzendő tevékenységeket. – Néhány egyszerű szimbólumot megismerni (buszmegálló, átkelő, lift, bejárat, lépcső). – Ismerni teljes nevét, tanárát, társait nevén nevezni, velük elemi szinten kommunikálni. – Érzelmeket felismerni másokon, reakciókat, illetve érzelmi megnyilvánulásokat vállalni. – Megmutatni fényképen szüleit, testvéreit. – Szituációhoz kötni apját, anyját, testvéreit. – Kerülni az erőszakot. – Fegyelmezetten viselkedni az iskolán kívüli programokon is.	szemkontaktussal. – Mozdulatok szabályozása adott jelre. – Testkontaktus a félelem oldására. – Kéz gesztusjelei. – Fej gesztusjelei. – Kép mint szimbólum. – Vizuális jelzések, utasítások, képek. – Iskolai környezet. – Saját név. Társak neve. Nevelő neve. – Saját jel. Társak jele. – Köszönési formák. – Hétköznapi teendőkkel kapcsolatos gesztusok kiépítése (étkezés, öltözés, mosakodás). – Érzelmi megnyilvánulások. – A környezet hangjainak felismerése, reakció. – Családi kapcsolatok. Anya neve. Apa neve. Testvérek. Nagyszülők. – Egymás megismerése. – A megköszönés gyakorlása. – Konfliktuskerülő viselkedés. – Étkezések alkalmával használatos szabályok gyakorlása. – Az utcai közlekedés során a közösen elfogadott szabályok betartása. – Az érzelmek hangjainak felismerése, irányítása hangmagasság, hangszín szerint. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Üdvözlés, belépés kopogás után, lábtörlés, köszönés, bemutatkozás. Szem irányítása tárgyakra, mozgás követése szemmel. A kéz gesztusjeleinek bővítése.	használt gesztusok megnevezése. Az érzelmek megnevezése. Magas, kisebb, alacsonyabb, felnőtt – gyerek, én, enyém, várj, majd, nemsokára, választás, sorra kerül, tessék, kérem, Ne tolakodj! Pakolj el magad után! Sorakozó!
---	--	---

	Gesztusok felismerése képekről. Öröm, fájdalom, sírás, ijedtség stb. Ütem, intenzitás, időtartam változtatása. Testmozgások, figyelmet felhívó mozgások: taps, simogatás, kézszorítás. Gyere ide! Nem szabad! Pszt! Nono! Nem! Tessék. Gyere az ölembe! Fejrázás, bólogatás. Érzelmi megnyilvánulások megismerése, felismerése és megjelenítése (érzelmek felismerése, megnevezése képekről, szerepjáték: vidám vagyok, szomorú, gyakorlás tükör előtt). A konvencionális viselkedés elemeinek gyakorlása a tanult gesztusok, mimika és kézjel alkalmazásával. Bemutatkozás gyakorlása, nevére történő reagálás. Társak és tanár néven szólítása. Köszönés különböző formáinak gyakorlása. Szituációs játékokban a tanultak alkalmazása, képek és cselekvések alapján, megnevezéssel. Ismerős emberek, állatok, eszközök hangjai, intenzitás, hangerő, ütem változásai. Fényképen megmutatja a tanuló apját, anyját, testvéreit. Analógiás gyakorlattal képekről az anya-gyerek, apa-gyerek kapcsolat megmutatása. Bizalom-játék. Hangfelvételtől a környezet „kitalálása”: erdőben, sportversenyen, iskolai szünetben. Köszönés formáinak megtanulása és gyakorlása (szerepjáték). Tulajdonságok felismerése, azonosítás hang, ruha, tapintás útján (kitalálás, bekötött szemmel). Hangforrás keresése bekötött szemmel, hangforrás felismerése.	
--	--	--

	Képolvasás, képkirakás balról jobbra: név, jel, nap, napos jele stb. Napirend, fontosabb állandó események jelzése. A tanulás során használatos képek alkalmazása, használatuk módja (válogatás, rendszerezés). Szimbólumok keresése és megfejtése utcán, buszon, épületeken, épületekben. Kép mint jelzés. Kép és idő. Kép mint információs eszköz.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Szemkontaktus felvétele, egyszerű gesztusok megértése.	
Kapcsolódási pontok	Mozgásnevelés: alapmozgások, rendgyakorlatok. Ének-zene: ritmus- és hallásfejlesztés. Játékra nevelés: gyakorló játék.	

3. Testünk és személyes teendők		20 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Megnevezni, megmutatni testrészeit. – Megérteni a sor eleje, sor vége kifejezéseket. – Megérteni és követni a le, fel utasítást. – A megfelelő érzékszervhez kapcsolni a hall, lát, szagol, érint igéket. – A mosdói higiéniét betartani. – Tisztálkodási szokásait konzekvensen végrehajtani. Kezét, fogát megmosni, haját megigazítani. – Egyre önállóbban kabátot, sapkát fel- és levenni, helyére tenni. – Egyre önállóbban cipőt húzni, kötést, kapcsolást próbálgatni, megoldani. – Saját holmiját felismerni. – Saját kabátját, sapkáját, sálját megismerni, helyére tenni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Testünk</i> – Testrészek megmutatása együttműködéssel (fej, törzs, végtagok). – Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. – Téri tájékozódás. – Kézmosás. Zsebkendő- és WC-használat gyakorlása. – Tisztálkodás, fésülködés segítségével. <i>Öltözködés</i> – Ruhadarabok megismerése, felismerése, megmutatása, megnevezése együttműködéssel. – Cipő, váltócipő, tornazsák személyhez rendelése. – Saját ruhadarab felismerése segítségével. – Társak ruháinak megkülönböztetése, személyhez rendelése.	Öltözködés, ruhadarab, étkezés, evőeszköz.

– Önállóan fel- és levenni felsőruháit. – Megnevezni (megmutatni) felszólításra 8-10 ruhadarabot. – Társai kabátját tudja személyhez rendelni. – Eligazodni a jelek és fogások között segítséggel. – Illedelmesen kérni, megköszönni, helyet foglalni, az ételeket megnevezni, megmutatni. – Étkezéshez a megfelelő evőeszközt kiválasztani (terítési kellékek). – Ismerni az alapvető higiénés étkezési szokásokat. – Főfogalom alá rendelni az ételeket, képek alapján.	<i>Étkezés</i> – Néhány étel felismerése, megnevezése segítséggel. – Alapízek megismerése, megnevezése, édes, sós, savanyú. – Alapillatok (szagok) érzékelése, megnevezése. – Edények, evőeszközök megismerése, csoportosítása. – Szokásos ételeink. Kulturált étkezés. – Ünnepi ételeink. Alkalmi terítés. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Mozgásos gyakorlatok keretében a test megtapasztalása. Testét tükörben szemlélve a tanuló mutasson rá fejére, törzsére, végtagjaira. Kezeit, lábait mozgásos gyakorlatok során érintse. Jobb-bal oldala differenciálása segítséggel. Térben történő eligazodás. A WC higiénés használata. A kézmosás pontos menete. Fésülködés (saját fésűvel). Fürdőmozgások játékos utánzása. Babán a tisztálkodási mozgások bemutatása. Öltözködés, vetkőzés gyakorlása. Ruhadarabok megismerése, megmutatása képen is. Macit, babát öltöztet segítséggel. Saját fogas (jel), kabát, nadrág, tornazsák, cipő helye. Társak jelének megismerése. Nap mint nap elmondja a tanuló, mit vett fel reggel, mit vesz le, mire cseréli. Fogasát és saját ruháit rendezi, megnevezi. Mások ruháit kiválogatja. Kabát, sapka, sál önálló felvétele. Ruhadarabokon gomb, cipzár, gallér felismerése. Gombolás gyakorlása. A reggeli ételek megnevezése, azonosítása. Az ebéd fogásainak ismételése, illetve önálló megnevezése.	
--	---	--

	Szívó-rágó gyakorlatok. Terítéshez használt eszközök elhelyezése. Képekről is az ételek, italok felismerése, megmutatása. Játék közben babája etetése. Illatos, büdös (szaglási gyakorlatok) kiválasztása. Napi étkezések alkalmával a megfelelő étkezési szokások gyakorlása. Tányér, pohár, bögre, csésze megkülönböztetése. Egymás kínálása, a „kérem szépen” kérés gyakori ismételése. Ételek csoportosítása játékos formában. Étél-evőeszköz egymáshoz rendelése. Édességek, levesek, főzelékek megnevezése, húsok válogatása.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az enyém – nem az enyém viszonyok elkülönítése.	
Kapcsolódási pontok	Önkiszolgálás: öltözködés, tisztálkodás, étkezés. Játékra nevelés: gyakorlójáték, szerepjáték.	

4. Tájékozódás térben		19 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Nevére reagálni. – Jelét mondani (ha képes rá). – Felismerni személyes tárgyait. – Használt jeleket a tanulótársakhoz rendelni. – Tanárát nevén szólítani. – Otthonosan mozogni a tantermi berendezések között. Megmondani (vagy mutatni), melyik helyiségben mit csinálunk? – Segítséggel tárgyakat hozni, vinni, igazítani, nyitni, csukni, megnevezni,	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Iskola</i> – Berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása segítséggel. – Az iskola helyiségei, az ott folyó tevékenységek megismerése. Berendezési és használati tárgyak, játékok, eszközök megnevezése, egyeztetése. – Az iskola helyiségei, az ott dolgozók és az általuk végzett tevékenységek megnevezése, megértése. <i>Lakás</i> – A konyha, szoba berendezési tárgyai.	Előttem – mögöttem, „bele” és „rá”, – bal, járművek, úttest, járda, hangos, gyors, játék járművek, járművek, séta, utazás, közlekedés, zebra, jelzőlámpa, lassú, csendes, riasság, nagy-kicsi, tömeg, zsúfoltság, közás, indulás, megállás.

megmutatni. – Tájékozódni az iskola helyiségei között. – Köszönni. – A megfelelő személyhez kötni az iskolában történő eseményeket, cselekvéseket. – Tájékozódni otthonában a helyiségek között, azok megnevezését következetesen használni, megnevezésekor azonosítani. – Ismerni az alapvető illetve a közlekedési eszközökön. – Megfelelően viselkedni az utcán. – Szabályokat betartani gyalogos közlekedés, illetve járművön történő utazás alkalmával. – Ismerni a lámpa jelzéseit. – Az utazás közbeni alapvető viselkedési szabályokat megismerni, kialakítani.	– Használati tárgyak felismerése, megnevezése. – Tárgyak helye a lakásban. – Tárgy – kép egyeztetése. – A lakás egyéb helyiségei és tartozékai. – Ház – lakás. <i>Utca, közlekedés</i> – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Az utca részei: járda, úttest. – A helyes, balesetmentes közlekedés legfontosabb szabályai. – Megfigyelések az utcán. – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Gyalogátkelő, jelzőlámpák felismerése, alapvető gyalogos közlekedési szabályok. – Utazás járművel. <i>Vásárlás</i> – Kirakatok nézegetése. Piac. Közös vásárlás. <i>Tájékozódás saját test körül (két oldalon).</i> <i>Fejlesztési tevékenység</i> Az osztály berendezési tárgyainak rámutató megnevezése. Az iskola helyiségeinek többszöri bejárása, funkcióinak megnevezése, az ott folyó cselekvések lejátszása. Környezetének bejárása, a tárgyak nevének használata, illetve a megnevezés alapján azok megmutatása. A konyhai dolgozók nevét és munkáját ismerje, a karbantartót, az adminisztrátorokat köszöntse a tanuló. Maketten egy ház, illetve lakás helyiségeinek tárgyainak megmutatása, megnevezése, megfigyelése.	
--	---	--

	A helyiségek berendezési tárgyainak főfogalom alá rendezése. Cselekvések helyiségekhez rendelése. Cselekvések személyekhez történő rendelése eseményképek alapján. Saját, vagy tanulótárs, tanár lakásának megtekintése kis vendéglátással. Tankonyhában, illetve szobában ismerkedés a bútorokkal, rámutatás, megtapintás. A tanuló terítőt terít az asztalra. Az ajtókat nyitja, csukja. Edények rendezése, helyük a lakásban. Képeken megmutatja (megnevezi) az említett bútorokat, eszközöket. Szoba, konyha, fürdőszoba, berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése, vagy gesztusokkal történő megmutatása. Séta alkalmával a tanuló megnevezi, megmutatja a villamost, autóbust, autót, kerékpárt. Hangutánzás. Képen felismeri, játéktárgyon megmutatja (megnevezi) a tanuló a közlekedési eszközöket: repülő, vonat, hajósb. A járdán közlekedik, útestre figyelemmel lép le. Zebrán történő áthaladás gyakorlása, lámpánál a jelzésnek megfelelő viselkedés. Utazáskor játékos formában a járművek nevének tanulása, hangutánzó gyakorlatokkal és hallás utáni azonosításuk. Udvaron játékos formában a közlekedési szabályok betartásának gyakorlása (indulás, megállás, várakozás). Szerepjáték: utazás – utas, ellenőr, járművezető. Csoportban történő utcai séta: kirakatok előtti beszélgetés, az árak megnevezése. Piacon: nézelődés, árak megnevezése, megmutatása. Köszönés, kérés, megköszönés gyakorlása.	
--	---	--

	A konvencionális beszédformák alkalmazásának kialakítása. Tárgyak téri helyzeteinek egymáshoz viszonyítása.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A közel – távol fogalmának elkülönítése.	
Kapcsolódási pontok	Játékra nevelés: gyakorlójáték, szerepjáték. Mozgásnevelés: rendgyakorlatok: sorakozás, járás, megállás, vezényszó megértése. Számolás-mérés: tájékozódás: irányok, viszonyítások, helymeghatározás.	

5. Tájékozódás időben		10 óra + 3 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– A nap ritmusát jelző kép- és hangjelzéseket figyelembe venni. – A téli-nyári időjárási elemeket megkülönböztetni. – Képről felismerni két ellentétes évszakot. – Ruhái közül kiválasztani a télit és a nyárit. – Összefüggést találni az évszakok és jellemző jegyeik között. – Tájékozódni a napszakokról. – Nagyobb különbségeket észrevenni. – A tanult fogalmakat megérteni, azoknak megfelelő képet felmutatni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tanítási nap – munkanap – pihenőnap. – Tanóra – óraközi szünet – csendes pihenő. – Évszakok. Időjárással kapcsolatos megfigyelések aktív együttműködéssel. – Napszakok: reggel, dél, este jellegzetességei és a hozzájuk kapcsolódó cselekvések megfigyeltetése. – Időjárási jelenségek felismerése segítséggel. – Időtartam megismerése (sokáig tart, rövidebb), differenciálása. – Végzett cselekvések időtartama. <i>Fejlesztési tevékenység</i> A nevezett időszakok terjedelmének összehasonlítása, a kapcsolódó jelzések megismerése, figyelembevétele (tanítás kezdetét jelző hangjelzés stb.). Séták alkalmával az évszak tudatosítása, összehasonlítása egyéb évszakokkal. Hideg-meleg idő közötti különbség kiemelése, érzékeltetése az öltözködés segítségével. Játékokban a jellemző tulajdonságok kiemelése. A napszakokhoz köthető cselekvések eljátszása.	Tanóra, szünet, munkanap, pihenőnap, majd, hamarosan, soká, napszak, reggel – este, nappal – éjszaka, pontosság, késés, naptár, óra, évszak, tavasz, nyár, ősz, tél, eső, szél, havazás, hideg, meleg, os, sötét, időjárás, napsütés, borús ég.

	Ki van jelen a tanítási órákon? Ki hiányzik? Milyen az időjárás? Baba öltöztetése (lefekvéshez, kiránduláshoz, ünnepélyre stb.) évszaknak, napszaknak, alkalomnak megfelelően. Időjárásnak, napszaknak, tevékenységnek (pl. naposnak kötény stb.) megfelelő saját ruha kiválasztása, megnevezése. Szituációs játékokban a tanultak gyakorlása. Nap mint nap az időjárási viszonyok ismételése. A hideg, meleg, eső jelzése. Képekről az időjárási elemek felismerése. Az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek megfogalmazása, megmutatása. Időtartam észlelése mozgással, illetve finommimikai jelekkel (hosszan fújok, röviden mondom).	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A várakozás fogalmának és kifejezéseinek felismerése.	
Kapcsolódási pontok	Önkiszolgálás: öltözködés. Játékra nevelés: gyakorlójáték, szerepjáték. Ének-zene: dalok a tárgyalt témákkal kapcsolatban, mondókák utánzó mozgással.	

6. Élőlények		19 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Környezetében lévő élőlényeket érdeklődéssel figyelni. – Rendszeres feladatot ellátni (locsolás). – Felismerni és csoportosítani a tanult növényeket, gyümölcsöket, zöldségeket. – Utánzó mozdulatokkal játékosan kertészkedni. – Élőben és képen (báb) felismerni a háziállatokat. Aktívan részt venni a megfigyelő, válogató, keresgélő munkában.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Növények</i> – Környezetünkben lévő virágok, növények. – Cserepes virág, udvari dísnövények. Élő virágok. – Legjellemzőbb gyümölcsök, zöldségek, megnevezési gyakorlatok segítségével. – Mese a növényekről. – A témával kapcsolatos énekek, versek tanulása. <i>Állatok</i> – Háziállatok jellemző jegyeinek felismerése, hangutánzási gyakorlatok.	Növények, virágok, illat, érzés, élővilág, íz, zamat, szín (alapszínek), gondozás, locsolás, ültetés, napfény, növekedés, elszárad, elpusztul, kibújik, édes, savanyú, finom, ízes, élő, háziállat, vadállat, élelem, táplálkozás, ól, istálló, búvóhely, gondozó, gondozás, baromfiudvar, széna, kukorica, szőr, toll, szelíd.

– Az állatok hangját utánozni rövid ciklizálással is. – Érdeklődést tanúsítani a megfigyelések során, felidézni a tanultakat. – A táplálékokat a megfelelő állatokhoz rendelni, hangutánzással az állathangot utánozni.	– Hangutánzó gyakorlatok. – Állatmesék. – Ló, disznó, nyúl, kacska látható tulajdonságai. – Állatok tápláléka, „lakóhelye”. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Gyümölcsök, zöldségek megnevezése. A virágok, növények tulajdonságait érzékelése, tapintása, szaglása, megnevezése. Képekkel, játékkal növények, gyümölcsök csoportosítása, rendezése. Virág, növény ültetése, magok elvetése, a növények fejlődésének figyelemmel kísérése, gondozásuk segítségével. Évszaknak megfelelő gyümölcsök, zöldségek felismerése, megnevezése. Játékos kertészkedés, szituációs gyakorlatok. Mesék növényekről (Répamese). Élő állatok megfigyelése állatkertben, háziállatok falusi udvarban. Háziállatok és vadállatok felismerése képről, megnevezésük, megmutatásuk. Háziállatok tápláléka. Mesében szereplő állatok kiválogatása. Szerepjátékok hangutánzással. Bábozás – állatfigurákkal. Szituációs játékok. Szerepjátékok. Képeken, mesékben állatfigurák kikeresése, sorba rendezése. Játékos helyzetben bábokkal vagy szerepjátékkal gondozás, etetés. Állatmesék (A brémai muzsikások, Kismalac és a farkasok).	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az állatokkal és növényekkel kapcsolatban megfelelő magatartás kialakítása, félelem leküzdése.	
Kapcsolódási pontok	Ábrázolás-alakítás: növény- és állatábrázolás, színezés, formázás, rajzolás, festés. Ének-zene: dalok a felmerülő témával kapcsolatban. Játékra nevelés: gyakorló játék, szerepjáték, didaktikus játék.	

7. Előkészület a felnőtt életre		8 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Illedelmesen köszönni, ha üzletbe lép. – Kívánságait elmondani, vagy gesztusaival jelezni. – Képen megmutatni az eladót, pénztárost, árut és a vásárlót. – Megmutatni a mindennapos bevásárlás kellékeit, kosarat, pénztárcát. – Kapcsolatot teremteni a környezetében dolgozó szakemberekkel, kérdezni, kérni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Üzletek – vásárlás</i> – Élelmiszerbolt látogatása, vásárlás együttműködéssel. – Az eladók, pénztárosok, munkájuk, megfigyelésük. <i>Munkahelyek – foglalkozások</i> – A tanuló szűkebb környezetében előforduló foglalkozások szereplői, munkájuk, eszközeik bemutatása, megfigyelése. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Élelmiszerbolt pultjainál a különböző árucikkek megfigyelése. Szaglás, tapintás, ízlelés. Eladó köszöntése, kérdeztetés, kérés, megköszönés gyakorlása. Pultok, polcok, árak, csomagolóanyagok megfigyelése. Pénztáros, pénztárgép, pénz megfigyelése. Vásárlás (szerepjáték). Köszönés-elköszönés gyakorlása. Vásárlási szokások, vásárlási kellékek (pénz, szatyor stb.). Tanulmányi séta: ismerkedés a zöldségessel, hentessel, cukrásszal, asztalossal, gépkocsivezetővel, rendőrrel stb. Szerepjátékokkal a megismert foglalkozások megjelenítése az eszközök, tárgyak megfelelő szakmához rendelésével. Élethelyzetekben is és képekről is a mesterségek és a hozzájuk tartozó eszközök felismerése.	Élelmiszer, édesség, konzerváru, húsáru, eladó, pultos, pénztáros, vásárló, fizetés, kiszolgálás, udvariasság, kérés, megköszönés, jelzés, gyalulás, fűrés, ismerkedés, köszöntés, búcsúzás, kérem, tessék, nem kérem, bocsánatkérés a társaktól.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Vásárlás, beszélgetés során a várakozás képességének kialakítása.	
Kapcsolódási pontok	Mozgásnevelés: alapmozgások, rendgyakorlatok. Játékra nevelés: gyakorló játék, szerepjáték.	

8. Ünnepek		7 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Szívesen és érdeklődéssel részt venni az ünnepi készülődésben, megfelelő magatartással alkalmazkodni az eseményekhez. – Ismerni néhány mondókát, verset, amivel részt tud vállalni az ünnepek műsoraiban. – Felismerni, megnevezni és megmutatni képekről az említett ünnepeket.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hagyományos ünnepek. – Mikulás. Karácsony. Farsang. Húsvét. Anyák napja. – Az ünnepekhez kapcsolódó események életszerű és játékos tanulása, megismerése. – Családi ünnepek. – Ünnepi készülődés, zenehallgatás, versek, mondókák együttmondással. – Nemzeti ünnep: Március 15. A magyar zászló színei. – Iskolai ünnepek. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Karácsonyi díszek készítése(segítséggel). A tárgyak megnevezése, megmutatása. Húsvéti tojás készítése segítséggel. Versek, dalok tanulása, előadása anyák napjára. Ünnepi készülődés: ajándékkészítés, színezés, ragasztás, vágás segítséggel. Társak, szülők köszöntése megfelelő gesztusokkal, szavakkal. Ünnepi díszítés gyakorlása. Ünnepi asztal terítése. Az ünnep játékos megjelenítése. Történetek, rövid mesék elmondása képek segítségével különböző ünnepekről. Résztvétel az ünnepeken megfelelő viselkedéssel. Készülés (segítséggel) valamilyen jelképpel: pl. zászló, kokárda készítése.	Névnap, születésnap, köszöntés-gratuláció, ajándék, kedvesség, öröm, édesség, köszönet, várakozás, hamarosan, nemsokára, ünnep, zászló, hangulat, felvonulás, ünnepi öltözet, ajándékozás, gyertya, díszek, locsolás, szép, kellemes, s, ritmus.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Együttműködés az ünnepi készülődések során.	
Kapcsolódási pontok	Mozgásnevelés: rendgyakorlatok. Játékra nevelés: gyakorló játék, szerepjáték.	

	Ábrázolás-alakítás: ajándék és dekoráció készítése az adott ünnepre. Ének-zene: dalok az aktuális ünnepel kapcsolatban.
--	---

A fejlesztés várt eredményei a 2. évfolyam végére.	A tanuló képes – az artikulációs mozgások akaratlagos utánzására. – köszönni szóval vagy gesztusokkal tanárainak, társainak. Aktív szókincse legalább 20–30 szó (ha nem képes beszélni, beszédmegértése érje el a kívánt szintet). A tanuló képes – a felszólításokat, utasításokat megérteni és teljesíteni. – együttműködéssel csoportosítani. – rövid ideig egy játékkal, egy helyen játszani. – együttműködéssel manipulálni különböző tárgyakkal, tulajdonságaikat, jellegzetességeiket megfigyelni. – érzékelni a változásokat, amelyek térben és időben személyéhez kapcsolódnak. – felismerni és megnevezni a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat. – rövid ideig egy tárggyal, egy helyen foglalkozni. – érzékelni és megfigyelni a közvetlen környezetéből érkező ingereket, és beszédállapotának megfelelően reagálni azokra. – figyelemmel kísérni 10-15 perces foglalkozást. - bekapcsolódni néhány mondóka, ének előadásába.
--	---

Kommunikáció 3–4. évfolyam

A tantárgy segíti az erkölcsi nevelést az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának fejlesztésével, a társas érintkezési, kommunikációs formák, helyzetek megfelelő alkalmazásának gyakorlásával. Az utasítások és elvárások megértésében, betartásában, végrehajtásban erősíti a kitartást.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés a tágabb környezet személyi viszonyainak, kapcsolatainak megismerésében, a tájékozódás kialakításával a téri és időbeli relációkban, a hagyományok és a népszokások megismerésében valósul meg. A környezet szokásainak követése, a nemzeti ünnepek alkalmával az aktív, alkalomhoz illő megjelenés és részvétel segíti a megvalósítást.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése megvalósul a lényeges külső és belső tulajdonságok megismerésében, a társakkal és a környezettel való kulturált kapcsolatfelvételben, a kapcsolattartás formáinak fejlesztésében, az együttműködési készség megalapozásában, az alkalmazkodóképesség kialakításában. A tantárgy a motivált, aktív részvételre és a jellegzetes, alapvető emberi külső és belső jegyek megismerésére is kihat a terület fejlesztésében.

A testi és lelki egészségre nevelés az alapvető tisztálkodási szokások megismerésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség megóvásával, az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözködés kiválasztásának segítségével, néhány fontos közlekedési szabály megismerésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyelésével és kommunikációjának megalapozásával valósul meg.

A családi életre nevelést segíti a mindennapokról és ünnepnapokról, a családtagok tevékenységéről, a munkamegosztásról, és a foglalkozásokról meglévő fogalmi ismeretek bővítése.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen különösen fontos szerepet játszik a környezet különböző szempontok alapján történő megfigyelésével, a természet jelenségeinek megnevezésével. Az állatok és növények megfigyelése, a tulajdonságok megnevezése mellett hangsúlyosak a szűkebb környezet ápolásának, védelmének alapjai és a környezeti tárgyak épségének megóvására törekvés igényének kialakítása is.

Kommunikáció 3. osztály**Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét)**

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszása	A gyakorlás óraszása	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszása
1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	10	2	
2. Társadalmi érintkezési formák	15		
3. Testünk és személyes teendők	20		
4. Tájékozódás térben	20		
5. Tájékozódás időben	20		
6. Élőlények	15		
7. Előkészület a felnőtt életre	20	2	
8. Ünnepek	20		
Összesen:	140	4	

Kommunikáció 4. osztály**Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét)**

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszása	A gyakorlás óraszása	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszása
1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	5	3	
2. Társadalmi érintkezési formák	15		
3. Testünk és személyes teendők	20		
4. Tájékozódás térben	20		
5. Tájékozódás időben	20		
6. Élőlények	15		
7. Előkészület a felnőtt életre	20	6	
8. Ünnepek	20		
Összesen:	135	9	

Kommunikáció 3. osztály

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét)

1. Beszédfejlesztés, anyanyelv		10 óra + 2 óra
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Feladatokat egyre rutinosabban végezni. – Követni az artikulációs mozgásokat. – Sort alkotni képekről (balról jobbra kirakással). – Megmutatni a megnevezett képet, illetve önállóan megnevezni. – Tárgyat kiválasztani, tárgyak képét azonosítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Légző-, szívó-, fújó-, rágógyakorlatok, ajakizom-gyakorlatok, nyelvgyakorlatok. – Hallásfejlesztés, hangleválasztó, hangfejlesztő gyakorlatok. – Tárgyak megnevezése segítséggel. – Személyes névmás használata. – Kérdések alkotása (ki, mi, kik, mik, mit csinál, mit csinálnak?). – Gyűjtőfogalmak körének bővítése. – Mondatbővítés kérdőszó segítségével, tárgy, melléknév, helyhatározó alkalmazásával. – Tárgyak, személyek tulajdonságai. – Egyes és többes szám differenciálása, megfogalmazása. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Bemutatás nyomán utánzógyakorlatok, tükör előtt önellenőrzéssel. A tanult gyakorlatok önálló végzése, és újabb, nehezebb feladatok elsajátítása. Egyre kisebb eltérésű hangpárok megkülönböztetése. Artikulációs mozgások utánzása, zöngé hangoztatása, zenei hangokkal játék. Az izoláltan ejtett hangok tökéletesítése, ciklizálása, beépítése szótagba, rövid szavakba. Szó eleji hang leválasztása, a leválasztott hang fejlesztése. Képsorok olvasása balról jobbra haladással. A megnevezett kép kiválasztása.	Sor, soralkotás, képsor, azonos (olyan), különböző (más), eleje (szó), vége (sor), alá, fölé, mellé, ügyes, hibás. Beszédszervek és a kapcsolódó fogalmak ismerete. Tárgy, kép, sor, sok-kevés, <i>figyelem</i>, jó-rossz, kérdés, ruha, étel, gyümölcs, bútor.

	Tárgyak, képek sokaságával soralkotás. Eseményképről rövid mondat alkotása: alany, állítmány. A mondat helyességének vagy hibás megfogalmazásának jelzése. Mondatalkotás képről kérdőszó segítségével. A „-ban, -ben” ragok előfordulása cselekvő helyzetben. Analóg mondatok alkotása segítséggel. Mondatok bővítése hol? kinek, minek? kérdőszavak alapján. Melléknévvel a tárgy vagy kép milyenségének megfigyelése, megnevezése. Jellemző tulajdonságok gyűjtése tárgyról, személyről. Gyakorlás szituatív helyzetben. Cselekvéssorról történet kitalálása helyes nyelvtani megfogalmazással. Egyszerűbb időrendi sorrendek felállítása. Témakörökhöz kapcsolódó szövegek, mondókák, versek tanulása.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Analóg mondatok utánmondása, alkotása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> légyőgyakorlatok. <i>Ének-zene:</i> hallásfejlesztés. <i>Játékra nevelés:</i> szabályjáték. <i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás, időrend.	

2. Társadalmi érintkezési formák		15 óra
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Megnevezni családtagjait. – Gesztusokkal vagy képről megmutatni szülei foglalkozását, tevékenységét. – A „hol?” „mit csinál?” kérdéseket érteni, a maga módján válaszolni azokra. – Feladatot megérteni és aktívan közreműködni a végrehajtásban. – Megfelelő módon köszönni, felszólítás nélkül. – Saját öltözképre vigyázni, ha hiányosságot tapasztal, jelezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Közlések gyakorlása tekintettel, gesztikulációval. – Gesztusjelek bővítése az egész test (fej, arc, kéz) területeire, foglalkozások köréből. – Mozdulatok értelmezése, utánzása. – Érzelmek kifejezésének gyakorlása arcjátékkal. – Otthoni és iskolai helyes viselkedési szokások számbavétele szükség szerint. – Szülők neve, testvérek neve, száma (segítséggel), családtagok tevékenysége (munkája). – Nagyszülő megmutatása fényképről. Képek, diafilmek jelenetei alapján a látható események megfogalmazása. – Cselekvések megnevezése segítséggel. – A segítség kérésének módjai. – Téri tájékozódás, saját élettér helyes ismerete, biztonságos közlekedés benne. – Távolságtartás játék és baráti kapcsolat esetén üzletben, utcán, nyilvános helyen. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Cselekvéssorok végrehajtása utasítás, rajz, kép alapján. Adott érzelm megjelenítése (pl. hívás, büszkeség, győzelem stb.). Illő és illetlen viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően. A segítség kérésének gyakorlása szituációs játékok segítségével. Élő szituációban apa, anya szólítása, névvel azonosítása. Fényképen anya, apa, testvérek, nagyszülők megmutatása.	<i>Jó gyerek, boldog, vidám, félős, ijedt, mérges, kérem, nem tudom megtenni, elromlott, segítség, szabály, győzelem, vereség, itt-ott, szeret-nem szeret, barát, vendég, ismerős-ismeretlen, csend, figyelem, szünet, taps, tetszett, érdekes, unalmas, szeretnék nni.</i>

	Mit csinál? Hol van? kérdésre szóval, egyszerű mondattal, gesztusokkal válaszol a tanuló. Bábokkal lejátssza az egyszerűbb helyzeteket. Keresztnevet hallás alapján az illető személyhez köti. A képhez tartozó saját érzések megfogalmazása. A képen felismert érzelmek megnevezése. Szituációs helyzetekben a kívánságok realizálásának megítélése. Helyes, helytelen kívánságok, visszautasítás megfogalmazása. A távolságtartás fokozatai barát, családtag, vendég és ismeretlen esetében. Az elkövetett hibák felismerése, javítása legyen természetes. Közös játék során szabályok betartása, a vereség elviselése, öröm társai sikere fölött. Mozi-, cirkusz- és színházlátogatások alkalmával érdeklődés, társak és a többi néző zavarása nélkül. A köszönés formáinak (megtanulása és) gyakorlása. Beszélgetés közben egymás türelmes meghallgatása természetes módon a mindennapi kommunikációban. Kis csoportban részvétel kulturális és sporteseményeken, viselkedés megfelelő módon.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A megismert, alapvető viselkedési szokások alkalmazása iskolai és otthoni környezetben.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék, szabály-játék.	

3. Testünk és személyes teendők		20 óra
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Megmutatni önállóan a megnevezett testrészt, érzékszervet babán és saját magán. – Elvégezni rutinszerűen az iskolában szokássá vált kéz- és fogmosást. – A WC-t, mosdót kevés segítséggel megfelelően használni. – Ismerni saját holmiját. – Gondosan, rendesen öltözni, vetkőzni. – Megfelelő viselkedést tanúsítani a közös étkezések alkalmával. – Főétkezéseket megnevezni, megmutatni. – Ismerni az étkezéseket megelőző előkészületek sorrendiségét, kellékeit és azok megfelelő használatát.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Testünk. Testrészek megnevezése, megmutatása. – Kézmosás, fogmosás, WC-használat. – Fodrász, kozmetikus, manikűrös műhelyének látogatása, munkájának és eszközeinek megfigyeltetése. – Öltözködés. Az öltözködés sorrendje. – Évszakoknak megfelelő öltözködés. – Étkezés. Főétkezések. Terítés. Néhány étel megnevezése. – Az étkezésnél használt eszközök megnevezése segítséggel. – Tízórai, uzsonna napszakhoz rendelése. – Reggel – reggeli, dél – ebéd, este – vacsora. – Ünnepi étkezés, ünnepi ételek és meleg ételek. – A hetes, napos munkája. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Tanórán, szemléltető eszközökön, saját magán, társán a testrészek megmutatása és megnevezése. A testrészeket és azok funkciói egymáshoz rendelése. Érzékszervei megnevezése. A test tisztításának megnevezése, folyamatának bemutatása. Fésülködés, helyes fogmosás, körömápolás gyakorlása. Higiénés szokások gyakorlása. WC-használat helyes sorrendjének megnevezése képek segítségével. Betegség, egészség jellemzőinek megfigyeltetése. Játékos helyzetekben gyakorlás. Tisztasági felelős a tisztség vállalásával tanulótársai haját, körmét naponta megnézi, jelzi, mit tapasztal. Képről a pozitív és negatív tulajdonságok megállapítása.	Jó étvágyat! Köszönöm! Tízórai, uzsonna, ételek, hetes, napos, <i>feladat</i>, terítés, finom, kemény, puha, éhség, szomjúság, alsóruházat, felsőruházat, méret, felsőtest, alsótest, felső végtag, alsó végtag, sovány, kövér, szűk, bő, nagy méret, kis méret, tiszta, piszkos, ápolat- <i>egészséges</i> beteg, <i>kezelés</i>.

	Az öltözködés menetének elmondása, illetve a ruhadarabok megmutatása. Az alsó ruhák, majd a felsők önálló kiválasztásával öltözködés. Cipzárt felhúzása, gombolás. Gallér, zsebek igazítása. Próbálkozás a ruhát összehajtására, helyre rakására. Baba öltöztetése. Öltözés-vetkőzés gyakorlása játékhelyzetekben (verseny). Nap mint nap felsőruházata nevének ismételése. Annak elmesélése, milyen sorrendben öltözött reggel, az alsó-felső fogalmának tudatos differenciálásával. Babák öltöztetése. Papírbabák ruháinak összeválogatása. Nevezze meg önállóan a ruhák színeinek, egyéb jellemzőinek önálló megfogalmazása. Divatos és régimódi, fiú- és lányruhák válogatása. Nap mint nap közösen és egyenként is, és mint napos, a az étkezéssel kapcsolatos teendők és a kulturált étkezés gyakorlása. Higiénés szokások, a tisztaság, az asztalrend megteremtése, megtartása. Szokásos ételek megnevezése. Étkezési előkészületek gyakorlása, kézmosás. Reggeli, ebéd, uzsonna – szituációs játékok. Segítséggel az étkezéshez szükséges kellékek összegyűjtése és előkészítése, terítés, elpakolás. Az ételeket megnevezése. A hetes, illetve napos teendőinek megnevezése, feladatai bemutatása. Az ünnepi étkezés jellemző kellékeinek kiválogatása képek alapján. A konvencionális beszédformák gyakorolása és tudatos használata: „Jó étvágyat!” „Kérem szépen!” „Köszönöm szépen!”.	
--	--	--

	Ünnepi szokások kialakítása.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A személyes teendők egyre biztosabb ellátása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, szabály- játék, didaktikus játékok. <i>Életvitel és gyakorlat:</i> személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.	

4. Tájékozódás térben		20 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Mondataiban használni a bővítményeket. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. Beszédkészségének megfelelően egy-két összefüggő mondatot mondani. – Rendet tenni maga körül munkája befejezése után. – Biztonsággal és bátran lépni az iskola különböző helyiségeibe. – Ismerni a villanykapcsolók helyes működését. – Ismerni a játékok, sporteszközök helyét és felhasználási módját. – Az otthon, az iskola és a tanterem rendjét, tisztaságát természetesnek és fontosnak tartani. – Megnevezni a közlekedési eszközöket, a villamos, troli, metró, busz utasterét, vezetőfülkéjét. – Ismerni az iskola utcájának nevét.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tárgy megnevezése téri helyzetben. Tárgykeresés. – Iskola – otthon, udvar, játszótér, sportpálya. – A játék- és sporteszközök megnevezése segítséggel. – Alaposabb tájékozódás a terem tárgyai, tartozékai között. – A padlás, pince megismerése, funkciójának megnevezése irányítással. – Falusi padlások, pincék megismerése a valóságban és olvasmányokból. – Képek alapján az ismeretek elmélyítése. – Az iskola környéke. – Eszközök és azok funkciói. – Háló, nappali, konyha, gyerekszobák, fürdő, kamra jellemzői. – Mit hol találunk, mit csinálunk vele, milyen tulajdonságai vannak? – Utca – közlekedés. Az utcák jellemzői. – Gyalogos- és járműforgalom. – Közlekedési eszközök ismeretének bővítése. – Közlekedési és utazási szabályok betartása. – Balesetek megelőzésének feltételei. – Mentő, tűzoltó, rendőrségi autók jellemzői.	Világos, sötét, kapcsoló, erős, gyenge; padlás, pince, fönt, lent, piszkos, régi, új, magas, hidegkosár, Helyiségek, sötétítés, világítás, takarítás, pihenés, éjszaka, ágyazás, érkezés, indulás, bejárat, kijárat, helyre tesz, rend, atlenség.

	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Képen látható tárgy téri helyzetének megkeresése. Mondatalkotás helyhatározóval és cselekvéssel. Helyviszonyok gyakorlása. Helyhatározó szót tartalmazó utasítások végrehajtása. Mozgás megadott irányba. Tanórákon és tanórán kívül is a tanulónak kedves helyiségekben figyelmes tájékozódás az eszközök, tárgyak között. Kapcsolat keresése más helyiségek különbözőségét, azonosságait illetően. Sporteszközök, játszótéri elemek alaposabb megfigyelése, a tapasztaltak megfogalmazása, helyes, balesetmentes használatuk. Kérésre a kívánt eszközök kiválasztása. Tanári irányítással padlás megtekintése, régi dolgok megfigyelése. Falusi padlás régiségeinek tisztogatása, pince eszközeinek megfigyelése, megnevezése. Képek alapján az emlékek felidézése, megnevezéssel, főfogalom alá rendeléssel. Maketten vagy képeken lakás berendezése, emlékezve, illetve felhasználva saját lakóhelye példáját. A helyiségek berendezési tárgyainak összeválogatása és megfelelő elhelyezése. A konyhai eszközök szétválogatása és megfelelő helyre történő elpakolása. Szituációs játékokban főzés, takarítás megjelenítése, imitálása. Utcai séta alkalmával spontán megfigyelés. Szervezett látogatás formájában mentőállomás, tűzoltóság, rendőrség jellemzőinek megfigyelése.	
--	--	--

	Képek alapján emlékezetből a látottak azonosítása, megnevezése. A tanult eszközök főfogalmak alá rendezése, megnevezése. A tanuló játékos formában alkalmazza, megjeleníti a látottakat. Az utca megfigyeltetése, hangok, zajok megnevezése. Jelzőlámpák utasításának betartása. Zebra használata. Közlekedési eszközök színeinek, méreteinek megfigyelése – összehasonlítása. Rendőrös-közlekedéses játékban maketten vagy tanpályán a tanultak gyakorlása, az iskolába vezető út eljátszása. Az iskolába jutás során igénybe vett járművek megnevezése, utcanevek megemlékezésével, segítséggel. Gyalogosan az útvonal utcáit megnevezni. Megkülönböztető jelzések megismerése, felismerése.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Téri tájékozódás függőleges és vízszintes, előre és hátra irányban.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> térbeli tájékozódás. <i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás: helymeghatározás, viszonyítás, fő irányok. <i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok: téri relációk megnevezése. <i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék.	

5. Tájékozódás időben		20 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát, a napszakok és étkezések megnevezését. – Ismerni az évszakok jellemző jegyeit, felsorolni, megnevezni. Összehasonlításokat végezni. – Társára figyelni, vele beszélgetni,	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Időfogalmak bővítése. – Napok, napszakok. A hét napjai. Hétvégi napok. – Napszakok összekapcsolása cselekvésekkel. Napszakok sorrendje, napszakok és tartózkodási hely megjelölése (állandó szimbólumok, megjelölés használata). – Évszakok, időjárás jelenségek megnevezése segítséggel.	Napok neve, napszakok neve, napszakokhoz kötött étkezések neve. Évszakok, tél, tavasz, nyár, ősz, hideg, meleg, sportok, napsütés, szél, szeles, hófehér, jég, fürdőzés, napozás, síelés, szánkózás, havazás, dér, jég, ma, holnap,

segíteni munkáját. – Követni és teljesíteni a pedagógus kéréseit. – Felismerni képekről, biztonsággal az évszakokat, a jellemző képeket kiválasztani, összerendezni.	– A négy évszak jellemzése. – Nevük megtanítása, képről történő azonosítás. Évszakok változásainak megfigyelése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Napi rendszerességgel az aktuális nap bejelölése naptárba, vagy egyéb helyre, a „tegnap ... volt”, „holnap ... lesz” kifejezések használata segítségével. Napszakok jelölése, megnevezése, képválogatás, cselekvések napszakhoz rendelése (éjjel, nappal, reggel, délelőtt, délben, délután, este), napszakokhoz kapcsolódó étkezések. A napszakoknak megfelelő tevékenységek ismerete. Kérdésre válaszolva a napszakok és a napszakokhoz kapcsolódó események felsorolása. Képes napirend készítése. Képes órarend készítése. Napirend összeállítása. Séták és udvari játék alkalmával az időjárással kapcsolatos ismeretek, megfigyelések gyűjtése. Télen a téli sportok, nyáron a fürdőzés emlékeit őrizve az iskolában képekről felidézés, kiegészítve egyéb történésekkel. Képek gyűjtése, szortírozása. Téli-nyári ruhák válogatása, közös halmazba helyezve a köztes (is-is) ruhadarabokat vagy képeket. A hét napjainak felsorolása jó sorrendiséggel, saját életének eseményei hozzárendelése. A hétvégi napok kiemelése, jelölése jellemző képpel. Heti program összeállítása képes formában, egyszerű jelképekkel. Saját szakköri programjainak naphoz, napszakhoz rendelése. Képről a saját heti elfoglaltság mutatása, elmondása.	elmúlt, lesz, nap,
--	--	---------------------------

	Évszakok jellemzőinek megfigyelése (a tanév során folyamatosan megfigyelések végzése), képekről az évszakok felismerése, megnevezése. Téli-nyári sportok megnevezése. Beszédében melléknevek, határozószók, igék használata. Mesék (versek, dalok) az évszakokról, napokról, napszakokról.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az idő fogalma és a kapcsolódó cselekvések összekötése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék. <i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás: naptárban, napszakok, igeidők, életkor.	

6. Élőlények		15 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Szeretni a természetet. Megnevezni néhány növényt, virágot, zöldséget kép alapján. – Szemlélni a körülötte lévő élővilág létezését. – Egyre hosszabban megfigyelni, összpontosítani. – Szeretni az állatokat, felismerni, megnevezni őket. – Lehetőség szerint háziállatokat otthon, segítséggel gondozni. – Szerepjátékokban egyszerű mozgásokat és hangokat utánozni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Növények:</i> – Virágok felismerése, egyeztetési gyakorlatok segítségével. – Gyümölcsök, zöldségek megfigyelése, megnevezése, csoportosítása. – Pálmaház, fűvészkert, házi kert, liget, erdő, parkok megtekintése. – Konyhakert fogalmának kialakítása. Konyhakert növényei, nevük, színük, ízük. – Zöldségfélék. – Kertek, virágok. Virágoskerti illatok, színek, formák. <i>Állatok:</i> – Baromfiudvar fogalma. Lakóinak felismerése, megnevezése. Jellemző külső tulajdonságaik megnevezése segítséggel, táplálékuk, lakhelyük megismerése. – Háziállatok és kicsinyeik, megnevezésük. – Gazdasági udvar fogalmának kialakítása. – Néhány erdei állat bemutatása.	Élő, illat, íz, ízes, édes-savanyú, nagy-kicsi, gömbölyű, elpusztulág, egész, gyökér, szár, levél, virág, termés, konyhakert, zöldségfélék, virágok, szín, forma, íz, ehető – nem ehető, <i>baromfiudvar, gazdasági udvar, háziállatok, hasznos, kölyök, ellés, fialás, vemhesség, nagy-kicsi, szelíd, harapós, karmolás, dorombol, nfi, szárnyasok, emlősök, lassú-gyors – fürge, veszélyes, vad, erős-gyenge.</i>

	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Virágoskert virágainak felismerése, megnevezése. Élő virágok azonosítása a képen láthatókkal. Az osztályban, folyosón, udvaron található virágok, növények megfigyelése. Szín, forma egyeztetése, megnevezése. Hajtások ültetése, növény locsolása. A vázákban víz cserélése. Gyümölcsök felsorolása és képekhez rendelése. Zöldségek megnevezése, ízük, illatuk felismerése. Egy-egy növény részeire bontása, a részek megfigyelése, megnevezése. A növénycsoportok megfigyelése, tapintása, szaglása, ízlelése. Tanulmányi séta eltérő évszakokban lehetőség szerint azonos helyszínrre, fotó, videofelvétel készítése a látottakról, ezek összehasonlítása, elemzése. Képeken a tanultak megkeresése, felismerése. Csoportosítás főfogalmak alá. Kertészkedés (lehetőség szerint: cserépben, virágládában, kiskertben). Oktatófilmen vagy vidéki látogatáson a baromfiudvar megtekintése. Ismerkedés a haszonállatokkal, szárnyasokkal, emlősökkel. A jellemzőik, hangjuk, mozgásuk stb. megfigyelése. Állatok etetése, táplálékuk megnevezése segítségével. Állatkerti séta, állatsimogatás. Háziállatok. Vadállatok. Kedvenceink. Beszélgetés, csoportosítás. Élő környezetben a legismertebb állatok jellemzőinek, kicsinyeinek megfigyelése, megnevezése. Összehasonlítás, megkülönböztetés. Tanórán könyvek, képek alapján a látottak felidézése.	
--	--	--

	Tulajdonságaik alapján főfogalom alá rendezés. Állatok mozgásának utánzása, tulajdonságaik megnevezése. Mesék az állatokról. Állatos versek, dalok tanulása. Mesék dramatizálása során állathangok utánzása.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A növények és állatok közötti azonosságok, különbségek megmutatása, megnevezése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ábrázolás-alakítás:</i> növény- és állatábrázolások, festmény, rajz, színezés, agyag, gyurma. <i>Ének-zene:</i> dalok a témákkal kapcsolatban. <i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék.	

7. Előkészület a felnőtt életre		20 óra + 2 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Emlékezetből néhány jellemzőt felsorolni a látott termékekből. – Termékeket megvizsgálni tulajdonságaik alapján. – Megnevezni vagy megmutatni, melyik termék hova tartozik. – Ismerni és használni a napszakok szerinti üdvözlési módokat. – Megnevezni, megmutatni a látottakat. – Környezetében élő emberek munkáját érdeklődéssel figyelni. – Köszönni, kérdezni. – Türelemmel figyelni, ha mesterember, munkát végző felnőtt megmutat, vagy magyaráz valamit. – Elemi szinten egymáshoz rendelni a munkaeszközöket és a különböző foglalkozásokat. – Szerepjátékban gesztusokkal kifejezni magát.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Üzlet, vásárlás. Közös vásárlás, áruféleségek megnevezése segítséggel. – A környék különböző üzletei. – Ruházati bolt. Papírbolt. Élelmiszerbolt. Pizzériák. Cukrászdák. Virágbolt. – Az üzlet különböző pontjainak megfigyelése. – Áruféleségek vásárlása, csoportosítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Séta alkalmával a különböző üzletek kirakatainak megfigyelése, az áruféleségek felsorolása. Az áruk nézegetése, megnevezése, megmutatása, csoportosítása, főfogalom alá rendezése. Szervezett közértlátogatás alkalmával önállóan összeválogatott áruk kosárba gyűjtése és a pénztárhoz vitele. Tanár kérésére a tanuló megkeres bizonyos árucikket, megnevez, megmutat, tapint, tapasztal. Az emberi érintkezési formák gyakorolása: köszönés, kérés, megköszönés.	Húsféle, vegyi áru, pékáru, konzervek, papíráru, ital, édesség; áram, veszélyes, forró, éles, hosszú, rövid, nedves, száraz, nehéz, könnyű, megrendel, ráfizet, foglalkozás, szakma, titkárnő, gondnok, varrónő, műhely, iroda,

	Szituációs játékokban a tanultak megjelenítése. A fizetés módja (készpénz, bankkártya). Csomagolás (ha lehet, nem műanyag zacskó használatával, inkább kosár, textil). Köszönés az iskola dolgozóinak, érdeklődés munkájuk iránt. A műhelyekben (karbantartó, takarító, konyhai és irodai dolgozók) részfeladatok megtekintése, szerszámok megismerése, megnevezése. A környéken lévő asztalosműhely, cukrászda, varroda, üzletek megtekintése. Egy-egy részfeladat megfigyelése, szerepjátékokkal rögzítése, felidézése. Tanári felügyelettel, illedelmesen, az udvariassági szokásokat betartva a mesteremberek műhelyeinek, eszközeinek, munkamozdulatainak megfigyelése. Megismerkedés a tárgyak tulajdonságaival és néhány munkafolyamat kezdő és végső állapotával (kenyér készítése, hajvágás, ruha varrása).	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Biztonsággal eligazodás a boltban.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék.	

8. Ünnepek		20 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Szívesen és aktívan készülni az ünnepelésre. – Rövid, egyszerű dalt, verset az ünnephez kapcsolni. – Közös feladatot pontosan, fegyelmezetten végrehajtani. – Az események szereplőit, kellékeit megfigyelni, azokat visszaidézni, elmesélni, megmutatni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Verstanulás. Dalok tanulása. – Szereplés az ünnepségeken, alkalomhoz illő ruházat, viselkedés kialakítása, gyakorlása. – Társadalmi, iskolai, családi ünnepek, névnapok további megünneplése. – Közös ajándékkészítés. – Terem dekorációjához díszek készítése.	Ünnep, zászló, <i>felvonulás</i>, köszöntés, öröm, <i>ajándékozás</i>, díszítés, csomagolás; ünnep, névnap, születésnap, vidám szomorú, <i>boldog</i>, <i>hatalmas</i>, <i>díszes</i>, ajándék, szeretet.

– Az ünnepek hangulatát átérezni. – Egyre aktívabban bekapcsolódni egyénileg is az ünnepi készülődés folyamatába. – Rövid szereplést, feladatot vállalni a műsorból. – Ismerni verset, dalt valamennyi ünnepről. – Társait biztatni, együtt örülni örömeiknek, sikereiknek.	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Készülődés az ünnepre. Verstanulás, énekek gyakorlása. Önálló feladat végrehajtása (ajándék vagy jelkép készítése, a felhasznált anyagok megnevezése, jellemzése). Tanulótárs, tanár, szülő felkészítése. Képekről az ünnepek felismerése, azonosítása szóban. Udvariassági szokások gyakorlása. Tanulótársaival közösen és egyénileg is versek, énekek tanulása. Ünnepségen tevékeny részvétel, adekvát viselkedés. Kézimunkával hozzájárulás a kellékek elkészítéséhez. Az ünnepekkel kapcsolatos fogalmak gyakorlása, ismeretei csoportosítása. A különböző ünnepekhez tartozó eseményképek összehasonlítása, megkülönböztetése.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az adott év ünnepi eseményeinek felidézése emlékezetből.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ábrázolás-alakítás:</i> dekoráció, ajándék készítése változó technikával. Ének-zene: az ünnepnek megfelelő énekek tanulása, előadása, zenehallgatás az ünnephez kapcsolódóan.	

A fejlesztés várt eredményei az 3. évfolyam végére.	A tanuló képes – az egyre tisztább hangképzésre, a pontosabb artikulációra; – bővíteni, és egyre pontosabban használni meglévő szókincsét a témakörök kapcsán; – együttműködéssel végrehajtani a tevékenységeket; – örömmel és figyelemmel megmutatni képen családját, megnevezni családtagjait, ismeri közvetlen családi viszonyait, gesztusokkal vagy képről meg tudja mutatni szülei munkáját; – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni; – tájékozódni az intézmény területén; – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni; – felsorolni, megnevezni az évszakok jellemző jegyeit, felismerni az évszakok változásait; – ismeri a napok sorrendjét;
--	--

	– megevezni, azonosítani a környezetében leggyakrabban előforduló állatokat, növényeket, legfontosabb jellemzőikkel együtt; – elvégezni alapvető csoportosításokat; – egyre biztosabban használni a beszéd közlő és kérdező funkcióját. – együttműködni szociális kapcsolataiban, köszönni felszólítás nélkül, megfelelő módon; iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni: fegyelmezi magát, tud sorba állni, várni ruhatárnál, pénztárnál. – aktívan részt venni a családi és iskolai ünnepeken. – Ismer verseket, mondókákat, dalokat, és azokat mozgással, ritmussal tudja kíséni. Szívesen hallgat meséket, és részt vesz azok előadásában (szerepjáték, bábozás).
--	--

Kommunikáció 4. osztály

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét)

1. Beszédfejlesztés, anyanyelv		5 óra + 3 óra
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Feladatokat egyre rutinosabban végezni. – Követni az artikulációs mozgásokat. – Sort alkotni képekről (balról jobbra kirakással). – Megmutatni a megnevezett képet, illetve önállóan megnevezni. – Tárgyat kiválasztani, tárgyak képét azonosítani. – Analóg mondatokat képezni. – Mimikát, gesztusokat jól utánozni. – Jól használni a metakommunikációs jeleket. – Érzékelni a jól és hibásan ejtett hangok közötti eltérést. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. – Mondataiban bővítményt használni. – Képről néhány mondatot mondani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Légző-, szívó-, fújó-, rágógyakorlatok, ajakizom-gyakorlatok, nyelvgyakorlatok. – Hallásfejlesztés, hangleválasztó, hangfejlesztő gyakorlatok. – Tárgyak megnevezése segítséggel. – Fogalmak és cselekvések összekapcsolása. – Személyes névmás használata. – Igeragozás (jelen idő, múlt idő). – Kérdések alkotása (ki, mi, kik, mik, mit csinál, mit csinálnak?). – Gyűjtőfogalmak körének bővítése. – Főnevek toldalékai: helyhatározó és részeshatározó. – Mondatbővítés kérdőszó segítségével, tárgy, melléknév, helyhatározó alkalmazásával. – Tárgyak, személyek tulajdonságai. – Egyes és többes szám differenciálása, megfogalmazása. – Ok-okozati összefüggések. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Bemutatás nyomán utánozógyakorlatok, tükör előtt önellenőrzéssel. A tanult gyakorlatok önálló végzése, és újabb, nehezebb feladatok elsajátítása. Egyre kisebb eltérésű hangpárok megkülönböztetése. Artikulációs mozgások utánozása, zöngé hangoztatása, zenei hangokkal játék.	Sor, soralkotás, képsor, azonos (olyan), különböző (más), eleje (szó), vége (sor), alá, fölé, mellé, ügyes, hibás. Beszédszervek és a kapcsolódó fogalmak ismerete. Tárgy, kép, sor, sok-keves, <i>figyelem</i>, jó-rossz, kérdés, ruha, étel, gyümölcs, bútor.

	Az izoláltan ejtett hangok tökéletesítése, ciklizálása, beépítése szótagba, rövid szavakba. Szó eleji hang leválasztása, a leválasztott hang fejlesztése. Képsorok olvasása balról jobbra haladással. A megnevezett kép kiválasztása. Tárgyak, képek sokaságával soralkotás. Eseményképről rövid mondat alkotása: alany, állítmány. A mondat helyességének vagy hibás megfogalmazásának jelzése. Mondatalkotás képről kérdőszó segítségével. A „-ban, -ben” ragok előfordulása cselekvő helyzetben. Analóg mondatok alkotása segítséggel. Mondatok bővítése hol? kinek, minek? kérdőszavak alapján. Melléknévvel a tárgy vagy kép milyenségének megfigyelése, megnevezése. Jellemző tulajdonságok gyűjtése tárgyról, személyről. Gyakorlás szituatív helyzetben. Cselekvéssorról történet kitalálása helyes nyelvtani megfogalmazással. Egyszerűbb időrendi sorrendek felállítása. Témakörökhöz kapcsolódó szövegek, mondókák, versek tanulása.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Analóg mondatok utánmondása, alkotása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> légzőgyakorlatok. <i>Ének-zene:</i> hallásfejlesztés. <i>Játékra nevelés:</i> szabályjáték. <i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás, időrend.	

2. Társadalmi érintkezési formák		15 óra
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Megnevezni családtagjait. – Gesztusokkal vagy képről megmutatni szülei foglalkozását, tevékenységét. – A „hol?” „mit csinál?” kérdéseket érteni, a maga módján válaszolni azokra. – Feladatot megérteni és aktívan közreműködni a végrehajtásban. – Kapcsolatokat reálisan megítélni. – Megfelelő módon köszönni, felszólítás nélkül. – Saját öltözképre vigyázni, ha hiányosságot tapasztal, jelezni. – Iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni. – Fegyelmezni magát, sorba állni ruhatárnál, pénztárnál.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Közlések gyakorlása tekintettel, gesztikulációval. – Gesztusjelek bővítése az egész test (fej, arc, kéz) területeire, foglalkozások köréből. – Mozdulatok értelmezése, utánzása. – Érzelmek kifejezésének gyakorlása arcjátékkal. – Otthoni és iskolai helyes viselkedési szokások számbavétele szükség szerint. – Szülők neve, testvérek neve, száma (segítséggel), családtagok tevékenysége (munkája). – Nagyszülő megmutatása fényképről. Képek, diafilmek jelenetei alapján a látható események megfogalmazása. – Cselekvések megnevezése segítséggel. – A válaszok és a valódi események összehasonlítása. – Kívánságok kifejezése, helyes megfogalmazása. Mások kívánságainak meghallgatása, teljesítése. – A segítség kérésének módjai. – Téri tájékozódás, saját élettér helyes ismerete, biztonságos közlekedés benne. – Távolságtartás játék és baráti kapcsolat esetén üzletben, utcán, nyilvános helyen. – Kapcsolat első lépése:– ismerős gyermekkel, felnőttel, – ismeretlen gyermekkel, felnőttel, – újonnan megismert emberekkel. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Cselekvéssorok végrehajtása utasítás, rajz, kép alapján. Adott érzelem megjelenítése (pl. hívás, büszkeség, győzelem stb.).	<i>Jó gyerek, boldog, vidám, félős, ijedt, mérges, tanácstalan, szegénylős, kérem, nem tudom megtenni, elromlott, hibás, javítható, segítség, gondoz, szabadidő, szabály, csalás, győzelem, vereség, itt-ott, messze-közel, szeret-nem t, barát, vendég, ismerős-ismeretlen, csend, figyelem, előadás, szünet, taps, ett, érdekes, unalmas, szeretnék kimenni.</i>

	Illő és illetlen viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően. A segítség kérésének gyakorlása szituációs játékok segítségével. Élő szituációban apa, anya szólítása, névvel azonosítása. Fényképen anya, apa, testvérek, nagyszülők megmutatása. Mit csinál? Hol van? kérdésre szóval, egyszerű mondattal, gesztusokkal válaszol a tanuló. Bábokkal lejátssza az egyszerűbb helyzeteket. Keresztnevet hallás alapján az illető személyhez köti. A képhez tartozó saját érzések megfogalmazása. A képen felismert érzelmek megnevezése. Szituációs helyzetekben a kívánságok realizálásának megítélése. Helyes, helytelen kívánságok, visszautasítás megfogalmazása. A távolságtartás fokozatai barát, családtag, vendég és ismeretlen esetében. Az elkövetett hibák felismerése, javítása legyen természetes. Közös játék során szabályok betartása, a vereség elviselése, öröm társai sikere fölött. Mozi-, cirkusz- és színházlátogatások alkalmával érdeklődés, társak és a többi néző zavarása nélkül. A köszönés formáinak (megtanulása és) gyakorlása. Beszélgetés közben egymás türelmes meghallgatása természetes módon a mindennapi kommunikációban. Kis csoportban részvétel kulturális és sporteseményeken, viselkedés megfelelő módon.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A megismert, alapvető viselkedési szokások alkalmazása iskolai és otthoni környezetben.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék, szabály-játék.	

3. Testünk és személyes teendők		20 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Időhatározókat és mellékneveket használni. – Megmutatni önállóan a megnevezett testrészt, érzékszervet babán és saját magán. – Elvégezni rutinszerűen az iskolában szokássá vált kéz- és fogmosást. – A WC-t, mosdót kevés segítséggel megfelelően használni. – Az ápolat és ápolatlan (haj), tiszta és piszkos (köröm) megkülönböztetése. – Ismerni saját holmiját. – Gondosan, rendszeresen öltözni, vetkőzni. – Megállapítani, és jelezni szüleinek, tanárainak, ha ruhája gombhiányos. – Megfelelő viselkedést tanúsítani a közös étkezések alkalmával. – Főétkezéseket megnevezni, megmutatni. – Néhány jellemző ételt felsorolni napszakhoz rendelve. – Ismerni az étkezéseket megelőző előkészületek sorrendiségét, kellékeit és azok megfelelő használatát.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Testünk. Testrészek megnevezése, megmutatása. – Kézmosás, fogmosás, WC-használat. – Betegség, egészség. A tisztaság és egészség kapcsolata. – Köröm, haj, szempilla megnevezése, ápolása, az ápoláshoz használt eszközök megnevezése. – Fodrász, kozmetikus, manikűrös műhelyének látogatása, munkájának és eszközeinek megfigyeltetése. – Öltözködés. Az öltözködés sorrendje. – Irányítás mellett a ruhadarabok, ruházat részeinek megnevezése. – Évszakoknak megfelelő öltözködés. – Kopott és új ruhák különbségei és hasonlóságai. – Étkezés. Főétkezések. Terítés. Néhány étel megnevezése. – Az étkezésnél használt eszközök megnevezése segítséggel. – Tízórai, uzsonna napszakhoz rendelése. – Reggel – reggeli, dél – ebéd, este – vacsora. – Ételféleségek, eszközök csoportosítása. – Ünnepi étkezés, ünnepi ételek és meleg ételek. – Nyers és főtt ételek. – A hetes, napos munkája. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Tanórán, szemléltető eszközökön, saját magán, társán a testrészek megmutatása és megnevezése. A testrészeket és azok funkciói egymáshoz rendelése. Érzékszervei megnevezése. A test tisztításának megnevezése, folyamatának bemutatása. Fésülködés, helyes fogmosás, körömápolás gyakorlása.	Jó étvágyat! Köszönöm! Tízórai, uzsonna, ételek, <i>evőeszközök</i>, hetes, napos, <i>feladat</i>, terítés, <i>leszedés</i>, finom, <i>folyékony</i>, <i>illatos</i>, kemény, puha, éhség, szomjúság, alsóruházat, felsőruházat, méret, <i>kopott</i>, új, <i>divatos</i>, <i>elavult</i>, <i>régimódi</i>, felsőtest, alsótest, felső végtag, alsó végtag, sovány, kövér, szűk, bő, nagy méret, kis méret, <i>körömápolás</i>, <i>arcápolás</i>, <i>hajápolás</i>, tiszta, piszkos, ápolat-ápolatlan, <i>egészséges</i>–<i>beteg</i>, <i>kezelés</i>.

	Higiénés szokások gyakorlása. WC-használat helyes sorrendjének megnevezése képek segítségével. Betegség, egészség jellemzőinek megfigyeltetése. Játékos helyzetekben gyakorlás. Tisztasági felelős a tisztség vállalásával tanulótársai haját, körmét naponta megnézi, jelzi, mit tapasztal. Képről a pozitív és negatív tulajdonságok megállapítása. Az öltözködés menetének elmondása, illetve a ruhadarabok megmutatása. Az alsó ruhák, majd a felsők önálló kiválasztásával öltözködés. Cipzárt felhúzása, gombolás. Gallér, zsebek igazítása. Próbálkozás a ruhát összehajtására, helyre rakására. Baba öltöztetése. Öltözés-vetkőzés gyakorlása játékhelyzetekben (verseny). Nap mint nap felsőruházata nevének ismétlése. Annak elmesélése, milyen sorrendben öltözött reggel, az alsó-felső fogalmának tudatos differenciálásával. Babák öltöztetése. Papírbabák ruháinak összeválogatása. Nevezze meg önállóan a ruhák színeinek, egyéb jellemzőinek önálló megfogalmazása. Divatos és régimódi, fiú- és lányruhák válogatása. Nap mint nap közösen és egyenként is, és mint napos, a az étkezéssel kapcsolatos teendők és a kulturált étkezés gyakorlása. Higiénés szokások, a tisztaság, az asztalrend megteremtése, megtartása. Szokásos ételek megnevezése. Étkezési előkészületek gyakorlása, kézmosás. Reggeli, ebéd, uzsonna – szituációs játékok.	
--	--	--

	Segítséggel az étkezéshez szükséges kellékek összegyűjtése és előkészítése, terítés, elpakolás. Az ételeket megnevezése. A hetes, illetve napos teendőinek megnevezése, feladatai bemutatása. Az ünnepi étkezés jellemző kellékeinek kiválogatása képek alapján. A konvencionális beszédformák gyakorolása és tudatos használata: „Jó étvágyat!” „Kérem szépen!” „Köszönöm szépen!”. Ünnepi szokások kialakítása.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A személyes teendők egyre biztosabb ellátása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, szabály- játék, didaktikus játékok. <i>Életvitel és gyakorlat:</i> személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.	

4. Tájékozódás térben		20 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Analóg mondatokat alkotni. Hol? Hova? kérdéseket megérteni. – Mondataiban használni a bővítményeket. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. Beszédkészségének megfelelően egy-két összefüggő mondatot mondani. – Mellékneveket, határozószókat használni, kérdezni, hangsúlyozni. – Rendet tenni maga körül munkája befejezése után. – Biztonsággal és bátran lépni az iskola különböző helyiségeibe. – Ismerni a villanykapcsolók helyes működését.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tárgy megnevezése téri helyzetben. Tárgykeresés. – Helyhatározószók gyakorlása folyamatosan. – Iskola – otthon, udvar, játszótér, sportpálya. – A játék- és sporteszközök megnevezése segítséggel. – Alaposabb tájékozódás a terem tárgyai, tartozékai között. – A „hol van?” és a „hova való?” megértése. – A padlás, pince megismerése, funkciójának megnevezése irányítással. – Falusi padlások, pincék megismerése a valóságban és olvasmányokból. – Képek alapján az ismeretek elmélyítése. – Az iskola környéke. – A lakás további helyiségei, illetve a fő helyiségek alaposabb megfigyelése.	Világos, sötét, kapcsoló, <i>egészséges, egészségtelen, veszélyes, biztonságos</i>, erős, gyenge; padlás, pince, <i>raktár</i>; fönt, lent, piszkos, régi, új, magas, hideg/<i>hűvös, nedves, hordó</i>, kosár, <i>prés</i>. Helyiségek, <i>eszközök, főzőeszközök, evőeszközök</i>, sötétítés, világítás, takarítás, <i>felújítás</i>, pihenés, éjszaka, ágyazás, érkezés, indulás, bejárat, kijárat, helyre tesz, rend, etlenség.

– Ismerni a játékok, sporteszközök helyét és felhasználási módját. – Az otthon, az iskola és a tanterem rendjét, tisztaságát természetesnek és fontosnak tartani. – Felszólítás nélkül, rutinszerűen betartani a közlekedési szabályokat (lámpa, zebra, körülnézés). – Felismerni könyvből, képről is a valóságban tapasztaltakat. – Megnevezni a közlekedési eszközöket, a villamos, troli, metró, busz utasterét, vezetőfülkéjét. – Ismerni az iskola utcájának nevét.	– Eszközök és azok funkciói. – Háló, nappali, konyha, gyerekszobák, fürdő, kamra jellemzői. – Mit hol találunk, mit csinálunk vele, milyen tulajdonságai vannak? – Utca – közlekedés. Az utcák jellemzői. – Gyalogos- és járműforgalom. – Jelzőlámpák, jelzőtáblák. Sorompó, fénysorompó. – Közlekedési eszközök ismeretének bővítése. – Közlekedési szabályok, viselkedési normák. – Közlekedési és utazási szabályok betartása. – Balesetek megelőzésének feltételei. – Mentő, tűzoltó, rendőrségi autók jellemzői. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Képen látható tárgy téri helyzetének megkeresése. Mondatalkotás helyhatározóval és cselekvéssel. Helyviszonyok gyakorlása. Helyhatározó szót tartalmazó utasítások végrehajtása. Mozgás megadott irányba. Tanórákon és tanórán kívül is a tanulónak kedves helyiségekben figyelmes tájékozódás az eszközök, tárgyak között. Kapcsolat keresése más helyiségek különbözőségét, azonosságait illetően. Sporteszközök, játszótéri elemek alaposabb megfigyelése, a tapasztaltak megfogalmazása, helyes, balesetmentes használatuk. Kérésre a kívánt eszközök kiválasztása. Tanári irányítással padlás megtekintése, régi dolgok megfigyelése.	
---	---	--

	Falusi padlás régiségeinek tisztogatása, pince eszközeinek megfigyelése, megnevezése. Képek alapján az emlékek felidézése, megnevezéssel, főfogalom alá rendeléssel. Maketten vagy képeken lakás berendezése, emlékezve, illetve felhasználva saját lakóhelye példáját. A helyiségek berendezési tárgyainak összeválogatása és megfelelő elhelyezése. A konyhai eszközök szétválogatása és megfelelő helyre történő elpakolása. Szituációs játékokban főzés, takarítás megjelenítése, imitálása. Utcai séta alkalmával spontán megfigyelés. Szervezett látogatás formájában mentőállomás, tűzoltóság, rendőrség jellemzőinek megfigyelése. Képek alapján emlékezetből a látottak azonosítása, megnevezése. A tanult eszközök főfogalmak alá rendezése, megnevezése. A tanuló játékos formában alkalmazza, megjeleníti a látottakat. Az utca megfigyeltetése, hangok, zajok megnevezése. Jelzőlámpák utasításának betartása. Zebra használata. Közlekedési eszközök színeinek, méreteinek megfigyelése – összehasonlítása. Rendőrös-közlekedéses játékban maketten vagy tanpályán a tanultak gyakorlása, az iskolába vezető út eljátszása. Az iskolába jutás során igénybe vett járművek megnevezése, utcanevek megemlítésével, segítséggel. Gyalogosan az útvonal utcáit megnevezni. Megkülönböztető jelzések megismerése, felismerése.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Téri tájékozódás függőleges és vízszintes, előre és hátra irányban.	

Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> térbeli tájékozódás. <i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás: helymeghatározás, viszonyítás, fő irányok. <i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok: téri relációk megnevezése. <i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék.
----------------------------	--

5. Tájékozódás időben		20 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát, a napszakok és étkezések megnevezését. – Ismerni az évszakok jellemző jegyeit, felsorolni, megnevezni. – Összehasonlításokat végezni. – Társára figyelni, vele beszélgetni, segíteni munkáját. – Követni és teljesíteni a pedagógus kéréseit. – Felismerni képekről, biztonsággal az évszakokat, a jellemző képeket kiválasztani, összerendezni. – Automatikusan sorolni a hét napjait, a hétvégi napokat kérdésre kiválasztani. – Érdeklődni, tájékozódni, segítséggel naptárban is. – Használni a ma, tegnap, holnap fogalmát. Mesélni napi élményeiről. – Elhelyezni a napszakokat illetően a különböző cselekvéseket, történeket. – Beszédében ragokat, határozószavakat, igekötőket használni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Időfogalmak bővítése. – Napok, napszakok. A hét napjai. Hétvégi napok. – A hét napjainak jelölése, az aktuális nap megjelölése, megnevezése. – Napszakok összekapcsolása cselekvésekkel. Napszakok sorrendje, napszakok és tartózkodási hely megjelölése (állandó szimbólumok, megjelölés használata). – Tegnap, ma, holnap fogalmának kialakítása. – Reggel– dél – délután – este, a kapcsolódó rutinszerű tevékenységekkel. – Évszakok, időjárás jelenségek megnevezése segítséggel. – A négy évszak jellemzése. – Nevük megtanítása, képről történő azonosítás. Évszakok változásainak megfigyelése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Napi rendszerességgel az aktuális nap bejelölése naptárba, vagy egyéb helyre, a „tegnap ... volt”, „holnap ... lesz” kifejezések használata segítséggel. Napszakok jelölése, megnevezése, képválogatás, cselekvések napszakhoz rendelése (éjjel, nappal, reggel, délelőtt, délben, délután, este), napszakokhoz kapcsolódó étkezések. A napszakoknak megfelelő tevékenységek ismerete.	Napok neve, napszakok neve, napszakokhoz kötött étkezések neve. Évszakok, <i>időjárás</i>, tél, tavasz, nyár, ősz, hideg, meleg, sportok, napsütés, szél, szeles, <i>viharos</i>, hófehér, jég, fürdőzés, napozás, síelés, szánkózás, havazás, jég, <i>tegnap</i>, ma, holnap, elmúlt, lesz, <i>munkanap</i>, <i>hétvége</i>, <i>pihenőnap</i>, <i>program</i>, nap, <i>felkelő nap</i>, <i>lenyugvó</i>

	Kérdésre válaszolva a napszakok és a napszakokhoz kapcsolódó események felsorolása. Képes napirend készítése. Képes órarend készítése. Napirend összeállítása. Séták és udvari játék alkalmával az időjárással kapcsolatos ismeretek, megfigyelések gyűjtése. Télen a téli sportok, nyáron a fürdőzés emlékeit őrizve az iskolában képekről felidézés, kiegészítve egyéb történésekkel. Képek gyűjtése, szortírozása. Téli-nyári ruhák válogatása, közös halmazba helyezve a köztes (is-is) ruhadarabokat vagy képeket. A hét napjainak felsorolása jó sorrendiséggel, saját életének eseményei hozzárendelése. A hétvégi napok kiemelése, jelölése jellemző képpel. Heti program összeállítása képes formában, egyszerű jelképekkel. Saját szakköri programjainak naphoz, napszakhoz rendelése. Képről a saját heti elfoglaltság mutatása, elmondása. Évszakok jellemzőinek megfigyelése (a tanév során folyamatosan megfigyelések végzése), képekről az évszakok felismerése, megnevezése. Téli-nyári sportok megnevezése. Beszédében melléknevek, határozószók, igék használata. Mesék (versek, dalok) az évszakokról, napokról, napszakokról.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az idő fogalma és a kapcsolódó cselekvések összekötése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék. <i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás: naptárban, napszakok, igeidők, életkor.	

6. Élőlények		15 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Szeretni a természetet. Megnevezni néhány növényt, virágot, zöldséget kép alapján. – Növényeket gondozni. – A tanultak alapján összehasonlítani, megkülönböztetni, főfogalom alá rendezni, emlékezetből felsorolni a látottakat. – Érdeklődéssel szemlélni a körülötte lévő élővilág létezését. – Egyre hosszabban figyelni, összpontosítani. – Értetni a rész-egész viszonyát. – Megfogalmazni kérdéseket, kérdésre válaszolni. – Gondolatokat, élményeket mondatokban megfogalmazni. – Szeretni az állatokat, felismerni, megnevezni őket. – Lehetőség szerint háziállatokat otthon, segítséggel gondozni. – Szerepjátékokban egyszerű mozgásokat és hangokat utánózni. – Bővíteni szókincsét a határozószókkal, igékkel, használni a felkiáltó mondatot.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Növények:</i> – Virágok felismerése, egyeztetési gyakorlatok segítségével. – Gyümölcsök, zöldségek megfigyelése, megnevezése, csoportosítása. – Pálmaház, fűvészkert, házi kert, liget, erdő, parkok megtekintése. – Növény részeinek bemutatása, megnevezése. – Konyhakert fogalmának kialakítása. Konyhakert növényei, nevük, színük, ízük. – Zöldségfélék. – Kertek, virágok. Virágoskerti illatok, színek, formák. <i>Állatok:</i> – Baromfiudvar fogalma. Lakóinak felismerése, megnevezése. Jellemző külső tulajdonságaik megnevezése segítséggel, táplálékuk, lakhelyük megismerése. – Háziállatok és kicsinyeik, megnevezésük. – Gazdasági udvar fogalmának kialakítása. – Néhány erdei állat bemutatása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Virágoskert virágainak felismerése, megnevezése. Élő virágok azonosítása a képen láthatókkal. Az osztályban, folyosón, udvaron található virágok, növények megfigyelése. Szín, forma egyeztetése, megnevezése. Hajtások ültetése, növény locsolása. A vázákban víz cserélése. Gyümölcsök felsorolása és képekhez rendelése. Zöldségek megnevezése, ízük, illatuk felismerése.	Élő, <i>műanyag</i>, illat, íz, <i>zamos</i>, ízes, édes-savanyú, nagy-kicsi, gömbölyű, <i>hosszúkás</i>, <i>növekedés</i>, <i>hervadás</i>, elpusztul, <i>kihajt</i>, <i>hajtás</i>, ág, <i>rész</i> – egész, gyökér, szár, levél, virág, termés, konyhakert, zöldségfélék, virágok, szín, forma, íz, <i>illat</i>, ehető – nem ehető, <i>baromfiudvar</i>, <i>gazdasági udvar</i>, háziállatok, <i>hasznos</i>, kölyök, ellés, fialás, <i>vemhesség</i>, nagy-kicsi, szelíd, harapós, karmolás, <i>dorombol</i>, nfi, szárnyasok, <i>emlősök</i>, lassú-gyors – <i>fürge</i>, <i>veszélyes</i>, vad, erős-gyenge.

	Egy-egy növény részeire bontása, a részek megfigyelése, megnevezése. A növénycsoportok megfigyelése, tapintása, szaglása, ízlelése. Tanulmányi séta eltérő évszakokban lehetőség szerint azonos helyszínre, fotó, videofelvétel készítése a látottakról, ezek összehasonlítása, elemzése. Képeken a tanultak megkeresése, felismerése. Csoportosítás főfogalmak alá. Kertészkedés (lehetőség szerint: cserépben, virágládában, kiskertben). Oktatófilmen vagy vidéki látogatáson a baromfiudvar megtekintése. Ismerkedés a haszonállatokkal, szárnyasokkal, emlősökkel. A jellemzőik, hangjuk, mozgásuk stb. megfigyelése. Állatok etetése, táplálékuk megnevezése segítséggel. Állatkerti séta, állatsimogatás. Háziállatok. Vadállatok. Kedvenceink. Beszélgetés, csoportosítás. Élő környezetben a legismertebb állatok jellemzőinek, kicsinyeinek megfigyelése, megnevezése. Összehasonlítás, megkülönböztetés. Tanórán könyvek, képek alapján a látottak felidézése. Tulajdonságaik alapján főfogalom alá rendezés. Állatok mozgásának utánzása, tulajdonságaik megnevezése. Mesék az állatokról. Állatos versek, dalok tanulása. Mesék dramatizálása során állathangok utánzása.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A növények és állatok közötti azonosságok, különbségek megmutatása, megnevezése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ábrázolás-alakítás:</i> növény- és állatábrázolások, festmény, rajz, színezés, agyag, gyurma. <i>Ének-zene:</i> dalok a témákkal kapcsolatban. <i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék.	

7. Előkészület a felnőtt életre		20 óra + 6 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Beszédében mellékneveket, határozószavakat, igekötős igéket használni. - Emlékezetből néhány jellemzőt felsorolni a látott termékekből. - Termékeket megvizsgálni tulajdonságaik alapján. - Megnevezni vagy megmutatni, melyik termék hova tartozik. - Ismerni és használni a napszakok szerinti üdvözlési módokat. - Megnevezni, megmutatni a látottakat. - Felismerni a jellemző jegyeket, a megismert tárgyakkal, képekkel csoportosításokat végezni. - Környezetében élő emberek munkáját érdeklődéssel figyelni. - Köszönni, kérdezni. - Türelemmel figyelni, ha mesterember, munkát végző felnőtt megmutat, vagy magyaráz valamit. - Elemi szinten egymáshoz rendelni a munkaeszközöket és a különböző foglalkozásokat. - Egyeztetni képek alapján a látott mesterségeket, tevékenységeket, szerszámokat. - A látott eszközök közül a legjellemzőbbeket megnevezni, megmutatni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Üzlet, vásárlás. Közös vásárlás, áruféleségek megnevezése segítségével. - A környék különböző üzletei. - Ruházati bolt. Papírbolt. Élelmiszerbolt. Pizzériák. Cukrászdák. Virágbolt. - Vásárlás önkiszolgáló boltban, viselkedési szabályok betartása. - Az üzlet különböző pontjainak megfigyelése. - Áruféleségek vásárlása, csoportosítása. - Foglalkozások. A tanuló tágabb környezetében előforduló, különböző foglalkozású emberek munkájának megismertetése, eszközeik bemutatása, csoportosítása. - Iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. - Asztalos, villanyszerelő, kőműves, vízvezeték-szerelő, rádió-, tv-szerelő, pék, cukrász, fodrász, szabó, orvos, nővér, gyógyszerész. - Iparosok bemutatása élőben és képekről. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Séta alkalmával a különböző üzletek kirakatainak megfigyelése, az áruféleségek felsorolása. Az áruk nézegetése, megnevezése, megmutatása, csoportosítása, főfogalom alá rendezése. Szervezett közértlátogatás alkalmával önállóan összeválogatott áruk kosárba gyűjtése és a pénztárhoz vitele. Tanár kérésére a tanuló megkeres bizonyos árucikket, megnevez, megmutat, tapint, tapasztal.	Húsféle, vegyi áru, pékáru, konzervek, <i>papíráru</i>, ital, édesség; <i>iparos, faanyag, kábel, zsinór</i>, áram, veszélyes, forró, éles, hosszú, rövid, nedves, száraz, nehéz, könnyű, <i>megrendel, ráfizet</i>, <i>foglalkozás, szakma</i>, titkárnő, <i>adminisztrátor</i>, gondnok, <i>antartó</i>, varrónő, műhely, iroda, <i>feladat</i>.

– Szerepjátékban gesztusokkal kifejezni magát.	Az emberi érintkezési formák gyakorolása: köszönés, kérés, megköszönés. Szituációs játékokban a tanultak megjelenítése. A fizetés módja (készpénz, bankkártya). Csomagolás (ha lehet, nem műanyag zacskó használatával, inkább kosár, textil). Köszönés az iskola dolgozóinak, érdeklődés munkájuk iránt. A műhelyekben (karbantartó, takarító, konyhai és irodai dolgozók) részfeladatok megtekintése, szerszámok megismerése, megnevezése. A környéken lévő asztalosműhely, cukrászda, varroda, üzletek megtekintése. Egy-egy részfeladat megfigyelése, szerepjátékokkal rögzítése, felidézése. Tanári felügyelettel, illedelmesen, az udvariassági szokásokat betartva a mesteremberek műhelyeinek, eszközeinek, munkamozdulatainak megfigyelése. Megismerkedés a tárgyak tulajdonságaival és néhány munkafolyamat kezdő és végső állapotával (kenyér készítése, hajvágás, ruha varrása).	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Biztonsággal eligazodás a boltban.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék.	

8. Ünnepek		20 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Szívesen és aktívan készülni az ünneplésre. – Rövid, egyszerű dalt, verset az ünnephez kapcsolni. – Közös feladatot pontosan, fegyelmezetten végrehajtani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Verstanulás. Dalok tanulása. – Szereplés az ünnepségeken, alkalomhoz illő ruházat, viselkedés kialakítása, gyakorlása. – Társadalmi, iskolai, családi ünnepek, névnapok további megünneplése.	Ünnep, zászló, <i>felvonulás</i>, köszöntés, öröm, <i>boldogság, ajándékozás</i>, díszítés, csomagolás; ünnep, névnap, születésnap, <i>fegyelmezett</i>, vidám szomorú, <i>pg</i>,

– Az események szereplőit, kellékeit megfigyelni, azokat visszaidézni, elmesélni, megmutatni. – Az ünnepek hangulatát átérezni. – Egyre aktívabban bekapcsolódni egyénileg is az ünnepi készülődés folyamatába. – Rövid szereplést, feladatot vállalni a műsorból. – Ismerni verset, dalt valamennyi ünnepről. – Társait biztatni, együtt örülni örömeiknek, sikereiknek. – Képekről felismerni, megnevezni az ünnepeket, felsorolni jellemzőiket.	– Közös ajándékkészítés. – Terem dekorációjához díszek készítése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Készülődés az ünnepre. Verstanulás, énekek gyakorlása. Önálló feladat végrehajtása (ajándék vagy jelkép készítése, a felhasznált anyagok megnevezése, jellemzése). Tanulótárs, tanár, szülő felköszöntése. Képekről az ünnepek felismerése, azonosítása szóban. Udvariassági szokások gyakorlása. Tanulótársaival közösen és egyénileg is versek, énekek tanulása. Ünnepségen tevékeny részvétel, adekvát viselkedés. Kézimunkával hozzájárulás a kellékek elkészítéséhez. Az ünnepekkel kapcsolatos fogalmak gyakorlása, ismeretei csoportosítása. A különböző ünnepekhez tartozó eseményképek összehasonlítása, megkülönböztetése.	<i>hatalmas, díszes, ajándék, szeretet.</i>
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az adott év ünnepi eseményeinek felidézése emlékezetből.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ábrázolás-alakítás:</i> dekoráció, ajándék készítése változó technikával. Ének-zene: az ünnepnek megfelelő énekek tanulása, előadása, zenehallgatás az ünnephez kapcsolódóan.	

A fejlesztés várt eredményei az 4. évfolyam végére.	A tanuló képes – az egyre tisztább hangképzésre, a pontosabb artikulációra; – a mellékneveket, határozószókat, igéket és egyre gyakrabban a viszonzyszavakat és a melléknévfokozást is használni; – bővíteni, és egyre pontosabban használni meglévő szókincsét a témakörök kapcsán; – együttműködéssel végrehajtani a tevékenységeket; – örömmel és figyelemmel megmutatni képen családját, megnevezni családtagjait, ismeri közvetlen családi viszonyait, gesztusokkal vagy képről meg tudja mutatni szülei munkáját; – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni; – összehasonlításokat végezni, tud főfogalmi csoportosításokat végezni tárgyi cselekvéses szinten; – tájékozódni az intézmény területén; – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni; – felsorolni, megnevezni az évszakok jellemző jegyeit, felismerni az évszakok változásait; – összekapcsolni a napszakokat és az étkezések megnevezését, az idő múlását napszakok viszonylatában eseményhez kötötten érzékelni, ismeri a munkanap, pihenőnap fogalmát; – ismeri a napok sorrendjét; – megevezni, azonosítani a környezetében leggyakrabban előforduló állatokat, növényeket, legfontosabb jellemzőikkel együtt; – elvégezni alapvető csoportosításokat; – egyre biztosabban használni a beszéd közlő és kérdező funkcióját. – együttműködni szociális kapcsolataiban, köszönni felszólítás nélkül, megfelelő módon; iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni: fegyelmezi magát, tud sorba állni, várni ruhatárnál, pénztárnál. – aktívan részt venni a családi és iskolai ünnepeken. – Ismer verseket, mondókákat, dalokat, és azokat mozgással, ritmussal tudja kíséni. Szívesen hallgat meséket, és részt vesz azok előadásában (szerepjáték, bábozás).
---	---

Olvasás-írás 1-4. évfolyam

Heti/éves óraszám:

- 1. évfolyam 3 óra/ 108 óra
- 2. évfolyam 3 óra/ 108 óra
- 3. évfolyam 4 óra/ 144 óra
- 4. évfolyam 4 óra/ 144 óra

OLVASÁS-ÍRÁS

A tantárgy célja, hogy megalapozza és fejlessze az olvasás-írás elsajátításához és gyakorlásához szükséges alapkészségeket és a fogalmi gondolkodást, fejlessze a kommunikációs képességet, a grafomotorikát és az artikulációt.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló esetében a pedagógusok feladata elérni, hogy az életkornak és az egyéni képességeknek megfelelő olvasási és írási technikák folyamatos fejlesztésével és alkalmazásával a tanuló legyen képes az információkat elemi szinten megszerezni, átadni, legyen képes könnyen érthető, rövid szöveg elolvasására, értelmezésére, néhány egyszerű gondolat leírására egyre kevesebb segítséggel.

A tanulóval szemben támasztott elvárás, hogy folyamatosan legyen képes megismerni az olvasott és írott betűk, szavak, egyszerű mondatok jelentéstartalmát, váljon igényné az egyszerű írásos utasítások, figyelmeztetések, feliratok értelmezése, alakuljon ki a tevékenységek és információk piktogramos megjelenítésének értelmezési képessége, folyamatosan bővüljön a környezetben előforduló írásos utasítások megértése, követése.

A képességeknek megfelelő szinten váljon igényévé az olvasási és írási tevékenységekkel összefüggő szabadidő-eltöltés lehetőségeinek gyakorlása, alakuljon ki a környezet iránti érdeklődés, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvés. Az elsajátított olvasási technikával alakuljanak ki olyan képességek, amelyek hozzásegítik a tanulót a kommunikációs eszközök használatához, a mindennapi életbe való beilleszkedéshez.

Hivatalos iratok, űrlapok kitöltése során ismerje fel, segítséggel vagy önállóan alkalmazza személyes adatait, és védje azokat az illetéktelen használóktól.

A tantárgy feladata valamennyi betűtípus megismertetése (kicsi-nagy, nyomtatott-írott), a feliratokon, számítógépes billentyűkön történő biztos eligazodás érdekében.

Javasolt órakeret

Olvasás-írás 1-2.osztály

Óraszám-évfolyam	1.	2.
1. Beszédfejlesztés	14	14
2. Térorientációs gyakorlatok	14	14
3. Finommozgások fejlesztése	16	16
4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	14	14
5. Emlékezet-, gondolkodás-és figyelemfejlesztés	20	20
6. Íráselemek tanítása	30	30
Éves óraszám	108	108

Olvasás-írás 3-4.osztály

Óraszám-évfolyam	3.	4.
1. Beszédfejlesztés	13	8
2. Térorientációs gyakorlatok	18	9
3. Finommozgások fejlesztése	16	16
4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	7	13
5. Íráselemek tanítása	18	22
6. Betűtanítás	25	26
7. Olvasás	24	25
8. Írás	23	25
Éves óraszám	144	144

Olvasás- írás 1–2. évfolyam

Az első két évfolyamon az olvasás-írás képességének előkészítése folyik. Minden tevékenység arra irányul, hogy a tanulók érdeklődését felkeltse az írásos információ megszerzésére, megalapozódjanak az olvasás és írás elsajátításához nélkülözhetetlen képességek.

Ehhez a gondolkodási, érzékelési és észlelési funkciók közül elsősorban a figyelemre, az emlékezetre, a szem-kéz koordinációra, a finommanipulációra van szükség.

Az erkölcsi nevelés területét megalapozza az egyszerű szabályok betartása, a feladatok elvégzésének és a csoportos fejlesztési helyzetnek megfelelő viselkedés, segítőkész magatartás a társakkal, egyszerű utasítások megértése és végrehajtása, a szabályok megismerése, a rendezett környezetre, a tanszerek, eszközök megóvására való igény kialakítása.

Olvasás-írás 1.osztály**Időkeret:** 108 óra/év (3 óra/hét) Szabadon tervezhető órakeretből 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Beszédfejlesztés	10	2	
2. Térorientációs gyakorlatok	12	2	
3. Finommozgások fejlesztése	10	6	
4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	12	2	
5. Emlékezet-, gondolkodás-és figyelemfejlesztés	10	9	1
6. Íráselemek tanítása	17	12	1
összesen:	71	31	2

Olvasás-írás 2.osztály**Időkeret:** 108 óra/év (3 óra/hét) Szabadon tervezhető órakeretből 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Beszédfejlesztés	8	6	
2. Térorientációs gyakorlatok	8	6	
3. Finommozgások fejlesztése	10	6	
4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	6	8	
5. Emlékezet-, gondolkodás-és figyelemfejlesztés	12	7	1
6. Íráselemek tanítása	21	8	1
összesen:	65	41	2

Olvasás-írás 1. osztály

Időkeret: 108 óra/év (3 óra/hét) Szabadon tervezhető órakeretből 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	1.Beszédfejlesztés	Javasolt óraszám:12 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Szabályos légzést kialakítani, a levegőt megfelelően beosztani. Utánzókézséget kialakítani. Környezet alapvető hangjait megkülönböztetni, a hangforrások irányát felismerni. Hallásdifferenciáló készséget fejleszteni. Megfelelő hangerőt használni spontán beszéd során. Beszédmotiváció egyszerű mondókákkal, versekkel, mozgásos játékkal kísérve. Kétütemű gyakorlat végzése utánzással. Ritmusérzék fejlesztése együttműködéssel. Környezet tárgyait, azok rendeltetését megismerni. Rákérdezésre adekvát válaszokat, jelzéseket adni. A környezetre vonatkozó önálló megállapításokat tenni, interaktív kapcsolatot alakítani. 3–4 hangból álló ritmus letapsolása utánzással.	Légzéstechnika fejlesztése. Hangképző szervek használatának tudatosítása, gyakorlása. Ajak- és nyelvgyakorlatok. Artikulációs gyakorlatok. Hangok artikulálása, szájról olvasás, állathangok utánzása. Hangforrások, ismert dallamok felismerése, differenciálása. Környezet tárgyainak megnevezése, képolvasás, tevékenységek megnevezése, játékos utasítások végrehajtása. Versek, dalok szövegének értelmezése. Köszönés, megszólítás. Irányított közös játék társakkal. Szerepjátékok. Szavak ejtése, szótagolás. Új szavak ismétlése, alkalmazása párbeszédben.	Fontosabb hangképző szervek, kilégzés, belégzés. Némán, halkán, hangosan. A mozgásokban részt vevő testrészek. Lassú, gyors, egyenletes. Kérdés, felelet, ki? mi? hol? (miért? mikor?) kérdések értelmezése. Alapvető érintkezési formulák. (<i>Rokon, barát, idegen.</i>) Munka, játék. <i>Kedélyállapot</i> kifejezésére szolgáló szavak. <i>Térirány</i> -meghatározások.

Egyeztetés: szavakat tárggyal, képpel. Beszédtechnika fejlesztése. Hallásfigyelem-fejlesztés. Ritmusfejlesztés. Szókincsbővítés. Kommunikációs készségfejlesztés.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Hangképző szervek szabályozásának kialakítása, erősítése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ének-zene:</i> ritmizálás. <i>Kommunikáció:</i> logopédiai gyakorlatok. <i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték.	

Témakör	2.Térorientációs gyakorlatok	Javasolt óraszám:14 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– A relációs fogalmakat megérteni és helyesen alkalmazni cselekvés során. – Soralkotás, balról jobbra haladás spontán módon. – A bal-jobb oldal, irány differenciálása jelölés segítségével. – Testséma kialakítása. – A könyvek, papírlapok kíméletes használata, előre, hátra lapozás egyesével.	Tárgyak helyének meghatározása, egymáshoz viszonyítása. Relációs fogalmak megállapítása képen. Térirányok nagymozgásokkal. Téri relációk felismerése síkban (feladatlapon). Testtájékok megmutatása, megnevezése.	Elöl, hátul, <i>középen, oda, vissza, alatt, fölött, mellett, alá, fölé, mellé, ki, be, fel, le.</i> <i>Irányhatározók:</i> (bele, fölé, mögé), balra, jobbra, középen, bal, jobb, <i>középső, szemben, háttal.</i> Könnyen érzékelhető <i>ellentétpárok:</i> hideg-meleg, sötét-világos, felnőtt-gyerek, öreg-fiatal, férfi-nő. Ki? Mi? <i>Kérdőszó. Tárgy, személy.</i>

– Téri relációk felismerése, létrehozása. – Relációs fogalmak. – Irányok. – Eligazodás nagyobb térben (tanterem). – Irányjelző nyilak ismerete és használata. – Eligazodás két dimenzióban (könyv, feladatlap). –	Soralkotás tárgyakkal, képekkel, rajzzal. Eldugott tárgyak keresése, helymeghatározások. Nyilak elhelyezése, megfigyelése padokon, táblán, feladatlapon. Adott ábra, kép megkeresése könyvben.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Eligazodás nagyobb, ismert térben, helymeghatározás követése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> didaktikai játékok. <i>Kommunikáció:</i> térbeli tájékozódás, viszonyítás.	

Témakör	3.Finommozgások fejlesztése	Javasolt óraszám:16 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– A tanuló hüvelyk- és mutatóujjának egyenkénti, önálló mozgatása. – Tárgyak megfogása két-, illetve három ujjal. – Keményebb agyagok, vastagabb drótok alakítása, megmunkálása. – A zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogása és tudatos irányítása.	Kézujjak (mondókák), ujjak „számlálása”, „zongorázás”. Gyöngy felszedése, Pötyi játék használata, papír tépkedése, mozaik ragasztása. Gyúrás, nyomkodás agyaggal, drót hajlítása. Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással. Színezés, spontán rajzolgatás.	Ujjak, <i>egyenes, behajlított ujj.</i> Kicsi, nagy, egy darab, kerek, lapos, egyenes, <i>görbe</i>, erősen, gyengén, álló-, fekvő egyenes, kör-, kapu- és csészevonal, sötét, halvány, sima, <i>érdes</i>, puha, kemény, gömbölyű, lapos, hosszú,

– Író- és rajzeszközök használata megfelelő nyomatékkkal. – Ismert tárgyak felismerése tapintással. – Ujjak egyenkénti, akaratlagos mozgatása. – A szerszámok rendeltetésszerű használata utánzással. Kételemes mozdulatsor felidézése, utánzása megfigyelés után. – Ujjak irányított mozgatása. – Tevékenység apró tárgyakkal. – Kéz izomzatának fejlesztése. – Helyes, szabályos, célszerű ceruzafogás elsajátítása, gyakorlása. – Megfelelő nyomaték gyakorlása. – Érzékelési gyakorlatok tapintással. – Ujjak mozgatásának finomítása. – Eszközök, szerszámok fogása. Mozdulatok utánzása	Tárgyak felismerése, kiválasztása tapintással. Játékos gyakorlatok: „zongorázás”, kopogás, integetés. Kopogás alul, felül, kívül, belül, elöl, hátul. „Szerelés” fogóval, anyacsavarral stb. Mozdulatok alapján mindennapi tevékenység felismerése, utánzása.	rövid, vastag, vékony, dolgozik, játszik, szerszámok, baleset, óvatosság.
	Ujjak ügyesítés. Biztos ceruzafogás.	

A témakör nevelési-fejlesztési célja	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék, kéz és ujj-játékok. <i>Ábrázolás-alakítás:</i> papírtépés, sodrás, gyurmázás.

Témakör	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Javasolt óraszám:14 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Labdadobás, -gurítás célirányosan, labdát elkapni. – Stabil építményt készíteni viszonylag pontos illesztéssel. – Kitartó munkavégzés néhány percig, megfelelő mozdulatokkal. – Szabály megértése és betartása, a tanuló képességei szerint. – Feladatmegértés és feladatvégzés kevés segítséggel. – Tekintetét tudatosan irányítani, fixálni. – Feltűnő hasonlóságot megtalálni különböző tárgyakon. – Kitartóan gyakorolni a nagyobb gombok begombolását,	Labda dobása, autó gurítása egymásnak, „kapuba”, célba. Kockák egymásra rakása, építés párhuzamosan, minta szerint. Dominó élére állítása. Fűzőtábla használata, nagy gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, ritmikus sor két színnel. Mozaikkirakás, nyomdázás meghatározott helyre, rajzolás során keret tisztán hagyása, autó végigvezetése „úton”. Pontok közé ceruza, pálcika beillesztése, pontok összekötése ujjal, ecsettel, ceruzával. Mozgó tárgy követése szemmel, tájékozódás egy szemmel. Logikai játék, hasonló formák keresése, egyeztetés feladatlapon. Baba- és saját ruha gombolása. Nagy gyöngy fűzése.	<i>Gurítás-dobás, cél.</i> <i>A helyváltoztatás szinonimái.</i> Kösd össze! Illesztés, igazítás, pontosság, gyöngysor, hosszabb, rövidebb, eleje, vége, közepe, betöltés, kihagyás, bele, mellé, találat, alapszínek, sötét, világos, hosszabb rövidebb. hosszában, keresztben, fordítva, méret, szín, forma, ugyanolyan, hasonló. Ruhadarabok.

próbálkozások során a sikertelenséget elviselni. – Célzott gurítás, dobás. – Építés kockával, dominóval, fűzés. – Határok betartása. – Pontok összekötése. – Szemtorna. – Formák összehasonlítása. – Gombolás.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Formák helyes felismerése, megnevezése, egyeztetése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Önkiszolgálás:</i> gombolás, fűzés. <i>Játékra nevelés:</i> konstrukciós játék.	

Témakör	5. Emlékezet-, gondolkodás-és figyelemfejlesztés	Javasolt óraszám:20 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Rövid szavakat utánamondani, ismételni, néhány percnyi szünet után felidézni. – Változásokat észlelni, jelezni. – Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. – Halmazból egy-egy meghatározott tárgyat kiválasztani. – Versek, mondókák értő elmondása (együttmondással).	Szavak felidézése és ismételt mondása játékos formában. Tárgyak sorából „Mi tűnt el? Mi változott?” Eseményképek feldolgozása, egyszerű összefüggések felismerése. Színek szerinti válogatás. Mondókák, versek kiválasztása tartalom alapján, rákérdezéssel, tartalom elmondása.	Ugyanaz, <i>még egyszer</i> , ugyanolyan, <i>hasonló (részben ugyanolyan)</i> , Miért? kérdés, válasz. Étél, ruhanemű, jármű, játékok, bútorok, edények, járművek, funkciójuk

– Ismert tárgyakat ismert fogalmak alá rendelni. Kérdések segítségével eseménykép tartalmát felidézni, elmondani. – Rövid szavak utánamondása. – Tárgyak megfigyelése, változás észlelése. – Összefüggések felismerése. – Csoportosítás. – Mondókák együttmondással. – Szavak utánamondása. – Versek, dalok, mondókák tanulása. – Figyelemfejlesztő játékok. – Képolvasás.	Egyes szavak, képről alkotott mondatok azonnali és késleltetett utánamondása. Lefordított képek megtalálása, képes lottó, puzzle-k. Tematikus kép szereplői, tevékenységük felidézése emlékezetből, kérdések segítségével.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Egyszerű összefüggések, különbségek, hasonlóságok felismerése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok. <i>Kommunikáció:</i> versek, mondókák közös és egyéni elmondása.	

Témakör	6.Íráselemek tanítása	Javasolt óraszám:30 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Alapformákat egyeztetni, biztosan differenciálni, felismerni a környezet tárgyait.	Tárgyak megfigyelése, összehasonlítása, felismerése tapintás útján. Egyenes és görbe vonal követése.	Egyszerű formák: kerek, <i>szögletes</i>, <i>széles</i>, <i>keskeny</i>, rövid, hosszú, egyenes, <i>görbe</i>, kör- és <i>csigavonal</i>.

– Felismerhető formákat létrehozni segítséggel, különböző eszközökkel. – Tanszereket rendeltetésszerűen, kíméletesen használni, a vonalközt figyelembe venni. – Az instrukciókat pontosan követni. – Tudatosan alkalmazni egyenes és görbe vonalakat. – Az íráshoz szükséges körülményeket megszokni. A hibákat megtalálni, törekedni a hibátlan feladatvégzésre, a hibajavításra – Formák differenciálása, egyeztetése. – Formák megfigyelése, körüljárása, átrajzolása. – Irányok követése. – Irányított vonal húzása, átírás. – Helyes testtartás, ceruza fogás. – Határok betartása. – Könyv, füzet használata.	Szögletes és kerek formák kirakása, átrajzolása homokba bottal, papírra ujjal, ecsettel, ceruzával. Könyv lapozgatása, előre, hátra lapozás. Képek keresése, füzet lapozása, sorok teleírása, kihagyása, szóköz. Vonal rajzolása le, fel, jobbra, balra. Ábrák, pontok összekötése homokban, táblán, feladatlapon. Egyenes, kör, csigavonal, egyszerű szögletes formák szabályos átírása, másolása áttetsző papírra. A folyamatos munka idejének fokozatos növelése. Ábrák kiegészítése, egyszerű formák rajzolása meghatározott helyre, széles vonalközbe.	Összehasonlítás: ugyanolyan, <i>ugyanúgy, ugyanarra, ugyanoda.</i> Helymeghatározások. A könyvben való tájékozódás: üres sor, tele sor, ujjnyi köz, vastag vonal,... Kösd össze! <i>Kerüld ki!</i>
	Tárgyak válogatása forma alapján.	

A témakör nevelési-fejlesztési célja	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> téri tájékozódás. <i>Ábrázolás-alkítás:</i> homoktáblán, gríztáblán rajzolgatás ujjal, bottal.

Összegzett tanulási eredmény az első év végén	A tanuló feladathelyzet elfogadása kialakulóban, együttműködésre kész, motiválható a beszédszervi gyakorlatok végzése során. Képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Rávezetéssel felismeri környezete hangjait, zörejeit, társai és a vele foglalkozó felnőttek hangját. Segítséggel képes az irányokat (fentről le, balról jobbra) utánzással alkalmazni. Segítséggel tudja alkalmazni – megnevezésre – a téri relációkat. Segítséggel felismeri a soralkotás (két elemből álló) ritmusát, próbálja azt (segítséggel) utánozni. Irányítással érdeklődik a környezete iránt, alapvető kommunikációs készsége alakulóban (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, elemi szükségletek, igények jelzése). Bevonható irányított csoportos tevékenységbe. Segítséggel képes a feladatot elvégezni, irányítással szabályokat betartani. Önmaga szintjén képes a tanult verseket, dalokat, mondókákat társaival csoportosan elmondani vagy ebbe bekapcsolódni. Képes elemi szinten a csoportba illeszkedni, ismeri és megnevezi társait és a vele foglalkozó felnőtteket. Képes a különböző íróeszközöket (segítséggel) alkalmazni, gyakorolni a ceruzafogást, tudatosan alkalmazni az író- és rajzeszközök, ceruza megfelelő nyomatéka kialakulatlan.
--	--

Olvasás-írás 2.osztály

Időkeret: 108 óra/év (3 óra/hét) Szabadon tervezhető órakeretből 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	1.Beszédfejlesztés	Javasolt óraszám:14 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Szabályos légzést kialakítani, a levegőt megfelelően beosztani. Utánzókézséget kialakítani. Környezet alapvető hangjait megkülönböztetni, a hangforrások irányát felismerni. Hallásdifferenciáló készséget fejleszteni. Megfelelő hangerőt használni spontán beszéd során. Beszédmotiváció egyszerű mondókákkal, versekkel, mozgásos játékkal kísérve. Kétütemű gyakorlat végzése utánzással. Ritmusérzék fejlesztése együttműködéssel. Környezet tárgyait, azok rendeltetését megismerni. Rákérdezésre adekvát válaszokat, jelzéseket adni. A környezetre vonatkozó önálló megállapításokat tenni, interaktív kapcsolatot alakítani. 3–4 hangból álló ritmus letapsolása utánzással.	Légzéstechnika fejlesztése. Hangképző szervek használatának tudatosítása, gyakorlása . Ajak- és nyelvgyakorlatok. Artikulációs gyakorlatok. Hangok artikulálása, szájról olvasás, állathangok utánzása. Hangforrások, ismert dallamok felismerése, differenciálása. Környezet tárgyainak megnevezése, képolvasás, tevékenységek megnevezése, játékos utasítások végrehajtása. Verseket, dalok szövegének értelmezése. Köszönés, megszólítás. Irányított közös játék társakkal. Szerepjátékok. Szavak ejtése, szótagolás.	Fontosabb hangképző szervek, kilégzés, belégzés. Némán, halkán, hangosan. A mozgásokban részt vevő testrészek. Lassú, gyors, egyenletes. Kérdés, felelet, ki? mi? hol? (miért? mikor?) kérdések értelmezése. Alapvető érintkezési formulák. (<i>Rokon, barát, idegen.</i>) Munka, játék. <i>Kedélyállapot</i> kifejezésére szolgáló szavak. <i>Térirány</i> -meghatározások.

Egyeztetés: szavakat tárggyal, képpel. Beszédtechnika fejlesztése. Hallásfigyelem-fejlesztés. Ritmusfejlesztés. Szókincsbővítés. Kommunikációs készségfejlesztés.	Új szavak ismétlése, alkalmazása párbeszédben.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Hangképző szervek szabályozásának kialakítása, erősítése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ének-zene:</i> ritmizálás. <i>Kommunikáció:</i> logopédiai gyakorlatok. <i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték.	

Témakör	2.Térorientációs gyakorlatok	Javasolt óraszám:14 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– A relációs fogalmakat megérteni és helyesen alkalmazni cselekvés során. – Soralkotás, balról jobbra haladás spontán módon. – A bal-jobb oldal, irány differenciálása jelölés segítségével. – Testséma kialakítása. A könyvek, papírlapok kíméletes használata, előre, hátra lapozás egyesével	Tárgyak helyének meghatározása, egymáshoz viszonyítása. Relációs fogalmak megállapítása képen. Térirányok nagymozgásokkal. Téri relációk felismerése síkban (feladatlapon). Testtájékok megmutatása, megnevezése. Soralkotás tárgyakkal, képekkel, rajzzal. Eldugott tárgyak keresése, helymeghatározások.	Elöl, hátul, <i>középen, oda, vissza, alatt, fölött, mellett, alá, fölé, mellé, ki, be, fel, le.</i> <i>Irányhatározók:</i> (bele, fölé, mögé), balra, jobbra, középen, bal, jobb, <i>középső, szemben, háttal.</i> Könnyen érzékelhető <i>ellentétpárok:</i> hideg-meleg, sötét-világos, felnőtt-gyerek, öreg-fiatal, férfi-nő. Ki? Mi? <i>Kérdőszó. Tárgy, személy</i>

– Téri relációk felismerése, létrehozása. – Relációs fogalmak. – Irányok. – Eligazodás nagyobb térben (tanterem). – Irányjelző nyilak ismerete és használata. – Eligazodás két dimenzióban (könyv, feladatlap).	Nyilak elhelyezése, megfigyelése padokon, táblán, feladatlapon. Adott ábra, kép megkeresése könyvben.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Eligazodás nagyobb, ismert térben, helymeghatározás követése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> didaktikai játékok. <i>Kommunikáció:</i> térbeli tájékozódás, viszonyítás.	

Témakör	3.Finommozgások fejlesztése	Javasolt óraszám:16 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– A tanuló hüvelyk- és mutatóujjának egyenkénti, önálló mozgatása. – Tárgyak megfogása két-, illetve három ujjal. – Keményebb agyagok, vastagabb drótok alakítása, megmunkálása. – A zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogása és tudatos irányítása.	Kézujjak (mondókák), ujjak „számlálása”, „zongorázás”. Gyöngy felszedése, Pötyi játék használata, papír tépkedése, mozaik ragasztása. Gyúrás, nyomkodás agyaggal, drót hajlítása. Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással. Színezés, spontán rajzolgatás. Tárgyak felismerése, kiválasztása tapintással.	Ujjak, <i>egyenes, behajlított ujj.</i> Kicsi, nagy, egy darab, kerek, lapos, egyenes, <i>görbe</i>, erősen, gyengén, álló-, fekvő egyenes, kör-, kapu- és csészevonal, sötét, halvány, sima, <i>érdes</i>, puha, kemény, gömbölyű, lapos, hosszú, rövid, vastag, vékony, dolgozik, játszik,

– Író- és rajzeszközök használata megfelelő nyomatékkkal. – Ismert tárgyak felismerése tapintással. – Ujjak egyenkénti, akaratlagos mozgatása. – A szerszámok rendeltetésszerű használata utánzással. Kételemes mozdulatsor felidézése, utánzása megfigyelés után. – Ujjak irányított mozgatása. – Tevékenység apró tárgyakkal. – Kéz izomzatának fejlesztése. – Helyes, szabályos, célszerű ceruzafogás elsajátítása, gyakorlása. – Megfelelő nyomaték gyakorlása. – Érzékelési gyakorlatok tapintással. – Ujjak mozgatásának finomítása. – Eszközök, szerszámok fogása. Mozdulatok utánzása	Játékos gyakorlatok: „zongorázás”, kopogás, integetés. Kopogás alul, felül, kívül, belül, elől, hátul. „Szerelés” fogóval, anyacsavarral stb. Mozdulatok alapján mindennapi tevékenység felismerése, utánzása.	szerszámok, baleset, óvatosság.
	Ujjak ügyesítése. Biztos ceruzafogás.	

A témakör nevelési-fejlesztési célja	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék, kéz és ujj-játékok. <i>Ábrázolás-alakítás:</i> papírtépés, sodrás, gyurmázás.

Témakör	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Javasolt óraszám:14 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Labdadobás, -gurítás célirányosan, labdát elkapni. – Stabil építményt készíteni viszonylag pontos illesztéssel. – Kitartó munkavégzés néhány percig, megfelelő mozdulatokkal. – Szabály megértése és betartása, a tanuló képességei szerint. – Feladatmegértés és feladatvégzés kevés segítséggel. – Tekintetét tudatosan irányítani, fixálni. – Feltűnő hasonlóságot megtalálni különböző tárgyakon. Kitartóan gyakorolni a nagyobb gombok begombolását, próbálkozások	Labda dobása, autó gurítása egymásnak, „kapuba”, célba. Kockák egymásra rakása, építés párhuzamosan, minta szerint. Dominó élére állítása. Fűzőtábla használata, nagy gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, ritmikus sor két színnel. Mozaikkirakás, nyomdázás meghatározott helyre, rajzolás során keret tisztán hagyása, autó végigvezetése „úton”. Pontok közé ceruza, pálcika beillesztése, pontok összekötése ujjal, ecsettel, ceruzával. Mozgó tárgy követése szemmel, tájékozódás egy szemmel. Logikai játék, hasonló formák keresése, egyeztetés feladatlapon. Baba- és saját ruha gombolása. Nagy gyöngy fűzése.	<i>Gurítás-dobás, cél.</i> <i>A helyváltoztatás szinonimái.</i> Kösd össze! Illesztés, igazítás, pontosság, gyöngysor, hosszabb, rövidebb, eleje, vége, közepe, betöltés, kihagyás, bele, mellé, találat, alapszínek, sötét, világos, hosszabb rövidebb. hosszában, keresztben, fordítva, méret, szín, forma, ugyanolyan, hasonló. Ruhadarabok.

során a sikertelenséget elviselni. – Célzott gurítás, dobás. – Építés kockával, dominóval, fűzés. – Határok betartása. – Pontok összekötése. – Szemtorna. – Formák összehasonlítása. – Gombolás.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Formák helyes felismerése, megnevezése, egyeztetése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Önkiszolgálás:</i> gombolás, fűzés. <i>Játékra nevelés:</i> konstrukciós játék.	

Témakör	5. Emlékezet-, gondolkodás-és figyelemfejlesztés	Javasolt óraszám:20 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Rövid szavakat utánamondani, ismételni, néhány percnyi szünet után felidézni. – Változásokat észlelni, jelezni. – Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. – Halmazból egy-egy meghatározott tárgyat kiválasztani.	Szavak felidézése és ismételt mondása játékos formában. Tárgyak sorából „Mi tűnt el? Mi változott?” Eseményképek feldolgozása, egyszerű összefüggések felismerése. Színek szerinti válogatás. Mondókák, versek kiválasztása tartalom alapján, rákérdezéssel, tartalom elmondása.	Ugyanaz, <i>még egyszer</i> , ugyanolyan, <i>hasonló (részben ugyanolyan)</i> , Miért? kérdés, válasz. Étel, ruhanemű, jármű, játékok, bútorok, edények, járművek, funkciójuk.

– Versek, mondókák értő elmondása (együttmondással). – Ismert tárgyakat ismert fogalmak alá rendelni. Kérdések segítségével eseménykép tartalmát felidézni, elmondani. – Rövid szavak utánamondása. – Tárgyak megfigyelése, változás észlelése. – Összefüggések felismerése. – Csoportosítás. – Mondókák együttmondással. – Szavak utánamondása. – Versek, dalok, mondókák tanulása. – Figyelemfejlesztő játékok. Képolvasás	Egyes szavak, képről alkotott mondatok azonnali és késleltetett utánamondása. Lefordított képek megtalálása, képes lottó, puzzle-k. Tematikus kép szereplői, tevékenységük felidézése emlékezetből, kérdések segítségével.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Egyszerű összefüggések, különbségek, hasonlóságok felismerése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok. <i>Kommunikáció:</i> versek, mondókák közös és egyéni elmondása.	

Témakör	6.Íráselemek tanítása	Javasolt óraszám:30 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Alapformákat egyeztetni, biztosan differenciálni,	Tárgyak megfigyelése, összehasonlítása, felismerése tapintás útján.	Egyszerű formák: kerek, <i>szögletes</i> , <i>széles</i> ,

felismerni a környezet tárgyait. – Felismerhető formákat létrehozni segítséggel, különböző eszközökkel. – Tanszereket rendeltetésszerűen, kíméletesen használni, a vonalközt figyelembe venni. – Az instrukciókat pontosan követni. – Tudatosan alkalmazni egyenes és görbe vonalakat. – Az íráshoz szükséges körülményeket megszokni. A hibákat megtalálni, törekedni a hibátlan feladatvégzésre, a hibajavításra. – Formák differenciálása, egyeztetése. – Formák megfigyelése, körüljárása, átrajzolása. – Irányok követése. – Irányított vonal húzása, átírás. – Helyes testtartás, ceruzafogás. – Határok betartása. Könyv, füzet használata	Egyenes és görbe vonal követése. Szögletes és kerek formák kirakás a, átrajzolása homokba bottal, papírra ujjal, ecsettel, ceruzával. Könyv lapozgatása, előre, hátra lapozás. Képek keresése, füzet lapozása, sorok teleírása, kihagyása, szóköz. Vonal rajzolása le, fel, jobbra, balra. Ábrák, pontok összekötése homokban, táblán, feladatlapon. Egyenes, kör, csigavonal, egyszerű szögletes formák szabályos átírása, másolása áttetsző papírra. A folyamatos munka idejének fokozatos növelése. Ábrák kiegészítése, egyszerű formák rajzolása meghatározott helyre, széles vonalközbe.	<i>keskeny</i>, rövid, hosszú, egyenes, <i>görbe</i>, kör- és <i>csigavonal</i>. Összehasonlítás: ugyanolyan, <i>ugyanúgy</i>, <i>ugyanarra</i>, <i>ugyanoda</i>. Helymeghatározások. A könyvben való tájékozódás: üres sor, tele sor, ujjnyi köz, vastag vonal,... Kösd össze! <i>Kerüld ki!</i>
	Tárgyak válogatása forma alapján.	

A témakör nevelési-fejlesztési célja	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> téri tájékozódás. <i>Ábrázolás-alkítás:</i> homoktáblán, gríztáblán rajzolgatás ujjal, bottal.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes a feladathelyzetet elfogadni, együttműködő, motiválható a beszédszervi gyakorlatok végzése során. Képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Felismeri környezete hangjait, zörejeit, társai és a vele foglalkozó felnőttek hangját. Képes az irányokat (fentről le, balról jobbra) utánzással alkalmazni. Képes segítséggel alkalmazni – megnevezésre – a téri relációkat. Képes felismerni a soralkotás (két elemből álló) ritmusát, próbálja azt (segítséggel) utánozni. Képes környezete iránt érdeklődni, alapvető kommunikációs készsége alakul (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, elemi szükségletek, igények jelzése). Részt vesz irányított csoportos tevékenységben. Képes a feladatot elvégezni, szabályokat betartani. Képes a tanult verseket, dalokat, mondókákat társaival csoportosan elmondani. Képes elemi szinten a csoportba illeszkedni, ismeri és megnevezi társait és a vele foglalkozó felnőtteket. Képes a különböző íróeszközöket (segítséggel) alkalmazni, gyakorolni a ceruzafogást, tudatosan alkalmazni az író- és rajzeszközök, ceruza megfelelő nyomatékát
---	--

Olvasás-írás 3–4. évfolyam

Az alsó tagozat végéig az írás és az olvasás elemeinek elsajátítása, a betűk megismerése történik, minden esetben a már megismert betűk folyamatos ismétlésével, gyakorlásával.

Az olvasás-írás tantárgy betűismertetése elsősorban a tő/kiinduló-írásos betűtípus megismertetését célozza meg, ezzel párhuzamosan megtörténhet a nagybetűs alak bemutatása, amelyet a tanulók gyakran hamarabb megjegyeznek általánosabb előfordulása miatt.

Az írás tantárgy a sajátos nevelési igény miatt speciális, a láthatósági szempontokat figyelembe vevő, nagyobb vonalközbe történő, fokozatosan csökkenő vonalméretű füzetet igényel, a tanulók egyéni sajátosságaihoz igazodó íróeszközzel.

Az erkölcsi nevelés területén a tantárgy fontos szerepet játszik az alapvető viselkedési szabályok betartásának megalapozásával, a türelmes feladatvégzés és a társakra való odafigyelés kialakításával, a tanszerek és eszközök rendezettségére neveléssel és az írásbeli munka minőségének fejlesztésével.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés fejlesztését az alapvető téri relációkban való eligazodás fejlesztése, a népi mondókák és rövid versek megismerése segíti.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén fontos az iskolai házirend szabályainak megismerése, törekvés a szabályok minél önállóbb betartására.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése a minél jobb teljesítmény elérésére törekvéssel, az önellenőrzés iránti igény kialakításával, feladathelyzetekben a társakkal való együttműködés fejlesztésével, egymás munkájának tiszteletben tartásával, és a türelmes várakozásra neveléssel valósul meg.

A tantárgy a tanulás tanítását a tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, az egyénre szabott feladatok megoldására törekvéssel segíti.

Olvasás-írás 3.osztály

Időkeret: 108 óra/év (3 óra/hét) Szabadon tervezhető órakeretből 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Beszédfejlesztés	6	3+4	
2. Térorientációs gyakorlatok	10	4+4	
3. Finommozgások fejlesztése	8	4+4	
4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	7		
5. Íráselemek tanítása	8	10	
6. Betűtanítás	20	5	
7. Olvasás	19	5	
8. Írás	19	4	
összesen:	97	11+36	

Olvasás-írás 4.osztály

Időkeret: 108 óra/év (3 óra/hét) Szabadon tervezhető órakeretből 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Beszédfejlesztés	4	4	
2. Térorientációs gyakorlatok	5	4	
3. Finommozgások fejlesztése	7	3+6	
4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	7	6	
5. Íráselemek tanítása	12	10	
6. Betűtanítás	18	8	
7. Olvasás	16	9	
8. Írás	16	9	
összesen:	85	59	

Olvasás-írás 3.osztály**Időkeret:** 108 óra/év (3 óra/hét) Szabadon tervezhető órakeretből 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	1.Beszédfejlesztés	Javasolt óraszám:13 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Törekedni az érthető beszédre, figyelmeztetés után a hibák javítására. – Kezdőhang alapján szavakat differenciálni. – Szókincset bővíteni, tudatosabb, árnyaltabb beszéd, az új szavakat szókincsbe építeni. – Rövid mesét végighallgatás után rákérdezésre felidézni, visszamondani. – A kimondott és leírt szó kapcsolatát megérteni. A csoport előtt önálló „fellépést” vállalni ismert dallal, verssel – Beszédtechnika fejlesztése. – Hang kiemelése. – Szókincsbővítés. – Irodalmi élmények. – Hangok meghallása szó elején, közben, végén. – Ritmusfejlesztés.	Kezdőhang és befejező hang leválasztása. Hangoztatás. Szótagolás, rövid és hosszú szótagok, szavak ritmikus tapsolása. Versek, mondókák, dalszövegek értelmezéssel. Személyes élmények felidézése. Mesehallgatás, segítséggel visszamondás, dramatizálás. Hangok önálló ejtése hosszan, röviden. Zöngés hangok ejtésének kitapintása. Látott-hallott szavak analízálása, magánhangzók kiemelése. Képes újság nézegetése.	<i>Különböző kedélyállapotok. Rokon értelmű szavak.</i> Magánhangzó, mássalhangzó. Hang, szó, mondat. Megszólítások, köszönések. <i>Megfelelő erő, megfelelő hanghordozás</i>
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Hangszintézis képességének kialakítása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> logopédiai feladatok, szókincsbővítés.	

	<i>Ének-zene: ritmusgyakorlatok.</i>
--	--------------------------------------

Témakör	2.Térorientációs gyakorlatok	Javasolt óraszám:18 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Emlékeztető segítségével a bal-jobb oldalt, illetve irányt differenciálni. – A balról jobbra haladást rögzíteni, és spontán módon alkalmazni soralkotás alkalmával. – A téri relációk kifejezéseit a spontán beszéd során is helyesen használni. – A hibás helymeghatározást javítani. – Eltérő nagyságú bábuval megfelelő számú és irányú lépést tenni (kis segítséggel). – A megadott instrukciók követése, társak türelmes figyelemmel kísérése. – Adekvát, egyszavas válasz adása ki?, mit csinál?, milyen? kérdésekre. – Felismerni önállóan a felső, alsó, szélső és középső sorokat, oszlopokat. Az alaprajz és a valóság közti összefüggés felismerése – Lateralitás gyakorlása.	Bal-jobb megállapítása, jelölése. Sorok átrendezése, új tagok beillesztése (gyerekek, játékok). Cselekvés alapján a kapott utasítás „megfejtése”. Képolvasás, kép kiegészítése meghatározott helyeken (rajz, nyomda). Közös társasjáték, lépés bábuval. Tárgyak eldugása, megkeresése. A kép szereplőinek helyzete, tulajdonságaik elmondása emlékezetből. Adott sor és oszlop („emelet, lakás”) jelölése bábuval, rajzzal. Saját és társai tárgyai és a berendezési tárgyak helyének bejelölése.	Páros testrészek. <i>Alsó, felső, jobb és bal oldali szomszédok</i> <i>Térkép, irányok. Pontos helymeghatározások.</i> Sor eleje, vége, közepe, <i>utolsó előtti.</i> Téri relációk. Külső és belső tulajdonságok

– Soralkotások. – Téri relációk gyakorlása. – Helymeghatározás tanteremben, udvaron, eseményképen, rajzon. – Lépegetés társasjáték-táblán. – Játékos feladatok. – Képolvasás. – Tájékozódási gyakorlat 3x3-as négyzethálón. – Ismerkedés a tanterem alaprajzával. – Szógyűjtés „milyen a...?” kérdésre.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Téri fogalmak helyes használata (elől-hátul, közel-távol).	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> szabályjáték, társasjáték. <i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás, térbeli viszonyok, összefüggések felismerése.	

Témakör	3.Finommozgások fejlesztése	Javasolt óraszám:16 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Ügyesítő gyakorlatokat végezni mindkét kézzel. – Az irányokra vonatkozó utasításokat megérteni és követni. – Egyszerű ábrákat másolni a tábláról. Szabad kézzel felismerhető ábra rajzolása. – Feladatvégzés tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkal. Az előnyben részesített oldal tudatos használata, domináns oldal kialakulása. – Ujjgyakorlatok. – Irányok megkülönböztetése síkban. – Vonalvezetési gyakorlatok. Iránymozgás.	Zongorázás, kopogás, tevékenységek apró tárgyakkal, tépésmozaik készítés. Eseménykép figurái a középponthoz, illetve egymáshoz viszonyítva. Ceruzával haladás ábrák, párhuzamosok között. „Kockás” papíron kisebb-nagyobb négyzetek, lépcső rajzolása. Színezés, határok betartása. Forma betöltése, kihagyása, színezés sötétre, halványra. Nyomaték tudatos változtatása.	Tevékenységek (csipegetés, sodrás, csavarás...). Fokozás (még feljebb, legszélén...). Íráselemek, egyszerű alakzatok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá!, Húzd át! utasítások.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Megfigyelések, látási differenciálás fejlesztése. Íráskészség alapozása	
Kapcsolódási pontok	<i>Ábrázolás-alakítás:</i> formázások különböző anyagokból, gyurmázás, daratábla, homok. Eltérő vastagságú íróeszközökkel festés, rajzolás.	

Témakör	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Javasolt óraszám:7 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Próbálkozni megfelelő erővel a jó irányba dobni. – Szimpla csomó kötése, meghúzása. Segítséggel masnikötés próbálgatása. – Minta után stabil építményt készíteni különböző építőelemekből. – Helymeghatározás alapján a megfelelő elemet kiválasztani. Két elemet önállóan összeilleszteni, az esetleges hibákat észlelni, javítani – Célba dobás. – Csomókötés. – Építés. – Soralkotások. – Kép összeillesztése.	Táblai ábrák célzása babzsákkal, papírrepülővel. Babaruhára, fűző-játékra, saját cipőre csomó kötése. Építés önállóan és minta után. Építőelemek pontos illesztése. Kártyák, dominó sorba rendezése vízszintes és függőleges irányban. Szétvágott kép, mesekocka elemeinek összeillesztése.	Cél, irány, közelebb, távolabb, alsódobás, felsődobás, vastag, vékony zsinór, laza, szoros csomó; fal, kerítés, oszlop, torony, vízszintes, függőleges elhelyezés, sorok, oszlopok, szomszédok, következő; kép széle, kerete, fejjel lefelé.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Mozgó figura követése szemmel.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> labdás gyakorlatok. <i>Életvitel és gyakorlat:</i> cipőfűzés, szalagkötés. <i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok.	

Témakör	5. Íráselemek tanítása	Javasolt óraszám:18 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Az álló, fekvő és ferde vonalak differenciálása és megfelelő alkalmazása. – Felismerhetően egyszerű formák rajzolása (a sikertelen próbálkozások ne szegjék kedvét). – Betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. – A helyes irányt követni, írás során a szó- és sorközöket betartani. A vonalrendszert megbízhatóan ismerni, íráselemek helyét biztosan ismerni. – Álló, fekvő egyenes. – Kör-, kapu- és csészevonal. – Hurok- és horogvonalak. – Íráselemek írása vonalrendszerbe, sorközbe.	Ritmikus sor 3-4 elemből (l l – l l – l l). Betűelemek felismerése ábrákban. Ábrák kiegészítése, betűelemekkel. Nyitott és zárt forma differenciálása. Hurok- és horogvonal átírása, másolása. Rajz kiegészítése. Azonos írásjelek felismerése, jelölése, sor folytatása. Ismerkedés a vonalrendszerrel, vastag vonal megállapítása, megkezdett sor folytatása.	Egyenesekből kirakható jelek (+, –, relációs jel). Kezdőpont, egyező irány, ellenkező irány. Vonalrendszerbe írás fogalmai. Sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, .
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Vonalrendszer megismerése, tájékozódás a vonalrendszerben.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ábrázolás-alakítás:</i> festés, rajzolás változatos eszközökkel. <i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok.	

Témakör	6.Betűtanítás	Javasolt óraszám:25 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Egy-egy hang jelenlétét, hiányát felismerni erősen artikulált, ismert szavakban. – Együttműködve törekedni a minél tisztább kiejtésre. – Hangsúlyozott kezdőhangot kihallani ismert szóból. – Különböző szempontok (tartalom, kezdőhang) szerint szavakat differenciálni. – Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. – A tanult betűt felismerni és egyeztetni a megfelelő hanggal, amit hallott és látott a szóban. – Kérdésre megadott szóval mondatot alkotni. – Ismert szót képpel, képet szóval egyeztetni. Saját nevét felismerni, ismerős hangot és betűt keresni benne. – Célba dobás. – Csomókötés. – Építés. – Soralkotások. – Kép összeillesztése.	Játékos hallásfigyelem-fejlesztő gyakorlatok. Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése, önálló hangoztatása hosszan, röviden. Szájról olvasás (nevek, ismert szavak), ajakállások utánzása. Ismert betű kiválasztása betűsorból, felismerése, hangoztatása nevekben, ismert szavakban. Ismert betűk alapján szó felismerése, egyeztetése képpel. Aktuális betű keresése újságban, utcai feliratokon. Szavak szótagolása, tapsolása. Tematikus szógyűjtés. Szavak felismerése körülírás alapján. Képolvasás, két-három szavas mondatok alkotása.	<i>Személyek, tárgyak meghatározása: „Ki? Mi?” kérdések.</i> Emberről jelölő szavak (válaszok „ki?” kérdésre). A „mondat” egyszerű meghatározása. őbetű, írásjel. Újságcímek, utcai feliratok.

A témakör nevelési-fejlesztési célja	Rövid – hosszú biztos elkülönítése
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> logopédiai gyakorlatok. <i>Ének-zene:</i> ritmizálás

Témakör	7.Olvásás	Javasolt óraszám:24 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– A tanult betűt felismerni hallott és látott szóban. – A betűk kirakása, másolása megfelelő sorrendben. – Aktív részvétel a közös munkában. – Egyeztetni szókétyákat tárgyakkal, tárgyképekkel. – 3 betűs szót (minta után vagy diktálásra) kirakni önállóan. – A betűk sorrendjét betartani, a hibákat megtalálni, helyét jelezni, segítséggel javítani. – Önállóan olvasott rövid mondat tartalmát megérteni, visszaadni. Versmondás értelmesen, hangsúlyozva. – Betűfelismerés. – Két betű összeolvasása. – Szógyűjtés kezdő szótaggal.	Ismert betűk keresése könyvben, újságban, utcai feliratokon. Szavak felismerése magánhangzóik alapján. Azonos kezdőhangú szavak közül a két azonos betűvel kezdődők kiválasztása, elemzése. Azonos szótaggal kezdődő szavak kiválasztása, értelmezése. Szavak felismerése körülírás és kezdőhang alapján. Megadott betűkből szó kirakása. Letakart szó kitalálása 1, 2, 3 felfedett betű alapján. Kép alapján hiányos szó megfejtése, hiányzó betű pótlása. Két szavas mondatok olvasása. Alanyok illetve állítmányok cseréje. Leírt versekben szavak keresése, jelölése.	Betű, szótag, szó, mondat. Ellentétes szópárok. Szavak alakja, jelentése, írása, kiejtése. Hasonlóság, különbség konkrét példákön. Kérdőszavak, válaszok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá! stb. utasítások.

– Tárgykép-szó egyeztetés ismert betűk alapján. – Szó kirakása. – Szó analizálása. – Tőmondatok olvasása. Versek, mondókák tanulása	Versek, mondókák közös elmondása, ismert hangok, betűk kiemelése.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Tanult hangok biztos felismerése, kihallása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> kifejező versmondás	

Témakör	8.Írás	Javasolt óraszám:23 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre kerüljön. – A sorokat, sorközöket és a haladási irányt betartani. – 2 betűs szót önállóan, annál hosszabb szót segítségével írni, másolni. – A betűket és hangokat biztosan felismerni és egyeztetni. – Szavakat kiegészíteni igekötővel. – Pontos, figyelmes másolás, az esetleges hibákat segítséggel javítani. Önálló munkavégzés (5-6 szó leírása), utána közös ellenőrzés, javítás.	Betűalakítás padon, táblán, írólapon. Betű átírása és írása egyesével. Másolás előírásról, tábláról. Betűk írása egyenként, szóközzel. Szógyűjtés azonos magánhangzókkal, a magánhangzók leírása. Megadott kezdőbetűvel tematikus szógyűjtés. Kétbetűs szavak gyűjtése, írása. Szó kiegészítése igekötővel. Igekötő alkalmazása, szó jelentésváltozásának megfigyelése.	Írólap tartása, betű helye, mérete, sor, vastag vonal, margó, kezdőhang – első betű. Hosszú, rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak. Hasonló, különböző, ellentétes értelmű szavak.

– Betűforma vázolása. – Írás sorközbe távolságtartással. – Két betűs szavak átírása, másolása. – Betűk írása sorközbe. – Kétbetűs szavak írása. Betűk, szótagok, szavak másolása	Kétbetűs szavak kirakása, betűk megfordítása a (le-el, be-eb, lé-él).	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A megfelelő betűk és hangok biztos összekapcsolása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> téri tájékozódás, alapmozgások.	

Összegzett tanulási eredmények a harmadik év végén	A tanuló képes soralkotás alkalmával irányítással alkalmazni és rögzíteni a balról jobbra haladást. Segítséggel képes szavakban a magánhangzót kihallani, adott magánhangzót megjelölni. Kialakulóban van az előnyben részesített oldal tudatos használata. Képes szabad kézzel felismerhető ábrát rajzolni. Feladathelyzetben együttműködőbb, motiválható, képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Kialakulóban beszédben a téri relációk kifejezéseinek használata. Segítséggel képes az alaprajz és a valóság közti összefüggést felismerni. Irányítással képes az íráselemek helyének figyelembevételével önállóan sort alkotni a vonalrendszerben. Kevés segítséggel képes betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. Kialakulóban a feladatok esetén a tudatosabb vonalvezetés, ceruzafogása és nyomatéka biztosabb. Képes szavakat esetleg egyszerű szöveget (betűket), ábrákat másolni a tábláról. Képes szóképeket differenciálni néhány tanult betű alapján. Képes szógyűjtésre alaki kritériumok alapján. Képes kevés tévesztéssel a helyes irányt követni írás során, a szó- és sorközök betartásával. Képes kétbetűs szavakat segítséggel gyűjteni, értelmezni, leírni.
---	---

Olvasás-írás 4.osztály

Időkeret: 108 óra/év (3 óra/hét) Szabadon tervezhető órakeretből 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	1.Beszédfejlesztés	Javasolt óraszám:8 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Törekedni az érthető beszédre, figyelmeztetés után a hibák javítására. – Kezdőhang alapján szavakat differenciálni. – Szókincset bővíteni, tudatosabb, árnyaltabb beszéd, az új szavakat szókincsbe építeni. – Rövid mesét végighallgatás után rákérdezésre felidézni, visszamondani. – A kimondott és leírt szó kapcsolatát megérteni. A csoport előtt önálló „fellépést” vállalni ismert dallal, verssel. – Beszédtechnika fejlesztése. – Hang kiemelése. – Szókincsbővítés. – Irodalmi élmények. – Hangok meghallása szó elején, közben, végén. Ritmusfejlesztés	Kezdőhang és befejező hang leválasztása. Hangoztatás. Szótagolás, rövid és hosszú szótagok, szavak ritmusos tapsolása. Versek, mondókák, dalszövegek értelmezéssel. Személyes élmények felidézése. Mesehallgatás, segítséggel visszamondás, dramatizálás. Hangok önálló ejtése hosszan, röviden. Zöngés hangok ejtésének kitapintása. Látott-hallott szavak analizálása, magánhangzók kiemelése. Képes újság nézegetése	<i>Különböző kedélyállapotok. Rokon értelmű szavak.</i> Magánhangzó, <i>mássalhangzó</i>. Hang, szó, mondat. Megszólítások, köszönések. <i>Megfelelő hangerő, megfelelő hanghordozás</i>
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Hangszintézis képességének kialakítása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> logopédiai feladatok, szókincsbővítés.	

	<i>Ének-zene: ritmusgyakorlatok.</i>
--	--------------------------------------

Témakör	2.Térorientációs gyakorlatok	Javasolt óraszám:9 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Emlékeztető segítségével a bal-jobb oldalt, illetve irányt differenciálni. – A balról jobbra haladást rögzíteni, és spontán módon alkalmazni soralkotás alkalmával. – A téri relációk kifejezéseit a spontán beszéd során is helyesen használni. – A hibás helymeghatározást javítani. – Eltérő nagyságú bábuval megfelelő számú és irányú lépést tenni (kis segítséggel). – A megadott instrukciók követése, társak türelmes figyelemmel kísérése. – Adekvát, egyszavas válasz adása ki?, mit csinál?, milyen? kérdésekre. – Felismerni önállóan a felső, alsó, szélső és középső sorokat, oszlopokat. – Az alaprajz és a valóság közti összefüggés felismerése.	Bal-jobb megállapítása, jelölése. Sorok átrendezése, új tagok beillesztése (gyerekek, játékok). Cselekvés alapján a kapott utasítás „megfejtése”. Képolvasás, kép kiegészítése meghatározott helyeken (rajz, nyomda). Közös társasjáték, lépés bábuval. Tárgyak eldugása, megkeresése. A kép szereplőinek helyzete, tulajdonságaik elmondása emlékezetből. Adott sor és oszlop („emelet, lakás”) jelölése bábuval, rajzzal. Saját és társai tárgyai és a berendezési tárgyak helyének bejelölése.	Páros testrészek. Alsó, felső, <i>jobb és bal oldali</i> szomszédok. <i>Térkép, irányok. Pontos helymeghatározások.</i> Sor eleje, vége, közepe, <i>utolsó előtti.</i> Téri relációk. Külső és belső tulajdonságok.

– Lateralitás gyakorlása. – Soralkotások. – Téri relációk gyakorlása. – Helymeghatározás tanteremben, udvaron, eseményképen, rajzon. – Lépegetés társasjáték-táblán. – Játékos feladatok. – Képolvasás. – Tájékozódási gyakorlat 3x3-as négyzethálón. – Ismerkedés a tanterem alaprajzával. – Szógyűjtés „milyen a...?” kérdésre.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Téri fogalmak helyes használata (elől-hátul, közel-távol).	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> szabályjáték, társasjáték. <i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás, térbeli viszonyok, összefüggések felismerése.	

Témakör	3.Finommozgások fejlesztése	Javasolt óraszám:16 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Ügyesítő gyakorlatokat végezni mindkét kézzel. – Az irányokra vonatkozó utasításokat megérteni és követni. – Egyszerű ábrákat másolni a tábláról. Szabad kézzel felismerhető ábra rajzolása. – Feladatvégzés tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékka. Az előnyben részesített oldal tudatos használata, domináns oldal kialakulása. – Ujjgyakorlatok. – Irányok megkülönböztetése síkban. – Vonalvezetési gyakorlatok. Iránymozgás.	Zongorázás, kopogás, tevékenységek apró tárgyakkal, tépésmozaik készítés. Eseménykép figurái a középponthoz, illetve egymáshoz viszonyítva. Ceruzával haladás ábrák, párhuzamosok között. „Kockás” papíron kisebb-nagyobb négyzetek, lépcső rajzolása. Színezés, határok betartása. Forma betöltése, kihagyása, színezés sötétre, halványra. Nyomaték tudatos változtatása	Tevékenységek (csipegetés, sodrás, csavarás...). Fokozás (még feljebb, legszélén...). Íráselemek, egyszerű alakzatok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá!, Húzd át! utasítások.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Megfigyelések, látási differenciálás fejlesztése. Íráskészség alapozása	
Kapcsolódási pontok	<i>Ábrázolás-alakítás:</i> formázások különböző anyagokból, gyurmázás, daratábla, homok. Eltérő vastagságú íróeszközökkel festés, rajzolás.	

Témakör	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Javasolt óraszám: 13 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Próbálkozni megfelelő erővel a jó irányba dobni. – Szimpla csomó kötése, meghúzása. Segítséggel masnikötés próbálgatása. – Minta után stabil építményt készíteni különböző építőelemekből. – Helymeghatározás alapján a megfelelő elemet kiválasztani. Két elemet önállóan összeilleszteni, az esetleges hibákat észlelni, javítani. – Célba dobás. – Csomókötés. – Építés. – Soralkotások. – Kép összeillesztése.	Táblai ábrák célzása babzsákkal, papírrepülővel. Babaruhára, fűző-játékra, saját cipőre csomó kötése. Építés önállóan és minta után. Építőelemek pontos illesztése. Kártyák, dominó sorba rendezése vízszintes és függőleges irányban. Szétvágott kép, mesekocka elemeinek összeillesztése.	Cél, irány, közelebb, távolabb, alsódobás, felsődobás, vastag, vékony zsinór, laza, szoros csomó; fal, kerítés, oszlop, torony, vízszintes, függőleges elhelyezés, sorok, oszlopok, szomszédok, következő; kép széle, kerete, fejjel lefelé.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Mozgó figura követése szemmel.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> labdás gyakorlatok. <i>Életvitel és gyakorlat:</i> cipőfűzés, szalagkötés. <i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok	

Témakör	5. Íráselemek tanítása	Javasolt óraszám:22 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Az álló, fekvő és ferde vonalak differenciálása és megfelelő alkalmazása. – Felismerhetően egyszerű formák rajzolása (a sikertelen próbálkozások ne szegjék kedvét). – Betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. – A helyes irányt követni, írás során a szó- és sorközöket betartani. A vonalrendszert megbízhatóan ismerni, íráselemek helyét biztosan ismerni. – Álló, fekvő egyenes. – Kör-, kapu- és csészevonal. – Hurok- és horogvonalak. – Íráselemek írása vonalrendszerbe, sorközbe.	Ritmikus sor 3-4 elemből (l l – l l – l l). Betűelemek felismerése ábrákban. Ábrák kiegészítése, betűelemekkel. Nyitott és zárt forma differenciálása. Hurok- és horogvonal átírása, másolása. Rajz kiegészítése. Azonos írásjelek felismerése, jelölése, sor folytatása. Ismerkedés a vonalrendszerrel, vastag vonal megállapítása, megkezdett sor folytatása.	Egyenesekből kirakható jelek (+, –, relációs jel). Kezdőpont, egyező irány, ellenkező irány. Vonalrendszerbe írás fogalmai. Sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, kilóg.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Vonalrendszer megismerése, tájékozódás a vonalrendszerben.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ábrázolás-alakítás:</i> festés, rajzolás változatos eszközökkel. <i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok.	

Témakör	6.Betűtanítás(e, v, u, ú, t, á, s, p)	Javasolt óraszám:26 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak

– Egy-egy hang jelenlétét, hiányát felismerni erősen artikulált, ismert szavakban. – Együttműködve törekedni a minél tisztább kiejtésre. – Hangsúlyozott kezdőhangot kihallani ismert szóból. – Különböző szempontok (tartalom, kezdőhang) szerint szavakat differenciálni. – Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. – A tanult betűt felismerni és egyeztetni a megfelelő hanggal, amit hallott és látott a szóban. – Kérdésre megadott szóval mondatot alkotni. – Ismert szót képpel, képet szóval egyeztetni. Saját nevét felismerni, ismerős hangot és betűt keresni benne. – Hangkihallási gyakorlatok. – Magánhangzók felismerése ajakállásról. – Kezdőhang leválasztása. – Ismerkedés az új betűkkel. – Betű felismerése szövegben.	Játékos hallásfigyelem-fejlesztő gyakorlatok. Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése, önálló hangoztatása hosszan, röviden. Szájról olvasás (nevek, ismert szavak), ajakállások utánzása. Ismert betű kiválasztása betűsorból, felismerése, hangoztatása nevekben, ismert szavakban. Ismert betűk alapján szó felismerése, egyeztetése képpel. Aktuális betű keresése újságban, utcai feliratokon. Szavak szótagolása, tapsolása. Tematikus szógyűjtés. Szavak felismerése körülírás alapján. Képolvasás, két-három szavas mondatok alkotása.	<i>Személyek, tárgyak meghatározása:</i> „Ki? Mi?” kérdések. Embert jelölő szavak (válaszok „ki?” kérdésre). A „mondat” egyszerű meghatározása. őbetű, írásjel. Újságcímek, utcai feliratok.
--	---	--

– Hang-betű egyeztetés. – Szógyűjtés. – Szó-kép egyeztetés. – A mondat (analóg mondatalkotás).		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Rövid – hosszú biztos elkülönítése	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> logopédiai gyakorlatok. <i>Ének-zene:</i> ritmizálás	

Témakör	7.Olvásás	Javasolt óraszám:25 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– A tanult betűt felismerni hallott és látott szóban. – A betűk kirakása, másolása megfelelő sorrendben. – Aktív részvétel a közös munkában. – Egyeztetni szókartyákat tárgyakkal, tárgyképekkel. – 3 betűs szót (minta után vagy diktálásra) kirakni önállóan. – A betűk sorrendjét betartani, a hibákat megtalálni, helyét jelezni, segítséggel javítani. – Önállóan olvasott rövid mondat tartalmát megérteni, visszaadni.	Ismert betűk keresése könyvben, újságban, utcai feliratokon. Szavak felismerése magánhangzóik alapján. Azonos kezdőhangú szavak közül a két azonos betűvel kezdődők kiválasztása, elemzése. Azonos szótaggal kezdődő szavak kiválasztása, értelmezése. Szavak felismerése körülírás és kezdőhang alapján. Megadott betűkből szó kirakása. Letakart szó kitalálása 1, 2, 3 felfedett betű alapján. Kép alapján hiányos szó megfejtése, hiányzó betű pótlása.	Betű, szótag, szó, mondat. Ellentétes szópárok. Szavak alakja, jelentése, írása, kiejtése. Hasonlóság, különbség konkrét példákon. Kérdőszavak, válaszok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá! stb. utasítások.

Versmondás értelmesen, hangsúlyozva. – Betűfelismerés. – Két betű összeolvasása. – Szógyűjtés kezdő szótaggal. – Tárgykép-szó egyeztetés ismert betűk alapján. – Szó kirakása. – Szó analízálása. – Tőmondatok olvasása. – Versek, mondókák tanulása.	Két szavas mondatok olvasása. Alanyok illetve állítmányok cseréje. Leírt versekben szavak keresése, jelölése. Versek, mondókák közös elmondása, ismert hangok, betűk kiemelése.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Rész – egész észlelése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> kifejező versmondás	

Témakör	8.Írás	Javasolt óraszám:25 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre kerüljön. – A sorokat, sorközöket és a haladási irányt betartani. – 2 betűs szót önállóan, annál hosszabb szót segítségével írni, másolni. – A betűket és hangokat biztosan felismerni és egyeztetni.	Betűalakítás padon, táblán, írólapon. Betű átírása és írása egyesével. Másolás előírásról, tábláról. Betűk írása egyenként, szóközzel. Szógyűjtés azonos magánhangzókkal, a magánhangzók leírása.	Írólap tartása, betű helye, mérete, sor, vastag vonal, margó, kezdőhang – első betű. Hosszú, rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak. Hasonló, különböző, ellentétes értelmű szavak.

– Szavakat kiegészíteni igekeötővel. – Pontos, figyelmes másolás, az esetleges hibákat segítséggel javítani. Önálló munkavégzés (5-6 szó leírása), utána közös ellenőrzés, javítás. – Betűforma vázolása. – Írás sorközbe távolságtartással. – Két betűs szavak átírása, másolása. – Írás diktálás után. – Betűk írása sorközbe. – Kétbetűs szavak írása. – Betűk, szótagok, szavak másolása és írása diktálásra.	Megadott kezdőbetűvel tematikus szógyűjtés. Kétbetűs szavak gyűjtése, írása. Szó kiegészítése igekeötővel. Igekeötő alkalmazása, szó jelentésváltozásának megfigyelése. Kétbetűs szavak kirakása, betűk megfordítása a (le-el, be-eb, lé-él).	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A megfelelő betűk és hangok biztos összekapcsolása	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> téri tájékozódás, alapmozgások.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes soralkotás alkalmával spontán módon alkalmazni és rögzíteni a balról jobbra haladást. Képes szavakban a magánhangzót kihallani, adott magánhangzót megjelölni. Kialakul az előnyben részesített oldal tudatos használata. Képes szabad kézzel felismerhető ábrát rajzolni. Feladathelyzetben együttműködő, motiválható, képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Képes spontán beszédben helyesen használni a téri relációk kifejezéseit. Képes az alaprajz és a valóság közti összefüggést felismerni. Képes az íráselemek helyének figyelembevételével önállóan sort alkotni a vonalrendszerben. Képes betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. Képes a feladatokat tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkaal végezni. Képes egyszerű szöveget (betűket), ábrákat másolni a tábláról. Képes szóképeket differenciálni néhány tanult betű alapján. Képes szógyűjtésre tartalom, illetve alaki kritériumok alapján. Képes a helyes irányt követni írás során, a szó- és sorközök betartásával. Képes kétfetűs szavakat gyűjteni, értelmezni, leírni.
--	---

Számolás-mérés 1-4. évfolyam

Heti/éves óraszám:

1. évfolyam 2+1 óra/72+36 óra
2. évfolyam 2+1 óra/72+36 óra
3. évfolyam 2+1 óra/72+36 óra
4. évfolyam 2+1 óra/72+36 óra

SZÁMOLÁS-MÉRÉS

A tantárgy célja kialakítani a középúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál olyan elemi ismereteket, amelyek eljuttatják őket az érzékeléstől, észleléstől a tárgyfogalmak kialakulásához; megalapozni és kialakítani a tárgyakkal végzett cselekvésekkel a tanulók gondolkodási funkcióit, elemi számfogalmát.

A pedagógusnak fejlesztenie kell a számolás és mérés elsajátításához szükséges alapkészségeket, az érzékelést, észlelést, figyelmet, emlékezetet, gondolkodási készséget és a problémamegoldó képességet, hogy a tanulók alapvető logikai összefüggések felismerése révén az ismereteket gyakorlatban tudják alkalmazni. Feladata felkelteni, fenntartani a környezet iránti érdeklődést, a környezet megismerése során tudatos tevékenységeket végeztetni, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvéseket kialakítani, az alapvető térbeni és időbeni tájékozódást fejleszteni, elérni egyszerű utasítások megértését, követését.

Fontos feladat a mennyiség- és számfogalmat kialakítani, hogy a tanuló képes legyen mennyiségeket, számjegyeket felismerni, összehasonlítani, megváltoztatni, alpműveleteket végezni fejben és írásban; szöveges feladatokat értelmezni, a logikai összefüggéseket felismerni, a megoldáshoz szükséges lépéseket felállítani; méréseket végezni, különböző mértékegységek fajtáit, léptéküket, gyakorlati alkalmazásukat megismerni; a pénzzel kapcsolatos elemi ismereteket megszerezni, pénzérméket, bankjegyeket felismerni, értéküket, nagyságrendbeli különbségeket felismerni, a mindennapi életben történő alkalmazásokat segítségével gyakorolni; továbbá a banki pénzügyi műveletek alapjait megismerni (bankkártya, folyószámla, hitelszámla).

Javasolt órakeret

Óraszám-évfolyam	1.	2.	3.	4.
1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	20+12	20+12	15+10	15+6
2. Tájékozódás	20+12	20+12	10+10	10+10
3. Mennyiségek – letek	32+12	32+12	32+10	32+10
4. Összefüggések nerése	-	-	15+6	15+10
Szabadon felhasználható óra	36	36	36	36
Éves óraszám	72+36= 108 óra	72+36= 108 óra	72+36= 108 óra	72+36= 108 óra

Számolás - mérés 1–2. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, az egyszerű szabályok megértésére és betartására, és a csoportosan végzett tevékenység szabályainak, feltételeinek betartására neveléssel, a képességekhez igazodó feladatok végzésében és befejezésében a minél nagyobb kitartás kialakításával, valamint az alkalmazkodóképesség és feladattudat kialakításával, a türelem és pontosság megalapozásával.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében az együttműködéssel történő feladatvégzés megalapozása zajlik, a csoportba való beilleszkedés és az iskolai viszonyrendszerben való eligazodás segítségével.

A tanulás tanítását a tantárgy az által nyújtott információk megismerése iránti igény és az ismeretek befogadása iránti érdeklődés felkeltése támogatja.

Számolás – mérés 1. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	20	12	
2. Tájékozódás	20	12	
3. Mennyiségek – Műveletek	32	12	
Összesen:	72	36	

Számolás-mérés 2. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	20	12	
2. Tájékozódás	20	12	
3. Mennyiségek – Műveletek	32	12	
Összesen:	72	36	

Számolás-mérés 1. osztály

Időkeret: 72+36 óra/év (2+1 óra/hét)

1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól		20 óra + 12 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Differenciálás 3 méret között segítséggel. Kerek és szögletes tárgyak szétválogatása irányítással. Három szín megkülönböztetése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Tárgyak kiterjedése. Kicsi, kisebb, nagy, nagyobb, ugyanakkora. Formai tulajdonságok. Kerek, szögletes. Érzékelési gyakorlatok. Piros-kék-sárga-zöld-fehér-fekete, puha-kemény, meleg-hideg. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak méretének megtapasztalása. Azonos jellegű tárgyakból sor kirakása: kicsi-nagyobb-legnagyobb; nagy-kisebb-legkisebb; sor kirakása önállóan, kifejezések hangoztatása. Ugyanakkora keresése, összehasonlítása. Jellegzetes tárgyak kitapogatása zsákban. Vegyes halmazból minta alapján egy-egy tárgy kiválasztása. Színek megnevezése egyenként, hasonló színű tárgyak keresése. Gyors és lassú járás, mozdulatok utánzása. Kemény-puha, meleg-hideg tárgyak kitapintása, azonosítása.	Tárgyak tulajdonságait jelölő fogalmak. Felszólítás cselekvésekre: gurítsd! Dobd! Kérem! Tessék!
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Azonosságok (egyezőségek), különbségek érzékelése, differenciálás.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok. <i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok.	

2. Tájékozódás		20 óra + 12 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Megfelelő irányítással, segítségnyújtással a feladatokat végrehajtani a társakra is figyelve. A sorbaállási, helycserés és helyváltoztatásos feladatokat megérteni és elvégezni. Felhívásra folyamatokat észrevenni. Türelmesen várakozni majdani eseményekre, várt eredményekre. A „várj! majd!, most!” vezényszavak megértése és alkalmazkodás azokhoz. Egyszerű, konkrét kérdésekre válaszolni az igeidők helyes használatával.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Térorientációs gyakorlatok: ide, oda, elé, mellett, előtt, mögött, rá, alá irányok. – Időbeli tájékozódás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Cselekvések végzése változatos formában az adott térirány gyakorlására. Jövő-jelen-múlt érzékeltetése cselekvésekkel. Éjszakai-nappali tevékenységek valóságban és képekkel illusztrálva. Reggeli, ebéd, vacsora (napirend). Lassan, gyorsan gyakorlása cselekvésekkel. Igeidők gyakorlása a napi feladatok elvégzésével és az iskolai napirenddel kapcsolatban.	Téri és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések, határozószók, irányok (erre, arra, ide, oda, előre, hátra, oldalra, felfelé, lefelé, sorban, mellett, előtt, mögött, alatt, alá, lassan, gyorsan, egyszerre, most, majd utána, előtte). Várj! Most! Majd! Kész!
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Időbeli és térbeli változások érzékelése cselekvésekkel.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> tájékozódás. <i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok.	

3. Mennyiségek – Műveletek			32 óra + 12 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak	
Közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Önálló, célirányos tevékenység egyszerű feladatvégzés során. A „többet, kevesebbet” önállóan, az „ugyanannyit” segítségével felismerni, jelezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Cselekvések mennyiségekkel. – Halmazok létrehozása, megváltoztatása. – Mennyiségek összehasonlítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i>	Sok, kevés, semmi. Tegyel bele! Vegyél ki! Öntsd ki mindet! <i>Még, több. Elég!</i> Válaszd ki! <i>Üres, teli.</i> Nagyon sok. <i>Legtöbb,</i> sok, kevés, több, kevesebb, elfogyott, ugyanannyi.	

	Halmazok létrehozása különböző szempontok szerint (fajta, szín, méret stb.), nagyon különböző elemszámú halmazok összehasonlítása: sok- kevés. Ismerkedés a relációs jellel. Sok-kevés-semmi halmazok létrehozása segítséggel, majd önállóan. A „nagyon sok”, a „legtöbb” halmaz létrehozása. Ugyanannyi megállapítása, hangoztatása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Relációk felismerése, értelmezése, a relációs jelek jelek ismerete és alkalmazása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játék, szerepjáték.	

A fejlesztés várt eredményei az 1. évfolyam végére	Képes érzékelni a tárgyak alapvető formai tulajdonságait, szín, forma és méret szerint (segítséggel) differenciál. A foglalkozás során érdeklődő, a csoportos tevékenységben aktívan részt vesz. Képes közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Képes felismerni a tárgyak alapvető mennyiségi tulajdonságait.
---	---

Számolás-mérés 2. osztály

Időkeret: 72+36 óra/év (2+1 óra/hét)

1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól		20 óra + 12 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Differenciálás 3 méret között segítséggel. Kerek és szögletes tárgyak szétválogatása irányítással. Három szín megkülönböztetése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Tárgyak kiterjedése. Kicsi, kisebb, nagy, nagyobb, ugyanakkora. Formai tulajdonságok. Kerek, szögletes. Érzékelési gyakorlatok. Piros-kék-sárga-zöld-fehér-fekete, puha-kemény, meleg-hideg. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak méretének megtapasztalása. Azonos jellegű tárgyakból sor kirakása: kicsi-nagyobb-legnagyobb; nagy-kisebb-legkisebb; sor kirakása önállóan, kifejezések hangoztatása. Ugyanakkora keresése, összehasonlítása. Jellegzetes tárgyak kitapogatása zsákban. Vegyes halmazból minta alapján egy-egy tárgy kiválasztása. Színek megnevezése egyenként, hasonló színű tárgyak keresése. Gyors és lassú járás, mozdulatok utánzása. Kemény-puha, meleg-hideg tárgyak kitapintása, azonosítása.	Tárgyak tulajdonságait jelölő fogalmak. Felszólítás cselekvésekre: gurítsd! Dobd! Kérem! Tessék!
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Azonosságok (egyezőségek), különbségek érzékelése, differenciálás.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok. <i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok.	

2. Tájékozódás		20 óra + 12 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Megfelelő irányítással, segítségnyújtással a feladatokat végrehajtani a társakra is figyelve. A sorbaállási, helycserés és helyváltoztatásos feladatokat megérteni és elvégezni. Felhívásra folyamatokat észrevenni. Türelmesen várakozni majdani eseményekre, várt eredményekre. A „várj! majd!, most!” vezényszavak megértése és alkalmazkodás azokhoz. Egyszerű, konkrét kérdésekre válaszolni az igeidők helyes használatával.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Térorientációs gyakorlatok: ide, oda, elé, mellett, előtt, mögött, rá, alá irányok. – Időbeli tájékozódás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Cselekvések végzése változatos formában az adott térirány gyakorlására. Jövő-jelen-múlt érzékeltetése cselekvésekkel. Éjszakai-nappali tevékenységek valóságban és képekkel illusztrálva. Reggeli, ebéd, vacsora (napirend). Lassan, gyorsan gyakorlása cselekvésekkel. Igeidők gyakorlása a napi feladatok elvégzésével és az iskolai napirenddel kapcsolatban.	Téri és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések, határozószók, irányok (erre, arra, ide, oda, előre, hátra, oldalra, felfelé, lefelé, sorban, mellett, előtt, mögött, alatt, alá, lassan, gyorsan, egyszerre, most, majd utána, előtte). Várj! Most! Majd! Kész!
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Időbeli és térbeli változások érzékelése cselekvésekkel.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> tájékozódás. <i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok.	

3. Mennyiségek – Műveletek		32 óra + 12 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Önálló, célirányos tevékenység egyszerű feladatvégzés során. A „többet, kevesebbet” önállóan, az „ugyanannyit” segítségével felismerni, ni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Cselekvések mennyiségekkel. – Halmazok létrehozása, megváltoztatása. – Mennyiségek összehasonlítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Halmazok létrehozása különböző szempontok szerint (fajta, szín, méret stb.), nagyon különböző elemszámú halmazok összehasonlítása: sok- kevés. Ismerkedés a relációs jellel. Sok-kevés-semmi halmazok létrehozása segítségével, majd önállóan. A „nagyon sok”, a „legtöbb” halmaz létrehozása. Ugyanannyi megállapítása, hangoztatása.	Sok, kevés, semmi. Tegyé! bele! Vegyé! ki! Öntsd ki mindet! <i>Még, több. Elég!</i> Válaszd ki! <i>Üres, teli.</i> Nagyon sok. <i>Legtöbb,</i> sok, kevés, több, kevesebb, elfogyott, ugyanannyi.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Relációk felismerése, értelmezése, a relációs jelek ismerete és alkalmazása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játék, szerepjáték.	

A fejlesztés várt eredményei a 2. évfolyam végére	A tanuló képes az irányított, közös megismerő tevékenység során társaival együttműködni. Képes érzékelni a tárgyak alapvető formai tulajdonságait, szín, forma és méret szerint (segítséggel) differenciál. Képes felismerni az alapvető tér- és időbeli relációkat, és azokat növekvő önállósággal alkalmazza. A foglalkozás során érdeklődő, a csoportos tevékenységben aktívan részt vesz. Képes együttműködésre. Képes közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Képes felismerni a tárgyak alapvető mennyiségi tulajdonságait, a mennyiségi relációkat, és azokat (segítséggel) helyesen alkalmazni. Képes (segítséggel) használni a megszerzett tapasztalatokat, ismereteket.
--	---

Számolás - mérés 3–4. évfolyam

A tantárgy egyik legfontosabb szerepe és feladata az erkölcsi nevelésben a szabálykövetési képesség megerősítése, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra nevelés.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a fokozódó együttműködéssel történő feladatvégzés kialakításával történik.

A tanulás tanításában a tanulás iránti érdeklődés felkeltése, a feladatok elvégzésében a kitartásra és a nehézségek leküzdésére irányuló törekvések erősödnek.

Számolás – mérés 3. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	15	10	
2. Tájékozódás	10	10	
3. Mennyiségek – Műveletek	32	10	
4. Összefüggések felismerése	15	6	
Összesen:	72	36	

Számolás-mérés 4. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	15	6	
2. Tájékozódás	10	10	
3. Mennyiségek – Műveletek	32	10	
4. Összefüggések felismerése	15	10	
Összesen:	72	36	

Számolás-mérés 3. osztály

Időkeret: 72+36 óra/év (2+1 óra/hét)

1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól		15 óra + 10 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Az ellentét-párokat felismerni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Kicsi, nagy. – Vékony, vastag, egyenlő vastagságú. – Kerek, szögletes. – Keskeny, széles, egyenlő szélességű. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak, képek egyeztetése, differenciálása, egyeztetése egyre kisebb különbségekkel. Válogatás tárgyak között, különböző formák összehasonlítása, tapintás, gurítás, egyeztetés tárgyképpel. Elemek válogatása különböző szempontok szerint. Tevékenységek logikai játékkal.	Tárgyak kiterjedésére, formai tulajdonságaira utaló kifejezések. <i>Viszonylagosság</i>, ellentét, ellentétes fogalmak. Hasonló és egyforma közti különbség, <i>mérés</i>, <i>méret</i>.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mértani testek megismerése, megnevezése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok.	

2. Tájékozódás		10 óra + 10 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Térbeli viszonyokat felismerni és megfogalmazni játékos szituációban. Helymeghatározások megértése és érthető megfogalmazása. A balról jobbra és fentről le irány automatikus alkalmazása a különböző tevékenységek során.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alatta, fölötte, előtte, mellette, mögötte. – Elöl, hátul, középen, eleje, közepe, vége. – Alá, fölé, mellé, elé, mögé térben és vízszintes síkban. – Fenn-lenn, fel-le. – Bal-jobb, balra-jobbra. – Helymeghatározások.	Hely- és iránymeghatározások, <i>fokozatok</i> (<i>távol</i>, <i>távolabb</i>, <i>legtávolabb</i>). Időjárással kapcsolatos kifejezések (fagy, hőség, vihar, köd). Időt jelölő fogalmak (tavaly, tavalyelőtt, alatt, közben, hajnal, éjszaka, kora délután, hétköznapi, munkanap, pihenőnap, ünnepnap, hétvége, vakáció). Aktuális

Napszakok neveit helyesen alkalmazni a spontán beszédben.	– Múlt, jelen, jövő, volt, van, lesz. – Napszakok, napirend. – Hét napjai. – Évszakok, hónapok. – Életkor fogalma. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Játékos gyakorlatok, helyzetek létrehozása, megváltoztatása, egyéni feladatok a tanterem tárgyaival. Nagymozgásos feladatok a szabadban, gurítás, dobás távolságának összehasonlítása. Soralkotás tanulókkal, játékokkal, fogalmak gyakorlása tárgyakon, jelölés feladatlapon. Cselekvések helyváltoztatással, tárgyakkal, utasítások követése, megfogalmazása, egymás hibáinak észlelése, javítása. Írányok gyakorlása nagymozgásokkal, cselekvésekkel, vízszintes síkba, feladatlapon. Bal-jobb gyakorlása nagymozgásokkal, táblánál végzett feladatokkal, eligazodás feladatlapon, nyíllal jelölt irányok megértése, betartása. Eligazodás 3x3-as négyzethálóban, meghatározott (bal felső, jobb középső stb.) hely megtalálása, illetve jelölt hely megnevezése. Írányjelző nyilak megfigyelése az utcán. Napi események közös felidézése, eseményképek önálló sorba rakása.	köszönések. Időegységek nevei.
--	---	---------------------------------------

	Spontán beszélgetés, élmények, tervek megfogalmazása múlt, jelen és jövő idejű igékkel. Napi tevékenységek felsorolása segítséggel, eseményképek helyes sorrendbe rakása. Tevékenységek elhelyezése időben (fogmosás, kézmosás, átöltözés stb.). Napok sorrendjének gyakorlása, munkanapok, pihenőnapok megnevezése. Ünnepek, születésnapok elhelyezése az időben. Évszakok váltakozásáról tabló készítése. Képek nézegetése (különböző életkorú szereplők), öregek, fiatalok, gyerekek a családban.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hónapok nevének, évszakokhoz tartozásuknak, sorrendiségüknek biztos ismerete.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték. <i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok. <i>Kommunikáció:</i> tájékozódás időben, térben.	

3. Mennyiségek – Műveletek		32 óra + 10 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
A hozzáadás-elvétel, bővítés-csökkentés logikájának megértése. A tanult számjegyeket felismerése és írása. Az 1, 2, 3 számjegy, számkép és mennyiség felismerése, egyeztetése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – 1, 2, 3 számjegy ismertetése, írása. – Mennyiségek létrehozása. – Mennyiség, számkép, számjegy egyeztetése. <i>Tevékenység</i> Halmazok létrehozása, tárgyak csoportosítása különböző szempontok szerint.	Sok, több, kevés, kevesebb, semmi, egyenlő, 1 és egyes, 2 és kettes stb. különbsége; növekvő, csökkenő sor, számkép, számjegy, hármas sor, kettes sor, ritmikus sor, kettesével, párosával, hármasával, sorszámnevek, körülbelül, pontosan annyi, emelkedő sorrend, számszomszédok, páros, páratlan számok, nulla, semmi, volt, nincs, fogy, elfogy, üres, „Tegyél hozzá!”, „Vegyél el!” „Tedd egyenlővé!”

	Relációs jelek alkalmazása, mennyiségek átalakítása, azonos halmazok létrehozása, mechanikus számlálás ötös körben. Számlálási gyakorlatok, pótlás, hozzáadás, elvétel; tárgyakkal, feladatlapon, mennyiségek kirakása, számjegy hozzárendelése, vázolása, írása, gyakorlása. Mennyiségek kiegészítése tárgyakkal, rajzzal, számjegyek sorba rendezése, számjegyek keresése a környezetben. Önálló írásos feladatmegoldások 3-as körben.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hozzáadás következményének, logikájának felismerése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok.	

4. Összefüggések felismerése		15 óra + 6 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Hibák, hiányok észlelése, jelzése. Jól ismert környezeti tárgyakat főfogalom alá rendelni. Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. A növekedés és csökkenés fogalmát értelmezni, megfelelően alkalmazni a spontán életben.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Figyelemfejlesztő gyakorlatok. – Emlékeztetfejlesztő játékok. – Ok-okozati összefüggések. – Növekvő, csökkenő számú halmazok. – Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Soralkotás. Felsorolásból idegen elem észlelése, jelzése. Vegyes halmazban változtatások, hiányok észlelése. Vegyes halmaz elemeinek csoportosítása különböző szempontok szerint. Hasonló képek között kisebb eltérések észlelése.	Különböző, hasonló, ugyanolyan, hiba, hibátlan, sorrend, hasonló-, ellentétes jelentésű szavak, sok, rengeteg, kevés, alig. Gyűjtőfogalmak: edények, írószerek, tisztaságszerek. oszlop, sor, bal, jobb, felső és alsó szomszéd, méret, szín, forma.

	Memória-játék. Tárgyak felismerése körülírás alapján. Hasonló ábrákon különbségek felfedezése. Különböző ábrákon azonos elemek felfedezése. Meghatározott játék kitapogatása zsákban. Cselekvések késleltetett utánzása. Képolvasás során megfigyelt kép utólagos felelevenítése. Ellentét-párok gyűjtése. Tevékenységek logikai játékkal. Logikai hibák felfedezése rövid történetben, hibák megbeszélése, javítása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismerése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szókincsfejlesztés, szövegértés.	

A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végére	A tanuló képes – nagyság szerint önállóan differenciálni; – felismerni az ellentét-párokat, – Biztos számfogalom, a tanuló tárgyakat megbízhatóan számlál 3-as körben. A tanuló képes – mennyiségi átalakításokat 3-as körben önállóan végezni; – a növekedés és csökkenés fogalmát érteni; – automatikusan a balról jobbra és fentről le irányt különböző tevékenységek során alkalmazni; – képes felismerni hasonlóságot, azonosságot, különbözőséget; – felfedezni feladatlapon különböző típusú „hibákat”; – megszerzett tapasztalatokat, ismereteket (segítséggel) használni; – sort alkotni különböző tárgyakkal (balról jobbra).
--	---

Számolás-mérés 4. osztály

Időkeret: 72+36 óra/év (2+1 óra/hét)

1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól		15 óra + 6 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
A méret alapján történő differenciálás eredményét önállóan megfogalmazni. Az ellentét-párokat felismerni. A felismerések helyes alkalmazása a beszéd során. Hasonlóságok, azonosságok, különbözőségek felismerése. Három megadott jellemző alapján a megfelelő elemet megkeresni. Tárgyakat jellemezni minél több adattal. A tanult kifejezéseket, fogalmakat a tanuló szókincsébe építeni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ugyanakkora. – Rövid-hosszú, egyenlő hosszú. – Kocka, gömb. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak, képek egyeztetése, differenciálása, egyeztetése egyre kisebb különbségekkel. Megfigyelések, összehasonlítások, egyenlővé tétel kiegészítéssel, lerövidítéssel. Becslés, ellenőrzés a környezet tárgyait. Formaegyeztetés, különbségek, egyezések megfogalmazása. Minta után egyszerű alakzatok kirakása, előrajzolt sablonokba a megfelelő elem illesztése. Tevékenységek logikai játékkal.	Tárgyak kiterjedésére, formai tulajdonságaira utaló kifejezések. <i>Viszonylagosság</i>, ellentét, ellentétes fogalmak. Hasonló és egyforma közti különbség, <i>mérés</i>, <i>méret</i>.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mértani testek megismerése, megnevezése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok.	

2. Tájékozódás		10 óra + 10 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Térbeli viszonyokat felismerni és megfogalmazni játékos szituációban. Helymeghatározások megértése és érthető megfogalmazása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alatta, fölötte, előtte, mellette, mögötte. – Közel, távol, fokozatokkal. – Elöl, hátul, középen, eleje, közepe, vége. – Alá, fölé, mellé, elé, mögé térben és vízszintes síkban.	Hely- és iránymeghatározások, <i>fokozatok</i> (távol, <i>távolabb</i>, <i>legtávolabb</i>). Időjárással kapcsolatos kifejezések (fagy, hőség, vihar, köd). Időt jelölő fogalmak (tavaly, tavalyelőtt, alatt, közben,

A balról jobbra és fentről le irány automatikus alkalmazása a különböző tevékenységek során. Soralkotás és írás során a balról jobbra irány spontán alkalmazása. A négy fő irányt megérteni és megbízhatóan alkalmazni. Az aktuális nap, a tegnap és holnap meghatározása kis segítséggel. Az évszakok körforgását megérteni, szóbeli megfogalmazásokat és szimbólumokat sorba rendezni. Viszonyítások helyes és tudatos alkalmazása. Helyes igeidők tudatos használata spontán beszéd során. Spontán beszédben a viszonyszavak helyes alkalmazása.	– Fenn-lenn, fel-le. – Bal-jobb, balra-jobbra. – Helymeghatározások. – Múlt, jelen, jövő, volt, van, lesz. – Napszakok, napirend. – Hét napjai. – Évszakok, hónapok. – Életkor fogalma. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Játékos gyakorlatok, helyzetek létrehozása, megváltoztatása, egyéni feladatok a tanterem tárgyaival. Nagymozgásos feladatok a szabadban, gurítás, dobás távolságának összehasonlítása. Soralkotás tanulókkal, játékokkal, fogalmak gyakorlása tárgyakon, jelölés feladatlapon. Cselekvések helyváltoztatással, tárgyakkal, utasítások követése, megfogalmazása, egymás hibáinak észlelése, javítása. Irányok gyakorlása nagymozgásokkal, cselekvésekkel, vízszintes síkba, feladatlapon. Bal-jobb gyakorlása nagymozgásokkal, táblánál végzett feladatokkal, eligazodás feladatlapon, nyíllal jelölt irányok megértése, betartása. Eligazodás 3x3-as négyzethálóban, meghatározott (bal felső, jobb középső stb.) hely megtalálása, illetve jelölt hely megnevezése. Irányjelző nyilak megfigyelése az utcán.	hajnal, éjszaka, kora délután, hétköznapi, munkanap, pihenőnap, ünnepnap, hétvége, vakáció). Aktuális köszönések. Időegységek nevei.
---	--	---

	Napi események közös felidézése, eseményképek önálló sorba rakása. Spontán beszélgetés, élmények, tervek megfogalmazása múlt, jelen és jövő idejű igékkel. Napi tevékenységek felsorolása segítséggel, eseményképek helyes sorrendbe rakása. Tevékenységek elhelyezése időben (fogmosás, kézmosás, átöltözés stb.). Napok sorrendjének gyakorlása, munkanapok, pihenőnapok megnevezése. Ünnepek, születésnapok elhelyezése az időben. Évszakok váltakozásáról tabló készítése. Képek nézegetése (különböző életkorú szereplők), öregek, fiatalok, gyerekek a családban.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hónapok nevének, évszakokhoz tartozásuknak, sorrendiségüknek biztos ismerete.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték. <i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok. <i>Kommunikáció:</i> tájékozódás időben, térben.	

3. Mennyiségek – Műveletek		32 óra + 10 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
A hozzáadás-elvétel, bővítés-csökkentés logikájának megértése. Hozzávetőleg helyes becslés, mennyiségek reális megítélése. A tanult számjegyeket felismerése és írása. Az 1, 2, 3 számjegy, számkép és mennyiség felismerése, egyeztetése. Számfogalmat kialakítani 5-ig.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Sok, kevés, semmi, 0 fogalma, írása. – Több, kevesebb, ugyanannyi. – 4, 5 számjegy ismertetése, írása. – Mennyiségek létrehozása. – Mennyiség, számkép, számjegy egyeztetése. – Számkörbővítés 5-ig.	Sok, több, kevés, kevesebb, semmi, egyenlő, 1 és egyes, 2 és kettes stb. különbsége; növekvő, csökkenő sor, számkép, számjegy, hármas sor, kettes sor, ritmikus sor, kettesével, párosával, hármasával, sorszámnevek, körülbelül, pontosan annyi, emelkedő sorrend, számszomszédok, páros, páratlan számok, nulla, semmi, volt, nincs, fogy,

Mennyiségek számlálása 5-ig mechanikusan. A 0 fogalmának megértése, a tanuló szókincsébe építése.	– Műveletek 5-ös körben. <i>Tevékenység</i> Halmazok létrehozása, tárgyak csoportosítása különböző szempontok szerint. Relációs jelek alkalmazása, mennyiségek átalakítása, azonos halmazok létrehozása, mechanikus számlálás ötös körben. Számlálási gyakorlatok, pótlás, hozzáadás, elvétel; tárgyakkal, feladatlapon, mennyiségek kirakása, számjegy hozzárendelése, vázolása, írása, gyakorlása. Mennyiségek kiegészítése tárgyakkal, rajzzal, számjegyek sorba rendezése, számjegyek keresése a környezetben. Önálló írásos feladatmegoldások 3-as körben. Összehasonlítás, viszonyítás, növelés, elvétel, becslés gyakorlása. Mechanikus számlálással halmazok létrehozása (5 elemig). Meghatározott mennyiség létrehozása elvétellel, hozzáadással. Számjegy, számkép, mennyiség azonosítása. 5 bontása tárgyakkal, 5 létrehozása pótlással, hozzáadással. 0 fogalma, létrehozása tárgyakkal, cselekvésekkel, illetve cselekvések hiányával.	elfogy, üres, „Tegyél hozzá!”, „Vegyél el!” „Tedd egyenlővé!”
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hozzáadás következményének, logikájának felismerése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok.	

4. Összefüggések felismerése		15 óra + 10 óra
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Hibák, hiányok észlelése, jelzése. Jól ismert környezeti tárgyakat főfogalom alá rendelni. Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. A növekedés és csökkenés fogalmát megérteni, megfelelően alkalmazni a spontán beszédben.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Figyelemfejlesztő gyakorlatok. – Emlékeztetfejlesztő játékok. – Ok-okozati összefüggések. – Növekvő, csökkenő számú halmazok. – Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Soralkotás. Felsorolásból idegen elem észlelése, jelzése. Vegyes halmazban változtatások, hiányok észlelése. Vegyes halmaz elemeinek csoportosítása különböző szempontok szerint. Hasonló képek között kisebb eltérések észlelése. Memória-játék. Tárgyak felismerése körülírás alapján. Hasonló ábrákon különbségek felfedezése. Különböző ábrákon azonos elemek felfedezése. Meghatározott játék kitapogatása zsákban. Cselekvések késleltetett utánzása. Képolvasás során megfigyelt kép utólagos felelevenítése. Ellentét-párok gyűjtése. Tevékenységek logikai játékkal. Logikai hibák felfedezése rövid történetben, hibák megbeszélése, javítása.	Különböző, hasonló, ugyanolyan, hiba, hibátlan, sorrend, hasonló-, ellentétes jelentésű szavak, sok, rengeteg, kevés, alig. Gyűjtőfogalmak: edények, írószerek, tisztaságszerek. oszlop, sor, bal, jobb, felső és alsó szomszéd, méret, szín, forma.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismerése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szókincsfejlesztés, szövegértés.	

A fejlesztés várt eredményei az 4. évfolyam végére	A tanuló képes – megtalálni 3 megadott jellemző alapján a megfelelő elemet; – önállóan megfogalmazni a méret alapján történő differenciálás eredményét; – felismerni az ellentét-párokat, felismeréseit helyesen alkalmazni a beszéd során; – beépíteni szókincsébe a tanult kifejezéseket, fogalmakat; – felismerni és megfogalmazni játékos szituációban térbeli viszonyokat; – megérteni, és érthetően megfogalmazni helymeghatározásokat; – helyesen használni spontán beszédében az igeidőket, a napszakok neveit, a viszonzyszavakat. Ismeri és (segítséggel) helyesen alkalmazza az alapvető tér- és időbeli relációkat. A tanuló képes – megérteni, és megbízhatóan alkalmazni a négy fő irányt; – alkalmazni a spontán soralkotást, és írás során a balról jobbra irányt; – elhelyezni időben a rendszeres napi tevékenységeket; – eseményképek segítségével napirendet összeállítani (értelmezéssel); – meghatározni (kis segítséggel) az aktuális napot, a tegnapi és a holnapi napot; – megérteni, és sorba rendezni szóban és szimbólumokkal az évszakok körforgását. Biztos számfogalom, a tanuló tárgyakat megbízhatóan számlál 5-ös körben. A tanuló képes – mennyiségi átalakításokat 5-ös körben önállóan végezni; – a növekedés és csökkenés fogalmát érteni, spontán beszédében megfelelően alkalmazni; – képes felismerni hasonlóságot, azonosságot, különbözőséget; – jelezni és javítani feladatlapon különböző típusú „hibákat”; – megszerzett tapasztalatokat, ismereteket használni; – megérteni alapvető fogalmakat, feltenni spontán kérdéseket beszélgetés során; – sort alkotni, jelölni a sor elejét, végét, közepét.
--	--

Környezetismeret 4. évfolyam

Heti/éves óraszám:

4.évfolyam 2 óra/ 72 óra

KÖRNYEZETISMERET

A környezetismeret tantárgy felkészíti a tanulót a természeti környezetével való harmonikus együttélésre, felismeri a környezet és saját egészsége, mentális épsége közötti összefüggéseket. Kialakítja igényét az épített és a természeti környezet épségének, szépségének megóvására.

A tantárgy célja bővíteni a tanuló meglévő ismereteit élő és élettelen környezetünk jelenségeiről, megfigyelések alapján következtetések levonása, tapasztalatok hasznosítása a környezet megóvása érdekében. Kialakítani az igényét a természet védelmére, az élőlények és környezetük kölcsönhatásainak megismerésén keresztül környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására, törekedni a környezet igényessé, széppé, tisztábbá formálására.

Elsajátíttatni a helyes egészségügyi és higiénés szokásokat, kialakítani olyan alapvető egészségügyi ismereteket, készségeket, amelyek hozzájárulnak a test megismeréséhez, a személyi higiénia és a megfelelő, ízletes, praktikus öltözködés iránti igény kialakulásához és az egészség védelméhez.

Tudatosítani az egészséges életmód szokásrendszerét, a helyes táplálkozás, a testedzés, a sportolás jótékony hatását a mindennapokban.

Megismerni a saját testet és annak működését, a betegségeket megelőzni, a leggyakrabban előforduló betegségek tüneteit, a gyógyulást elősegítő terápiákat megismerni és az orvos és a gyógyszerek szerepét tudatosítani.

Megismerni a balesetvédelem egyszerűbb szabályait, az egészséges életmódot veszélyeztető anyagokat, azok káros hatásait és a megelőzés módját.

A tanuló szocializációs szintjét fejleszteni, kialakítani felelősségérzetét a természettel és embertársaival szemben, adott helyzetekben az önálló telefonhasználatot és a megfelelő segélykérés technikáit elsajátíttatni.

Javasolt órakeret

Óraszám-évfolyam	4
1.Tájékozódás térben, időben	8
2.Megfigyelés, mérés	8
3.Életközösségek lakóhelyünk környezetében	10
4.Testünk, egészségünk	10
Összesen	72

Környezetismeret 4. évfolyam

A természettudományos műveltség alapozása a mindennapi gyakorlatban szerzett játékos tapasztalatszerzéssel történik. Saját élményű tevékenységek formájában gyakorolva biztosítható a beilleszkedés, az együttműködés, a kapcsolatteremtés képességének fejlődése, a másság, a sérült társak elfogadása. Fontos cél, hogy a tanuló tudja elfogadni mások segítségét, képességeinek, életkorának megfelelően tudjon segítséget adni.

A környezetismeret tanítása során felkeltjük a tanulók érdeklődését közvetlen környezetük, társaik és önmaguk iránt. Az életkori sajátosságuknak és egyedi képességeikhez igazodó játékokon keresztül lehetséges csak a tantárgy megszerettetése. A játékok szolgálják az aktív figyelem- és emlékezetfejlesztést. A játékos gyakorláson keresztül alakítják ki a legfontosabb képzeteket, alapvető fogalmakat, ezek megjelenítését rajzban, formázással, mintázással. Bővítsék szókincsüket, alkalmazzák helyesen a tanult fogalmakat. A közvetlen környezet felfedezésén, önmaga megismerésén keresztül fokozatosan bővítjük a megismerés körét. A valóság megfigyelését kövesse annak képi megjelenítése, rajzon, fotón, maketten, terepasztalon történő ábrázolása, amely alkalmas a játékos gyakorlásra, majd szóbeli megerősítésre. A téri, időbeli tájékozódás kezdetben csak tanteremben történjen, konkrét tárgyhoz, valóságos történésekhez kötötten. Ezeken a fejlesztési szinteken haladva lesznek képesek elsajátítani a tanulók azokat az alapokat, amelyekre a következő évek tanulási folyamatait, a tanuló gondolkodási képességének, érzékelésének a fejlesztését építhetjük. Az elsődleges a kíváncsiság, az érdeklődés, a motiváció felkeltése és fenntartása, a szabálytudat, feladattudat kialakítása.

Környezetismeret 4. évfolyam

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

1. Tájékozódás térben, időben 8.óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
<i>1.1. Tér, idő, nagyságrendek</i> Tájékozódás az időben, saját élettörténet a születéstől máig. Az idő mérése, alkalmi és szabványegységei, az idő becslése, mértékegységei. Napok, hónapok felsorolása. Évszakok változásának ismerete. Tájékozódás térben. A lakóhely és környéke. Irányok, távolság, hosszúság. Alapvető térképjelek (államhatár, felszíni formák, vizek, főváros, települések, útvonalak). <i>1.2. Rendszer, rendszer és környezete</i>	Események időbeli sorrendbeállítása, időszalag, időnaptár készítése. Események, jelenségek rögzítése, fogalmazás szóban, írásban, rajzban. Tapasztalatok szerzése séták, kirándulások alkalmával. Rajzos ábrák, makettek készítése. Terepasztal berendezése. Játékos tájékozódási gyakorlatok iránytűvel	Mértékegység, térkép, élőhely, rész, egész.

Rész, egész, összetettség, funkció (élőlények, épületek, tárgyak, eszközök részei) természetes és mesterséges (épített) környezetben.	Irányított megfigyelések, elemzések alapján játékos szerelési, építési gyakorlatok. A növények, állatok és részeik csoportosítása adott szempontok alapján. Tanulmányi séták, kirándulások, megfigyelések, tapasztalatok megfogalmazása szóban és írásban, rajzok, tablók készítése.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Tér, idő orientációs képesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése. Feladattudat, szabálytudat erősítése. Szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Kooperatív technikák elsajátítása, gyakorlása. Elemi térképolvasás gyakorlása.	
Kapcsolódási pontok	Kommunikáció: szókincs	

2. Megfigyelés, mérés 8.óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
2.1 Az élettelen környezet megfigyelése A környezet anyagai. A természetben előforduló és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj). Anyagformák és tulajdonságaik. Az anyagok megmunkálhatósága. A víz szerepe. A víz előfordulása a természetben. Eső, hó, jégeső, folyóvíz, tó. Az ivóvíz. Vízben oldódó és nem oldódó anyagok	Természetes és mesterséges anyagok gyűjtése, csoportosítása. Az anyagfajták és a használat közötti összefüggés felismerése. Vágás, tépés, gyurmázás. A víz vizsgálata, halmazállapotainak megnevezése, felismerése, a víz hőfokának mérése. A csapadék különböző formáinak megkülönböztetése. A víz mint életfontosságú anyag tudatosítása. Egyszerű kísérletek végzése cukorral, sóval, homokkal, kavicsal.	Mérőeszköz, becslés, mérés, életjelenség, a víz különböző halmazállapotai és előfordulása, oldhatóság, növénytermesztés, állattenyésztés, növények, állatok, életjelenségek.
2.2. Az élő környezet megfigyelése Termesztett növények. Növénytermesztés, állattenyésztés. Életjelenségek: táplálkozás, légzés, növekedés, fejlődés, mozgás, szaporodás.	Az életjelenségek megfigyelése, egyszerű kísérletek végzése. Babnövény ültetése, fejlődési napló vezetése. Az állatok megfigyelése (pl. akvárium halak, kutya, macska, hörcsög, papagáj).	
Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet). A növény élete az ültetéstől a terméshezatalig.		

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, összehasonlítás, vizsgálódás képességének fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Az analízáló, szintetizáló készség fejlesztése. Érdeklődés, motiváltság folyamatos fenntartása. Szociális képesség fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása. Információszerző eszközök használata.
Kapcsolódási pontok	Kommunikáció:szókincs,kifejezőkészség.

3. Életközösségek lakóhelyünk környezetében 10.óra

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
<i>3.1. A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság</i> Egészséges, gondozott környezet. A közvetlen és tágabb környezet (iskola, lakás, közlekedési eszközök, parkok, játszóterek rendjének megóvása. Vizek védelme, víztakarékosság, energiatakarékosság.	Tablókészítés, plakátkészítés, képek gyűjtése, csoportosítás, elemzés a közvetlenebb és tágabb környezetről. Törekvés a víztakarékosságra, energiatakarékosságra.	Szelektív hulladékgyűjtés, természetvédelem, energiatakarékosság, víztakarékosság, környezetszennyezés, növény-, állatgondozás, felelősség, park, élőhely.
<i>3.2. Természetvédelem</i> Növény- és állatgondozás a tanuló közvetlen környezetében. A természet megóvása.	Élősarok növényeinek (dísznövények, palánták) gondozása, növényültetés. Kisállatok gondozása. Felelősség a rábízott élőlényekért. Madáretető készítése, madarak etetése télen.	

3.3. <i>Környezetszennyezés</i> Levegő-, talaj-, vízszennyezés. Szelektív hulladékgyűjtés.	A levegő, víz, talaj szennyező anyagainak megfigyelése a természetes és mesterséges környezetben. Egyszerű kísérletek végzése a különböző szennyező anyagokkal.	
3.4. <i>Energiatakarékosság</i> Takarékosság az árammal, a vízzel. Fűtés, szellőztetés.	Törekvés az energiatakarékos életvitelre, egyszerű technikák gyakorlása, szituációs játékok. Közvetlen környezetünk tisztasága.	
3.5. <i>A Föld szépsége, egyedisége</i> A lakóhely közvetlen környezetében előforduló természeti nevezetesség Nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek – információs jelek.	Információs jelek felismerése. Séta, kirándulás során megfigyelések végzése.	
3.6. <i>A lakóhely közvetlen és tágabb környezetében található életközösségek</i> Park, erdő, rét, mező, vizek, vízpartok. Élőhely. Természetvédelem.	Kirándulások, séták során élőlények megfigyelése. Az élőlények közötti kapcsolatok felismerése. A természet értékeinek védelme.	

3.7. <i>Változatos élővilág</i> A közvetlen környezet növényvilága (fák, bokrok, virágos növények). A zöldségeskert, gyümölcsöskert növényei. A növény részei. A virág része, a termés és részei. Néhány lágyszárú, fás szárú növény. A gombák. Főbb állatcsoportok. A vadon élő állatok és a házi és ház körül élő állatok. Az élőlények csoportjai (növény, állat, ember). Madár, emlős, rovar.	Séta, a növények érzékelhető, mérhető tulajdonságainak vizsgálata. Megfigyelés, analízis-szintézis, tapasztalatok rögzítése rajzban, írásban. Az állatok jellemzőinek megfigyelése a kültakaró, mozgás, végtagok, táplálkozás, száj szerv, érzékelés, szaporodás szerint. A vadon élő és a házi állatok csoportosítása. Képek csoportosítása. Rajzok, tablók készítése. Az élőlények egyszerű csoportosítása adott szempontok alapján.
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, természetszeretetre. Kommunikációs készség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A kauzális gondolkodás és az értékelő érzék fejlesztése. Környezetvédelem, energiatakarékosság.
Kapcsolódási pontok	Kommunikáció:szókincs,kifejezőkészség.

4. Testünk, egészségünk 10.óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
4.1. Az emberi test Testrészek és funkciójuk. A mozgás szerepe az egészséges életmódban. Játék, sport.	A főbb testrészek megnevezése. Játékos gyakorlatok a testrészek mozgatására.	Az emberi test részei, tisztálkodás, tisztálkodási eszköz, gyermekbetegség, védőoltás, fertőzés és járvány, orvos, gyógyszer, helyes táplálkozás, fogápolás, mozgás, sport, testedzés,
4.2. A test, az érzékszervek védelme Egészséges életmód. Egészséges táplálkozás.	A helytelen táplálkozás okozta problémák felismerése. Figyelem a hang- és fényártalmakra.	
Helyes fogápolás. Egészség és betegség (néhány fertőző gyermekkori betegség) A káros élvezeti szerek.	Csoportosítás, gyűjtőmunka, rajzolás és tablóképzítés az egészséges életmóddal kapcsolatban. A helyes viselkedési szokások megismerése betegség esetén, részvétel szituációs játékokban. A káros élvezeti szerek elutasítása.	életműködés, növekedés, változás, önismeret.
4.3. Öröklődés A család. Különböző emberi külső és belső tulajdonságok (ilyen vagyok).	Tulajdonságok megnevezése, csoportosítás (külső-belső). Hasonlóságok, különbségek észrevétele.	

<i>4.4. Magatartás</i> Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében. Viselkedések betegség esetén. Viselkedés közösségekben. A sérült embertársak segítése. Önismeret. Veszélyek a gyermekekre.	A károsító szerek elutasítása. Veszélyeztető magatartásformák felismerése.
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Megismerési módszerek, tartós figyelem, emlékezet fejlesztése, a szociális képesség, interperszonális képesség fejlesztése, empátiakészség fejlesztése, helyes magatartási szokások megerősítése, pozitív attitűd kialakítása a mássággal kapcsolatban, illetve a mások elfogadására, megsegítésére; az egészséges életmód alapvető szabályai betartásának erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. A motoros képességek fejlesztése. A kauzális gondolkodás fejlesztése, döntési képesség fejlesztése, az időbeli tájékozódás képessége, az összehasonlítás, viszonyítás képességének fejlesztése, az elemi ítéletalkotás képességének fejlesztése. Együttműködési formák működtetése, problémaérzékenység fejlesztése.
Kapcsolódási pontok	Kommunikáció: szókincs, kifejezőkészség.

A fejlesztés várt eredményei az 4. évfolyam végére	Tapasztalatok, megfigyelések, ismeretek szerzése a környezetben előforduló legismertebb tárgyak, anyagok tulajdonságairól, az élőlényekről, természeti formákról, jelenségekről. Aktív részvétel egyszerű kísérletek, mérések végzésekor. Tapasztalatok megfogalmazása szóban, rajzos formában. Adott szempontok szerint csoportosítás. Egyszerű összefüggések felismerése. Tájékozódás térben, időben a tanuló saját lakóhelyén. Magyarország fő jellegzetességeinek ismerete. Irányok, iránytű használata. Az idő mérése, mértékegysége. Elemi szintű térképismeret. A másság elfogadása. A sérült embertársak segítése. Társainak és saját testének védelme. Aktív részvétel a környezet óvásában. Szelektív hulladékgyűjtés. Energiatakarékosságra törekvés
--	--

Ének-zene 1-4. évfolyam

Heti/éves óraszám:

5. évfolyam 2 óra/ 72 óra

6. évfolyam 2 óra/ 72 óra

7. évfolyam 2 óra/ 72 óra

8. évfolyam 2 óra/ 72 óra

ÉNEK-ZENE

A tantárgy célja az együtténeklés örömeivel segíteni a jó hangulat kialakulását, megéreztetni a zene jelentőségét, mozgásos-táncos feladatokat végezni, segítséggel vagy csoportban rövid gyermek- vagy népdalokat közösen és egyénileg előadni. A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyerekek számára járás közben, különböző mozgásokkal érzékelhető a dalokban, mondókákban, zenedarabokban a mérő löktetés, a ritmus.

A pedagógusok feladata, hogy a tanulók a dalok, mondókák ritmusát fokozódó önállósággal tapsolják, kopogják, a tempó és a dinamika figyelembevételével végezzék a gyakorlatokat. Ismertessenek meg a tanulók egyéni képességeihez és érdeklődéséhez mérten minél több mondókát, verset, gyermekdalt, a családi és társadalmi ünnepkörök dalait, azért, hogy a tanulók egyre kevesebb segítséggel vehessenek részt körjátékokban, a pedagógussal megvalósuló együttműködés hatására bevonódjanak a páros játékokba.

Eközben felkelthető a figyelem és az érdeklődés a zene és a hangok, a hangszerek megismerése iránt.

Az ének-zenével mint közös nyelvvel lehetőség nyílik a közösség kialakítására, a sérült és nem sérült emberek összekapcsolására.

Javasolt óraszám

Óraszám-évfolyam	1.	2.	3.	4.
Gyermekdalok / népdalok	27	27	22	22
Ünnepkörök dalai	15	15	20	20
Ritmus- és hallásfejlesztés	20	20	20	20
Zenehallgatás	10	10	10	10
Éves óraszám	72	72	72	72

Ének-zene 1–2. évfolyam

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok megértésének, a közösségi életben nélkülözhetetlen türelemnek és várakozni tudásnak, valamint a csoportos helyzetekben, közös éneklések alkalmával alapvető egymásra figyelés igényének a kialakításában és gyakorlásában van.

A nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést a népi hagyományok, népszokások megismerésével a magyar népi gyermekjátékokon, gyermekdalokon keresztül támogatjuk.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy tanítása a felszabadult légkör biztosításával a harmonikus személyiségfejlődéssel, a félénkség, a gátlás, a szorongás leküzdésével éri el; hozzájárul a reális önbizalom és önértékelés kialakulásához a társas kapcsolatok visszajelzései alapján, megalapozza az alkalmazkodó- és együttműködési képességet.

A testi és lelki egészségre nevelés a mozgás harmóniájának megismerésével, a zene és a mozgás összhangjának megteremtésére törekvéssel, a dalok és zenék hangulatának megfigyelésével történik.

A családi életre neveléshez a családi ünnepek jellegzetes dallamainak alkalomhoz illő hallgatásával, előadásával, megismerésével kapcsolódik.

A médiatudatosságra neveléshez a hangulathoz illő zenék kiválasztásával, a különféle adathordozók és médialehetőségek igénybevételi lehetőségeinek megismertetésével járul hozzá.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a szókincs, kifejezőkészség fejlesztésén keresztül a dalok, mondókák megismerésével, a szövegértés fejlesztésével, mozgásos utánpótló, dalos játékok segítségével valósul meg.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlődése a közösségi énekléssel, a zenés produkciókkal, a kapcsolatteremtés és kapcsolattartás kialakításával, a közösségi érzés kialakításában történő aktív részvétellel valósul meg.

A tantárgy tanítása az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlesztését a közös tevékenységek örömeinek felismertetésével, az igény kialakításával és a zenei élmények befogadásával éri el.

Fejezetek	1.évfolyam	2.évfolyam
Gyermekdalok / népdalok	27	27
Ünnepkörök dalai	15	15
Ritmus- és hallásfejlesztés	20	20
Zenehallgatás	10	10
Éves órakeret	72	72

Ének-zene 1. évfolyam

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

	1. Gyermekdalok – Népdalok	Órakeret 20+7 óra
Előzetes tudás	A tanuló tudjon együttműködéssel, irányítással lépegetni egyenes vonalon.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Társak testi közelségének, érintésének elfogadtatása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Leutánozni mozgást, dallamot dúdolni. Együttműködni. Főbb testrészeket megmutatni. Együttműködéssel egyenes vonalon járni, körbejárni, iránytartással lépegetni, guggolni, körben haladni. Örömmel részt venni a közös éneklésben. Bekapcsolódni a közös játékba.	<i>Ismeretek</i> – Altatók. – Tenyérjátékok. – Simogatók. – Ujj- játékok. – Hintáztatók. – Lovagoltatók. – Sétáltatók. – Dalok. – Körjátékok. <i>Tevékenységek</i> Dallam dúdolásával, éneklésével baba ringatása. Mondóka ütemére tenyér körkörös simogatása, csiklandozása. Mondókák ritmusára testrészek, tárgyak megérintése, simogatása. Egyszerűbb ujj-kiszámoló. Ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra (Hinta, palinta stb.). Rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve. Körjátékok játszása egyszerű szabályok betartásával	Alszik, ébren van, taps, simogatás, csiklandozás, kar, kéz, fej, törzs, láb, ujjak, ököl, jobb, bal, előre, hátra, ugrik, szalad, lovaglás, egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul, kapu, kézfogás, ló.

	(Ég a gyertya, ég., Lánc, lánc, eszterlánc stb.). Mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> menetelés. <i>Kommunikáció:</i> beszédkésztség. <i>Játékra nevelés:</i> gyakorló és szerepjátékok	

	2. Ünnepek dalai		Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Figyelemmel követni a közös éneket.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Egyszerű dallam felismertetése.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Bekapcsolódni a közös éneklésbe.		<i>Ismeretek</i> – Családi ünnepek dalai. – Dalok karácsonyra, húsvétra, anyák napjára. <i>Tevékenységek</i> Születésnapra, karácsonyra, húsvétra, anyák napjára rövid dalok, versek tanulása. Közös előadások iskolai ünnepélyeken.	Születésnap, karácsony, húsvét, anyák napja.
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> ünnepek.		

		3. Ritmus- és hallásfejlesztés		Órakeret 20 óra	
Előzetes tudás		A tanuló képes mozgásokat utánozni.			
A témakör nevelési-fejlesztési célja		Az egyenletes lüktetés érzékeltetése. Hang- és hallásfejlesztés.			
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek		Fogalmak	
Utánozni a mozgásokat. Együttműködni.		<i>Ismeretek</i> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. <i>Tevékenység</i> Dallamok, mondókák kíséretével gyorsító-lassító mozgások érzékelése. Állathangok megkülönböztetése egymástól. Jól elkülöníthető zörejek, hangok felismertetése. Magasabb és mélyebb hangok közötti különbség érzékelése hangszerjátékok bemutatásával.		Ritmus, taps, kopogás, dobbantás, halk, hangos; dalok, mondókák, dob, <i>triangulum</i> , karlendítés.	
Kapcsolódási pontok		Játékra nevelés: gyakorló játék, szerepjáték. Mozgásnevelés: alapmozgások, szabadgyakorlatok.			

	4. Zenehallgatás		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A tanuló néhány percre figyel a zenére.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Énekhangok, beszédhangok elválasztatása.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak	
Bekapcsolódni az éneklésbe. Néhány percre figyelni a zenére.	<i>Ismeretek</i> – Élőzene hallgatása (dallamok furulyán, gitáron, szintetizátoron stb.).	A dalokban előforduló fogalmak; halk, szomorú, vidám.	

	– Egyszerűbb szövegű és dallamú gyermekdalok többszöri eléneklése. – Zenehallgatás hanghordozóról (rádió, magnetofon, DVD). <i>Tevékenységek</i> Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri meghallgatása, közös dúdolása. Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> logopédiai feladatok. <i>Játékra nevelés:</i> gyakorlójáték.	
A fejlesztés várt eredményei az 1. évfolyam végére	A tanuló segítséggel tud mozgást utánozni, végrehajtani. Bekapcsolódik a közös éneklésbe, képes társaival együtt közönségnek énekelni. Képes együttműködni. Szívesen hallgat zenét.	

Ének-zene 2. évfolyam

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

	1. Gyermekdalok – Népdalok	Órakeret 20+7 óra
Előzetes tudás	A tanuló tudjon együttműködéssel, irányítással lépegetni egyenes vonalon.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Társak testi közelségének, érintésének elfogadtatása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Leutánozni mozgást, dallamot dúdolni. Együttműködni. Főbb testrészeket megmutatni. Együttműködéssel egyenes vonalon járni, körbejárni, iránytartással lépegetni, guggolni, körben haladni. Örömmel részt venni a közös éneklésben. Bekapcsolódni a közös játékba. Mondóka, dal ritmusával összehangolni a mozgást. Segítséggel rövid párbeszédet előadni.	<i>Ismeretek</i> – Altatók. – Tenyérjátékok. – Simogatók. – Ujj- játékok. – Hintáztatók. – Lovagoltatók. – Sétáltatók. – Dalok. – Körjátékok. – Felelgetős játékok. <i>Tevékenységek</i> A tanult dalok, mondókák ismétlése, egyre bátrabb előadása. Dallam dúdolásával, éneklésével baba ringatása. Mondóka, dal ütemére tapsolás, tenyér körkörös simogatása, csiklandozása. Mondókák ritmusára testrészek, tárgyak megérintése, simogatása. Egyszerűbb ujj-kiszámloló, mondókákra tenyér ökölbe szorítása, majd az ujjak egyenkénti nyitása,	Alszik, ébren van, taps, tenyér, simogatás, csiklandozás, kérdez, válaszol, kar, kéz, tenyér, fej, nyak, törzs, láb, ujjak, ököl, jobb, bal, előre, hátra, ugrik, szalad, vágat, lovaglás, egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul, kapu, híd, kézfogás, átbújás, ló.

	csukása, rázása. Ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra (Hinta, palinta stb.). Rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve. Énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben (Dombon törik a diót stb.). Néhány soros egyszerű dal mozgással kísért előadása (taps, kopogás). Körjátékok játszása egyszerű szabályok betartásával (Ég a gyertya, ég., Lánc, lánc, eszterlánc stb.). Mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra. Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék megtanulása, pl. Volt nekem egy kecském.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> menetelés. <i>Kommunikáció:</i> beszédképesség. <i>Játékra nevelés:</i> gyakorló és szerepjátékok	

	2. Ünnepek dalai		Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Figyelemmel követni a közös éneket.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Egyszerű dallam felismertetése.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak	
Bekapcsolódni a közös éneklésbe.	<i>Ismeretek</i> – Családi ünnepek dalai. – Dalok karácsonyra, húsvétra, anyák napjára.	Születésnap, karácsony, húsvét, anyák napja, <i>pünkösd</i> .	

	<i>Tevékenységek</i> Születésnapra, karácsonyra, húsvétra, anyák napjára rövid dalok, versek tanulása. Közös előadások iskolai ünnepélyeken.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> ünnepek.	

	3. Ritmus- és hallásfejlesztés		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A tanuló képes mozgásokat utánozni.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az egyenletes lüktetés érzékeltetése. Hang- és hallásfejlesztés.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak	
Ritmust tapsolni. Utánozni a mozgásokat. Felismerni a gyors és lassú mozgásokat. Együttműködni.	<i>Ismeretek</i> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. <i>Tevékenység</i> Mozgás közben ritmus tapsolása, hangok ritmizálása. Dallamok, mondókák kíséretével gyorsító-lassító mozgások érzékelése. Gyors és lassú mozgás közötti különbség érzékelése. Állathangok megkülönböztetése egymástól. Jól elkülöníthető zörejek, hangok felismertetése. Magasabb és mélyebb hangok közötti különbség érzékelése hangszerjátékok bemutatásával.	Ritmus, taps, kopogás, dobbantás, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély; dalok, mondókák, dob, <i>triangulum</i> , cintányér, karlendítés, ujjmozgatás.	

Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék, szerepjáték. <i>Mozgásnevelés:</i> alapmozgások, szabadgyakorlatok.
----------------------------	--

	4. Zenehallgatás		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A tanuló néhány percig figyel a zenére.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Énekhangok, beszédhangok elválasztatása.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Bekapcsolódni az éneklésbe. Néhány percig a zenére figyelni.		<i>Ismeretek</i> – Élőzene hallgatása (dallamok furulyán, gitáron, szintetizátoron stb.). – Egyszerűbb szövegű és dallamú gyermekdalok többszöri eléneklése. – Zenehallgatás hanghordozóról (rádió, magnetofon, DVD). <i>Tevékenységek</i> Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri meghallgatása, közös dúdolása. Rövid dalok meghallgatása, közös dúdolgatása, éneklése. Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása. Kedvencek kívánság szerinti meghallgatása.	A dalokban előforduló fogalmak; halk, gyors, szomorú, vidám.
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> logopédiai feladatok. <i>Játékra nevelés:</i> gyakorlójáték.		

A fejlesztés várt eredményei a 2. évfolyam végére	A tanuló segítséggel tud mozgást utánozni, végrehajtani. Képes segítséggel rövid párbeszédet előadni. Bekapcsolódik a közös éneklésbe, képes társaival együtt közönségnek énekelni. Képes a gyors és lassú mozgásokat differenciálni, követni. Képes együttműködni. Képes néhány percig a zenére figyelni. Szívesen hallgat zenét.
---	---

Ének-zene 3-4. évfolyam

Fejezetek	3.évfolyam	4.évfolyam
Gyermekdalok / népdalok	22	22
Ünnepkörök dalai	20	20
Ritmus- és hallásfejlesztés	20	20
Zenehallgatás	10	10
Éves órakeret	72	72

Az erkölcsi neveléshez kapcsolódóan az előző évek munkájára alapozva történik meg az egyszerű gyermek- és népdalok érzelmi hangulatának megéreztetése, a bennük megjelenő alapvető emberi értékek, érzelmek megfigyelése. A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés a népi hagyományok és a magyar kultúra ápolásával, az ünnepkörök dalainak, zenéinek megismerésével, téri és időbeli relációkban a tájékozódási képesség erősítésével valósul meg.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében a tantárgy kiemelten törekszik az együttműködési készség erősítésére közös énekes-táncos tevékenységekkel, az önbizalom erősítésével, a helyes önismeret fejlesztésével a közösségi környezet visszajelzései alapján.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a zene, a ritmus és a mozgás összefüggésének megfigyeltetésével, a zenének, éneknek egyszerű mozgással történő kísérésével, és az érzelmek megjelenítésének megalapozásával támogatja, amelyhez a lelki állapothoz, hangulathoz illő zenék és énekek kiválasztása, hallgatása is társul.

A családi életre nevelést és az anyanyelvi kommunikációt a családi ünnepekhez kötődő dalok és zenék ismeretének bővítése, készülődés ezek előadására, mondókákkal, gyermek- és népdalokkal a nyelvi kifejezőkészség fejlesztése segíti.

A tantárgy tanítása a médiatudatosságra nevelés fejlesztését a hangulatnak, ízlésnek megfelelő zenék, dalok keresésének segítségével, a médiumok és a zenehallgatás különböző lehetőségeinek bemutatásával; a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését a társakkal való együttműködéssel, közös éneklés és zenélés keretében az egymásra figyelem erősítésével éri el. Fontos az eredmények elérésében a gyermekjátékokban és táncos produkciókban a partnerrel való kapcsolattartás gyakorlása is.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlődését segíti a zenehallgatás és éneklés iránti igény fenntartása, az ízlésvilág formálása zenei élményeken keresztül, és az alkalomhoz és hangulathoz illeszkedő, kedvelt zenék és dalok választásának segítése.

Ének-zene 3. évfolyam

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

	1. Gyermekdalok – Népdalok	Órakeret 15+7 óra
Előzetes tudás	A mondóka, dal ritmusát és saját mozgását össze tudja hangolni a tanuló.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Felelgetős játékban aktív részvételre ösztönzés.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Ismerni 15–20 gyermekdalt. Részt venni közös éneklésben. A dal szövegét mozgással összekötni.	<i>Ismeretek</i> – Dalok. – A tanult dalok folyamatos ismétlése, új dalok tanulása. – Körjátékok. – Felelgetős játék. – Táncok énekes kísérettel. <i>Tevékenységek</i> Évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása. A dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa). Körjátékok tanulása. Rida jobbra-balra, utánnézéssel.	A dalokban található fogalmak: zsebkendő, koszorú; kör, guggolás, kapu, híd, átbújás, oldalt, jobbra, balra, ugrás, utánnézés.
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szövegek ismerete. <i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, spontán játék. <i>Mozgásnevelés:</i> utánnézésmozgások.	

	2. Ünnepekörök dalai		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A tanuló bekapcsolódik a közös éneklésbe.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Érzelmi kapcsolatok kialakítása az ünnepekkel.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak	
Az adott ünnepnek megfelelő rövid dalt segítségével énekelni. Ünnepeken énekelni társakkal és önállóan.	Ismeretek – Ünnepek dalai. – Új szokások kialakítása a szűk közösség ünnepeihez kapcsolódva (születésnapok, karácsony, anyák napja). Tevékenységek Karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, születésnapra, pünkösdre dalok tanulása, éneklése. A születésnapok, névnapok számontartása, az ünneplés megszervezése.	Karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösd, születésnap. Műsor, várakozás, siker feladat	
Kapcsolódási pontok	Kommunikáció: ünnepek, szereplés.		

	3. Ritmus- és hallásfejlesztés		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Felismerni és megkülönböztetni a magas- és mély hangokat.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Ritmus visszaadása tapssal, kopogással. Hang- és hallásfejlesztés.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak	

A mozgás és a dal ritmusát összehangolni. Hangzás alapján hangszer felismerni. Felismerni a hangszerek hangjának különbözőségét.	<i>Ismeretek</i> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Ritmushangszerek használata. <i>Tevékenység</i> Az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása. Lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással. Tempótartás játékos mozdulatokkal. Egymástól eltérő zörejek, hangok felismerése. Társak és felnőttek hangjának felismerése és elkülönítése magnóról. Dob, cintányér, triangulum megszólaltatása.	Csigavonal, hullámvonal, gyerek, felnőtt, magas, mély; taps, koppantás, erős lépés, lábütögetés, egyforma. Fából, fémről készült hangszerek.
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> alapmozgások.	

	4. Zenehallgatás		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Szívesen hallgat zenét.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A kulturált zenehallgatás kialakítása.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak	
Felismerni az adott ünnepnek megfelelő zenedarabot. A zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet kialakítani.	<i>Ismeretek</i> – Évszakokhoz kötődő zenék hallgatása. – Kedvenc zene megmutatása társaknak (DVD, kazetta, stb.). – Megzenésített gyerekversek hallgatása élő és	Türelem, sorra kerül, kedvenc, választás. Dal, ritmus, zene, vers.	

	gépzenei előadásban. – A mindennapokban hallható zene közös hallgatása, elemzése. <i>Tevékenységek</i> Türelmesség és udvariasság a közös zenehallgatás során. A zenedarabokban szereplő hangszerek, és az előadó énekes felismerése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> spontán játék.	
A fejlesztés várt eredményei az 3. évfolyam végére	Tud lá-lá-val énekelni. Képes a dal szövegét mozgással összekötni, együttműködéssel a lépéseket utánozni. Képes társaival is kontaktust teremteni játék közben.	

4. évfolyam

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

	1. Gyermekdalok – Népdalok		Órakeret 15+7 óra
Előzetes tudás	A mondóka, dal ritmusát és saját mozgását össze tudja hangolni a tanuló.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Felelgetős játékban aktív részvételre ösztönzés.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak	
Ismerni 15–20 gyermekdalt. Részt venni közös éneklésben. A dal szövegét mozgással összekötni. Segítséggel rövid felelgetős játékot előadni.	<i>Ismeretek</i> – Dalok. – A tanult dalok folyamatos ismétlése, új dalok tanulása.	A dalokban található fogalmak: zsebkendő, koszorú; kör, guggolás, kapu, híd, átbújás, kézfogás <i>keresztbe</i>, oldalt, jobbra,	

Együttműködéssel utánozni tánclépéseket.	– Körjátékok. – Felelgetős játék. – Táncok énekes kísérettel. <i>Tevékenységek</i> Évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása. Rövid dalok mozgással kísért előadása. A dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa). Körjátékok tanulása. Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék előadása (Gyertek haza ludaim, Fehér liliomszál stb.). Rida jobbra-balra, utánzással. Zárt rida: kis térdhajlítással előre. Keresztbe lépés és féltalpon oldalt lépés.	balra, ugrás, megtámasztás, utánzás, kérdés, felelet.
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szövegek ismerete. <i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, spontán játék. <i>Mozgásnevelés:</i> utánzómozgások.	

	2. Ünnepek dalai		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A tanuló bekapcsolódik a közös éneklésbe.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Érzelmi kapcsolatok kialakítása az ünnepekkel.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak	
Az adott ünnepnek megfelelő rövid dalt segítségével énekelni.	<i>Ismeretek</i> – Ünnepek dalai.	Karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösd, születésnap, az	

Ünnepeken énekelni társakkal és önállóan.	Új szokások kialakítása a szűk közösség ünnepeihez kapcsolódva (születésnapok, karácsony, anyák napja). <i>Tevékenységek</i> Karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, születésnapra, pünkösdre dalok tanulása, éneklése. Aktuális ünnepre rövid műsor készítése és előadása, közös- és egyéni szereplési lehetőségek. A születésnapok, névnapok számontartása, az ünneplés megszervezése.	ünnepekhez kapcsolható fogalmak. Műsor, várakozás, siker feladat, vállalás.
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> ünnepek, szereplés.	

	3. Ritmus- és hallásfejlesztés		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Felismerni és megkülönböztetni a magas- és mély hangokat.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Ritmus visszaadása tapssal, kopogással. Hang- és hallásfejlesztés.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak	
A mozgás és a dal ritmusát összehangolni. Önállóan előtapsolni a csoportnak. Játékot elindítani tempó megadásával. Hangzás alapján hangszert felismerni. Felismerni a hangszerek hangjának különbözőségét.	<i>Ismeretek</i> - Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. - Fékező és gyorsító gyakorlatok. - Tempóérzékeltető gyakorlatok. - Ritmushangszerek használata. <i>Tevékenység</i> Az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása. Lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással. Tempótartás játékos mozdulatokkal.	Csigavonal, hullámvonal, kivárás, újraindítás, gyerek, felnőtt, magas, mély; taps, koppantás, erős lépés, lábütögetés, <i>kivár, újraindít, tempót tart, dalritmus</i> , egyforma, <i>egyenletes ritmus</i> . Fából, fémből készült hangszerek. Halk, hangos, <i>tompa</i> , éles, fa, fényes, csengő.	

	Egyástól eltérő zörejek, hangok felismerése. Társak és felnöttek hangjának felismerése és elkülönítése magnóról. Dob, cintányér, triangulum megszólaltatása. Hangfelismerési gyakorlatok bekötött szemmel: hangszer hangjának felismerése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> alapmozgások.	

	4. Zenehallgatás		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Szívesen hallgat zenét.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A kulturált zenehallgatás kialakítása.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak	
Felismerni az adott ünnepnek megfelelő zenedarabot. A zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet kialakítani. Elsajátítani a kulturált zenehallgatás szabályait.	<i>Ismeretek</i> – Évszakokhoz kötődő zenék hallgatása. – Kedvenc zene megmutatása társaknak (DVD, kazetta, stb.). – Megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban. – A mindennapokban hallható zene közös hallgatása, elemzése. <i>Tevékenységek</i> Már ismert dalok, dallamok hallgatása az ünnephez kapcsolható hangszerelésben, speciális hangszerekkel, pl.: karácsonyi orgonamuzsika, harangjáték stb.).	Orgona, harangjáték, türelem, sorra kerül, kedvenc, választás. Ütemezve éneklés, dal, ritmus, zene, vers.	

		Türelmesség és udvariasság a közös zenehallgatás során. Élő koncerten részvétel, az alkalom előtt az előadó eddigi produkcióinak megismerése (kazetta, DVD), a legkedvesebb dalok megtanulása, közös éneklése. A zenedarabokban szereplő hangszerek, és az előadó énekes felismerése, a darab hangulatának, dinamikájának megállapítása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> spontán játék.		
A fejlesztés várt eredményei az 4. évfolyam végére	A tanuló ismer 10–15 verset, gyermekdalt, segítséggel elő tudja adni. Tud lá-lá-val énekelni. Képes a dal szövegét mozgással összekötni, együttműködéssel a lépéseket utánozni. Tud együttműködéssel szerepjátékot játszani. A tanuló tud az ünnepeken énekelni, társakkal és önállóan is. A tanuló ismer hangszereket, ismeri a hangos, halk fogalmát, és tudja differenciálni. Képes a dal ritmusát segítséggel tapsolni, kopogni. Képes társaival is kontaktust teremteni játék közben. A tanuló képes a zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet tanúsítani.		

Ábrázolás-alakítás 1-4. évfolyam

Heti/éves óraszám:

1.évfolyam 3 óra/ 108 óra

2.évfolyam 3 óra/ 108 óra

3.évfolyam 2 óra/ 72 óra

4.évfolyam 2 óra/ 72 óra

ÁBRÁZOLÁS-ALAKÍTÁS

A tantárgy célja megalapozni a funkcióöröm motivációs hátterével a különböző ábrázoló-alakító tevékenységekben az alkotóképességet, alakítani és fejleszteni az igényt a kreatív önkifejezésre a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.

A pedagógusnak törekednie kell arra, hogy fejlődjön a tantárgy szemléletformáló hatása által a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló képzelőereje, fantáziája, esztétikai érzéke, alakuljon ki a pozitív énképe, fejlődjön önismerete a felfedezések és a siker örömeivel. Támogassa a munkavégzés során a tanulóknak az anyagokról szerzett tapasztalatait, tevékenykedjenek szívesen, fejlődjön alkotásvágyuk a tárgyak, cselekvések, jelenségek megfigyelése és a figyelem, feladattudat, észlelés, finommotorika fejlődése segítségével, tapasztalati élményeik alapján ismerjék meg az ábrázolás-alakításhoz szükséges eszközöket, építészeti és művészeti értékeket. A környezeti adottságok és a differenciálás lehetőségeinek megteremtése támogatja, hogy folyamatosan bővüljenek a tanulók ismeretei a hagyományápolásról, népszokásokról, a nevezetes napokról, megismerkedjenek műalkotásokkal, tantárgy-specifikus jártasságaik, készségeik fejlődjenek.

Fejlesztési (terápiás) feladatok:

Készségek: koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció) és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.

Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.

Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.

Képolvasás, képi közlés képessége.

Plasztikus formaalakítás. Finommozgás fejlesztése.

Pszichikus funkció:

Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés.

Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömeztetés keltése alkotó tevékenység révén.

Emlékeztet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.

Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.

Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodásfajták: perceptív, cselekvéses, analógias, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus.

Javasolt órakeret

Óraszám-évfolyam	1.	2.	3.	4.
1.Formázások különböző anyagokból	30	30	20	20
2.Építés	20	20	15	15
3.Papír formálása, alakítása	28	28	15	15
4.Vizuális ábrázolás	30	30	12	12
Szabadon felhasználható óra				
Éves óraszám	108	108	72	72

Ábrázolás-alakítás 1–2. évfolyam

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelésben a tantárgy különösen fontos szerepet játszik a hagyományok, a közösségi múlt jellemzőinek megismerésén keresztül, az alapvető kötődés kialakításával a tanuló környezetéhez.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében a megfigyelőképeség fejlesztése, az önértékelés és az önbizalom megalapozása történik. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia fejlesztésével a tantárgy hozzájárul az esztétikai érzék fejlesztéséhez és a művészetek iránti érdeklődés felkeltéséhez.

A vizuális ábrázoláson keresztül kialakul a gondolatok, érzelmek megjelenítésének igénye.

Ábrázolás-alakítás 1. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1.Formázások különböző anyagokból	30		
2.Építés	20		
3.Papír formálása, alakítása	28		
4.Vizuális ábrázolás	30		
Összesen:	108		

Ábrázolás-alakítás 2. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1.Formázások különböző anyagokból	30		
2.Építés	20		
3.Papír formálása, alakítása	28		
4.Vizuális ábrázolás	30		
Összesen:	108		

Ábrázolás-alakítás 1. osztály

Időkeret: 108 óra/év (3 óra/hét)

1. Formázások különböző anyagokból 30 óra

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Anyagok tulajdonságai. – Alakíthatóság. Együtműködéssel a tárgyak tulajdonságainak, jellegzetességeinek megfigyelése. Próbálkozások, adott tevékenységek végrehajása együttműködéssel.	A tanuló környezetében található tárgyak megfigyelése manipulációval. Homok formázása, edények megtöltése, kiöntése, dombkészítés, gödörásás, taposás, nyomhagyás. Hó formázása, hógolyó, hóbucka, hóember készítése. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gyúrás, puhítás, gömbölyítés, lapítás, hengerítés, mélyítés, kicsípés.	A tárgyak tapintással megfigyelhető tulajdonságaival kapcsolatos fogalmak; eszközökkel, cselekvésekkel kapcsolatos fogalmak.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Eltérő tulajdonságok megismerésének elősegítése közvetlen tapasztalatszerzéssel.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> finommozgások fejlesztése.	

2. Építés 20 óra

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. Szúrójátékok	Toronyépítés kockából. Nagyméretű gyöngyök felfűzése pálcikára rendszer nélkül.	A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Cselekvések. Gyöngy, pálcika, fűzés. Eszközök, cselekvések: (belenyom), tesz, nyom, szúr. A kirakáshoz

Tárgyak csoportosítása segítséggel. Segítséggel próbálkozás a gyöngyök ritmikus váltogatására.	Nyomhagyás agyagban, gyurmában különböző tárgyak segítségével, nyomdázás. Gyöngymozaik rendszer nélküli kirakása.	felhasznált tárgyak. Tevékenységek: épít, tesz, rak, vesz
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális kontroll (megfogás, elengedés) kialakítása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> szem- kéz koordinációjának fejlesztése, térorientációs gyakorlatok. <i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék.	

3. Papír formálása, alakítása 28 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Gyűrész-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. Az aktuális feladatok sikeres végrehajtása segítséggel. Papírdarabkák kívánt módon egymás mellé helyezése segítséggel.	Különböző papírfélékből labda gyűrése. Az összegyűrt papír kisimítása. Szabálytalan formák tépése, csíktépés. Kialakított papírdarabok egymás mellé helyezése, ragasztás felületen.	Anyag, tevékenység és elkészített tárgy (papír, gyűr, labda, könyv, füzet, hajt). Formák hasonlóság alapján.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális készségek (markolás, csippentés) kialakítása, gyakoroltatása	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> finommozgások fejlesztése.	

4. Vizuális ábrázolás 30 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Festés. – Rajzolás. A kívánt mozgás végrehajtása segítséggel.	Festékes kéz- és ujjnyom hagyás. Nagy, sima felületek vízfestékekkel történő betöltése szivaccsal, vastag ecsettel.	Eszközök (szivacs, ecset, ecsettál). Tevékenységek (<i>törlés, kenés, festés</i>). Vonalak és ezekből képzett egyszerű figurák.

Törekvés papírhatar betartására. Az ecset megfelelő használata. Színek differenciálása.	Álló, fekvő egyenesek, egyszerű formák, kör, hullámvonal rajzolása pálcikával homokba, krétával aszfalton és táblán; zsírkréttával csomagolópapírra, vastag ceruzával rajzlapra. Szabadfírka, átrajzolás, rárajzolás, körülrajzolás. Egyszerű formák színezése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Formakitöltéshez szükséges mozgáskontroll kialakítása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olasás-írás:</i> finommozgások fejlesztése, szem, kéz koordinációja, térorientációs gyakorlatok.	

A fejlesztés várt eredményei az 1. évfolyam végére	Együttműködéssel végrehajt a különböző formák kialakításához szükséges mozgásokat. Képes segítséggel a kívánt módon egymás mellé helyezni a papírdarabkákat. Papírhatar és vonalhatárt igyekszik betartani. Megfelelően használja a festés és rajzolás eszközeit.
---	--

Ábrázolás-alakítás 2.osztály

Időkeret: 108 óra/év (3 óra/hét)

1.Formázások különböző anyagokból 30 óra

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Anyagok tulajdonságai. – Alakíthatóság. Együttműködéssel a tárgyak tulajdonságainak, jellegzetességeinek megfigyelése. Próbálkozások, adott tevékenységek végrehajása együttműködéssel.	A tanuló környezetében található tárgyak megfigyelése manipulációval. Homok formázása, edények megtöltése, kiöntése, dombkészítés, gödörásás, taposás, nyomhagyás. Hó formázása, hógolyó, hóbucka, hóember készítése. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gyúrás, puhítás, gömbölyítés, lapítás, hengerítés, mélyítés, kicsípés.	A tárgyak tapintással megfigyelhető tulajdonságaival kapcsolatos fogalmak; eszközökkel, cselekvésekkel kapcsolatos fogalmak.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Eltérő tulajdonságok megismerésének elősegítése közvetlen tapasztalatszerzéssel.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> finommozgások fejlesztése.	

2. Építés 20 óra

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szúrójátékok. Tárgyak csoportosítása segítséggel.	Toronyépítés kockából. Nagyméretű gyöngyök felfűzése pálcikára rendszer nélkül. Nyomhagyás agyagban, gyurmában különböző tárgyak segítségével, nyomdázás.	A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Cselekvések. Gyöngy, pálcika, fűzés. Eszközök, cselekvések: (belenyom), tesz, nyom, szúr. A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Tevékenységek: épít, tesz, rak, vesz

Segítséggel próbálkozás a gyöngyök ritmikus váltogatására.	Gyöngymozaik rendszer nélküli kirakása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális kontroll (megfogás, elengedés) kialakítása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> szem- kéz koordinációjának fejlesztése, térorientációs gyakorlatok. <i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék.	

3. Papír formálása, alakítása 28 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Gyűrész-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. Az aktuális feladatok sikeres végrehajtása segítségével. Papírdarabkák kívánt módon egymás mellé helyezése segítségével. Segítséggel pontos illesztések. Olló használatának próbálgatása, helyes használat gyakorlása segítségével.	Különböző papírfélékből labda gyűrése. Az összegyűrt papír kisimítása. Szabálytalan formák tépése, csíktépés. Kialakított papírdarabok egymás mellé helyezése, ragasztás felületen. Egyszerű ráhajítás, átlóshajítás elképzeléssel. Olló nyitása, csukása, segítségével csíkvágás. Szabálytalan formák nyírása.	Anyag, tevékenység és elkészített tárgy (papír, gyűr, labda, könyv, füzet, hajt). Formák hasonlóság alapján. A papírfélék jellegzetes tulajdonságai és színe, eszközök.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális készségek (markolás, csippentés) kialakítása, gyakoroltatása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> finommozgások fejlesztése.	

4. Vizuális ábrázolás 30 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Festés.	Festékes kéz- és ujjnyom hagyás.	.Eszközök (szivacs, ecset, ecsettál).

– Rajzolás. A kívánt mozgás végrehajtása segítséggel. Törekvés papírhatár betartására. Az ecset megfelelő használata. Színek differenciálása. A rajzolás eszközeinek megfelelő használata. Egyszerű ember-, állat-, növényábrázolások segítséggel.	Nagy, sima felületek vízfestékekkel történő betöltése szivaccsal, vastag ecsettel. Álló, fekvő egyenesek, egyszerű formák, kör, hullámvonal rajzolása pálcikával homokba, krétával aszfalton és táblán; zsírkrétával csomagolópapírra, vastag ceruzával rajzlapra. Szabadjírka, átrajzolás, rárajzolás, körülrajzolás. Egyszerű formák színezése.	Tevékenységek (<i>törlés, kenés, festés</i>). Vonalak és ezekből képzett egyszerű figurák. Főbb színek: piros, kék, sárga, zöld.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Formakitöltéshez szükséges mozgáskontroll kialakítása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> finommozgások fejlesztése, szem, kéz koordinációja, térorientációs gyakorlatok.	

A fejlesztés várt eredményei az 2. évfolyam végére	A tanuló képes segítséggel megadott tulajdonságok alapján (szín, forma, nagyság) tárgyakat csoportosítani. Együttműködéssel végrehajt a különböző formák kialakításához szükséges mozgásokat. Képes segítséggel a kívánt módon egymás mellé helyezni a papírdarabkákat. Papírhatárt és vonalhatárt igyekszik betartani. Megfelelően használja a festés és rajzolás eszközeit. Segítséggel képes ritmikusan váltogatni a gyöngyöket. Képes a szükséges eszközöket kiválasztani és megfelelően használni, együttműködéssel ollót használni. Differenciálja és megnevezésre felismeri a főbb színeket. Megpróbál egyszerű ember-, állat-, növényábrázolásokat létrehozni
---	--

Ábrázolás-alakítás 3-4. évfolyam

Ábrázolás-alakítás 3. osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

1. Formázások különböző anyagokból 20 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján, tulajdonságok. Felület, szilárdság, forma, méret megismerése. Anyagok alakíthatósága. A természetes és mesterséges formák hasonlóságainak megfigyelése segítségével. Adott tevékenységek végzése segítségével. Egyszerű emberalak készítése segítségével.	A természetes és mesterséges környezet tárgyainak összehasonlítása. Homok formázása, homokvár építése. Homokozó formák használata. Hó formázása, hógolyó, hóember készítése. Alapelemek összeillesztésével emberalak készítése.	Tevékenységek: hoz, visz, tesz, kever, önt, szór, ás, borít. Anyagtulajdonságok: folyik, szárad, kemény, folyékony, Felületre (sima-érdes), szilárdságra (kemény-puha), formára (kerek, hosszúkás), méretre (kicsi, nagy) vonatkozó fogalmak. Építmény részei: fal, ablak, ajtó.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Szükséges mozgássémák kialakítása gömbölyítéshez, lapításhoz.	
Kapcsolódási pontok	Olvasás-írás: finommotorika fejlesztése. Játékra nevelés: konstrukciós játék, szabadban játszható játék (homokozás, hóember).	
2. Építés 15 óra		

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szűrőjátékok. Vonalhatárt tartva előrajzolt forma kitöltése. Irányítással, majd önállóan ritmikus sor képzése.	Egymásba helyezhető építőelemek használatával különböző térbeli építmények létrehozása. Előrajzolt forma kirakása, kitöltése különböző anyagokkal. Pálcikák fektetése színváltogatással, formaképzéssel. Gyöngyfűzés alak, szín, nagyság variálásával. Pecséttelés, nyomdázás, forma, szín, nagyság váltogatásával. Szabad kompozíció, pl.: agyagkép. Sor- és formaképzés a játék elemeiből. Ritmikus sor képzése 2 változó elemmel. Alapformák kirakásával labda, virág, házikó stb. kirakása.	Főbb színek. Egyszerű formák (kocka, gömb, tégl), kicsi-nagy. Színek, formák, nagyság fogalmai. Elkészítendő tárgyak, ékszerek. Térbeli relációk (alá, mellé, fölé stb.).
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Két kéz manipulációjának összehangolása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> finommotorika fejlesztése, szem-kéz koordináció. <i>Játékra nevelés:</i> konstrukciós játék	

3. Papír formálása, alakítása 15 óra

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Gyűrész-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. Tevékenységek végzése irányítással.	Különböző papírfajták gyűrése, simítása különböző méretben. Előrajzolt formák tépése különböző méretben. Alapformák kivágása különböző méretben és színben.	Papírfajták tulajdonságai, elkészített tárgy (csákó, hajó stb.), tevékenységek. Nagyságra, formára vonatkozó fogalmak: csík, kör, kisebb, nagyobb. Eszközök. Irányok, térbeli relációk.

Egyszerű formák tépése segítséggel. Segítséggel a papírkép elemeinek illesztése.	A fenti technikákkal kialakított elemek illesztése, rögzítése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A különböző tulajdonságú papírokhoz alkalmazható adekvát alakítási módok ismeretének megszilárdítása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> finommozgások fejlesztése. <i>Játékra nevelés:</i> spontán játék. <i>Kommunikáció:</i> élőlények tulajdonságai.	

4. Vizuális ábrázolás 12 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Festés. – Rajzolás. A festés eszközeinek megfelelő használata. Körök és egyenesek segítségével különböző élőlények és tárgyak ábrázolása és megnevezése. Kifestésnél a vonalhatár betartása. Együttműködési készség igényének kialakulása közös alkotás elkészítésénél. Színezésnél vonalhatár betartása.	Körökből, egyenesekből ember-, állat-, növényábrázolások megfelelő színhasználattal. Egyszerű figurális kompozíció készítése megadott témában (ősz erdő, téli táj, virágos rét, család stb.). Szabad festési gyakorlatok tetszőleges színhasználattal csomagolópapíron – közös munka.	Vonalak iránya, alapformák, festési technikák, színek. Ábrázolt élőlények, tárgyak, részeik.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A papír- és vonalhatár betartási igényének kialakítása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> térorientáció. <i>Olvasás-írás:</i> finommozgás.	

	<i>Kommunikáció:</i> színek, természeti témák, ember, állat, növény tulajdonságai.
A fejlesztés várt eredményei az 3. évfolyam végére	A tanuló képes elsajátítani különböző ábrázoló, alakító technikákat. Képes kifestésnél, színezésnél a vonalhatárt betartani. Próbál együttműködni közös alkotás elkészítésénél. Képes segítséggel megfelelően használni a festés eszközeit.

Ábrázolás-alakítás 4.osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

1.Formázások különböző anyagokból 20 óra

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján, tulajdonságok. – Felület, szilárdság, forma, méret megismerése. – Anyagok alakíthatósága A természetes és mesterséges formák hasonlóságainak megfigyelése segítségével. Adott tevékenységek végzése segítségével. Egyszerű emberalak készítése segítségével. Egyszerű formák, tárgyak készítése segítségével. Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolások készítése.	A természetes és mesterséges környezet tárgyainak összehasonlítása. Homok formázása, homokvár építése. Homokozó formák használata. Hó formázása, hógolyó, hóember készítése. Alapelemek összeillesztésével emberalak készítése. Állatalakok ábrázolása jellegzetes jegyeik alapján. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag formázása). Gipszmunka, bekarcolt, benyomkodott agyaglapra gipsz öntése, száradás után agyag eltávolítása.	Tevékenységek: hoz, visz, tesz, kever, önt, szór, ás, borít. Anyagtulajdonságok: folyik, szárad, kemény, folyékony, Felületre (sima-érdes), szilárdságra (kemény-puha), formára (kerek, hosszúkás), méretre (kicsi, nagy) vonatkozó fogalmak. Építmény részei: fal, ablak, ajtó. Emberi testrészek. Ember, állat, növény részei.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Szükséges mozgássémák kialakítása gömbölyítéshez, lapításhoz.	

Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> finommotorika fejlesztése. <i>Játékra nevelés:</i> konstrukciós játék, szabadban játszható játék (homokozás, hóember).
----------------------------	---

2. Építés 15 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szűrőjátékok. Vonalhatárt tartva előrajzolt forma kitöltése. Irányítással, majd önállóan ritmikus sor képzése. Tagolt építmények építése különféle építőjátékokból önállóan.	Egymásba helyezhető építőelemek használatával különböző térbeli építmények létrehozása. Előrajzolt forma kirakása, kitöltése különböző anyagokkal. Pálcikák fektetése színváltogatással, formaképzéssel. Gyöngyfűzés alak, szín, nagyság variálásával. Pecséttelés, nyomdázás, forma, szín, nagyság váltogatásával. Szabad kompozíció, pl.: agyagkép. Sor- és formaképzés a játék elemeiből. Ritmikus sor képzése 2 változó elemmel. Alapformák kirakásával labda, virág, házika stb. kirakása.	Főbb színek. Egyszerű formák (kocka, gömb, tégl), kicsi-nagy. Színek, formák, nagyság fogalmai. Elkészítendő tárgyak, ékszerek. Térbeli relációk (alá, mellé, fölé stb.).
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Két kéz manipulációjának összehangolása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> finommotorika fejlesztése, szem-kéz koordináció. <i>Játékra nevelés:</i> konstrukciós játék.	

3. Papír formálása, alakítása 15 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Gyűrész-simítás. – Tépés.	Különböző papírfajták gyűrész, simítása különböző méretben.	Papírfajták tulajdonságai, elkészített tárgy (csákó, hajó stb.), tevékenységek.

– Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. Tevékenységek végzése irányítással. Egyszerű formák tépése segítséggel. Segítséggel a papírkép elemeinek illesztése. Hajtások pontos illesztéssel. Egyszerű formák kivágása segítséggel	Előrajzolt formák tépése különböző méretben. Alapformák kivágása különböző méretben és színben. A fenti technikákkal kialakított elemek illesztése, rögzítése. Felező- és átlóshajítás gyakorlása, él képzése. Ember, állat, növény ábrázolása.	Nagyságra, formára vonatkozó fogalmak: csík, kör, kisebb, nagyobb. Eszközök. Ember, állat, növény részei. Írányok, térbeli relációk. Illesztéssel kapcsolatos fogalmak.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A különböző tulajdonságú papírokhoz alkalmazható adekvát alakítási módok ismeretének megszilárdítása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> finommozgások fejlesztése. <i>Játékra nevelés:</i> spontán játék. <i>Kommunikáció:</i> élőlények tulajdonságai.	

4. Vizuális ábrázolás 12 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
– Festés. – Rajzolás. A festés eszközeinek megfelelő használata. Körök és egyenesek segítségével különböző élőlények és tárgyak ábrázolása és megnevezése. Kifestésnél a vonalhatár betartása. Együttműködési készség igényének kialakulása közös alkotás elkészítésénél. Különböző élőlények és tárgyak jellemző tulajdonságai alapján a rájuk emlékeztető vizuális leképezésük.	Körökből, egyenesekből ember-, állat-, növényábrázolások megfelelő színhasználattal. Egyszerű figurális kompozíció készítése megadott témában (ősz erdő, téli táj, virágos rét, család stb.). Szabad festési gyakorlatok tetszőleges színhasználattal csomagolópapíron – közös munka. Ember, állat, növény, tárgy rajzolása, színezés.	Vonalak iránya, alapformák, festési technikák, színek. Ábrázolt élőlények, tárgyak, részeik.

Színezésnél vonalhatár betartása.	A figurák kompozícióba illesztése (pl.: meseillusztráció, családrajz, tájkép), színezés.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A papír- és vonalhatár betartási igényének kialakítása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> térorientáció. <i>Olvasás-írás:</i> finommozgás. <i>Kommunikáció:</i> színek, természeti témák, ember, állat, növény tulajdonságai.	
A fejlesztés várt eredményei az 4. évfolyam végére	A tanuló képes elsajátítani különböző ábrázoló, alakító technikákat. Képes kifestésnél, színezésnél a vonalhatárt betartani. Próbál együttműködni közös alkotás elkészítésénél. Képes segítséggel megfelelően használni a festés eszközeit. Önállóan épít különféle építőjátékokból tagolt építményeket. Önállóan tud ritmikus sort képezni. Pontos illesztéssel hajt, egyszerű formákat tép, vág, illeszti a papírkép elemeit. Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolásokat készít.	

Mozgásnevelés 1-4. évfolyam

Heti/éves óraszám:

- 1. évfolyam 5 óra/180 óra
- 2. évfolyam 5 óra/180 óra
- 3. évfolyam 5 óra/180 óra
- 4. évfolyam 5 óra/180 óra

MOZGÁSNEVELÉS

A tantárgy célja kialakítani a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók mozgáskultúráját, javítani a mozgás összerendezettségét. A mozgást a motorikus fejletlenségek, testtartási rendellenességek korrekciójának eszközévé tenni a helyi lehetőségekhez igazodó terápiás eljárások alkalmazásával, kialakítva olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket, képességeket, amely a későbbi mozgásos cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza, motorikus képességeiket hatékonyan fejleszti.

A tantárgy sajátos módszereivel, versenyekkel, mozgásos játékokkal segíti a tanulók mozgásvágyának fenntartását, valamint élmények gyűjtését.

A pedagógus feladata a megtanult, begyakorolt testhelyzetek, gimnasztikai gyakorlatok, elemi mozgássorok reprodukálását segíteni az alapmozgások gyakorlásával (csúszás, kúszás, mászás, járás, futás, ugrás, dobás), erősíteni a pozitív személyiségjegyeket. A mozgáskedv felkeltésével a játék az örömforrás, a kapcsolatteremtés eszközévé tehető, rendszeres testedzéssel az ügyességet, az állóképességet, a gyorsaságot, a bátorságot, az edzettséget, a fizikai állóképességet lehet fejleszteni, az izomerőt növelni.

Az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakítását, a tanulók társadalmi mobilizációját elősegíti a téri orientációt, a feladattudatot és feladattartást fejlesztő gyakorlatok, tevékenységek megtervezése. A tanulók társadalmi mobilizációjának elősegítése valósul meg az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakításával. A mindennapi élethez szükséges összerendezett mozgáskészségek kialakítása, térbeli irányok, viszonyfogalmak használata, testhelyzetek, mozgások utánzásának gyakorolása, a gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése, ciklikus mozgássorok elsajátítása is ezt szolgálja.

A tantárgyi fejlesztés támogatja a mozgásos emlékezet, mozgáskészség fejlesztését, kontrollált mozgássorok rögzítését, tornaszerek adekvát, egyre önállóbb használatát.

Csapatjátékokban az együttműködési képesség kialakítása erősödik a játékokkal, versenyekkel és a figyelem, gyorsaság, kitartás és koncentrációs képesség fejlesztése is megvalósul a mozgásos és eszközös feladatokban. A sporttevékenységek teremtenek lehetőséget az egyszerű szabályok betartásának gyakorlására, a mozgásos versenyhelyzetekben, csapatjátékokban a győzelem és a vereség kulturált megélésének kialakítására.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a mozgásnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

Javasolt órakeret

Óraszám-évfolyam	1.	2.	Óraszám-évfolyam	3.	4.
7. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	30	30	1. Rendgyakorlatok téri tájékozódás	15	15
8. Alapvető testhelyzetek, szabad-és kéziszergyakorlatok	40	40	2. Alapmozgások	40	40
9. Légzőgyakorlatok	15	15	3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok	40	40
10. Dobások, labdás gyakorlatok	45	45	4. Dobások, labdás gyakorlatok	40	40
11. Játékos versenyek	50	50	5. Játékos versenyek	45	45
Éves óraszám	180	180	Éves óraszám	180	180

Mozgásnevelés 1–2. évfolyam

A tantárgy a segítőkészség, az együttműködés kialakításával, a becsületes és szabályos tevékenységek megalapozásával mozgásos feladathelyzetekben, játékokban támogatja az erkölcsi nevelést.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés céljait a téri tájékozódás fejlesztésével és a helyes testtartásban történő mozgások gyakorlásával segíti.

Fejleszti az önismeretet és a társas kapcsolati kultúrát a pozitív személyiségjegyek megerősítésével, az egészséges önbizalom kialakításával, a fizikai képességek reális megismertetésével, segíti a félénkség és a szorongás érzésének csökkentését a mozgásos tevékenységekben.

Fontos szerepet játszik a felelősségvállalásban a tanuló saját testi épségének, és a társak testi épségének megóvására törekvés. Megalapozódik a siker és a sikertelenség élményének helyes feldolgozása.

A tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben a mozgásos cselekvési biztonság kialakításával, a bátorság megalapozásával vesz részt a feladatok kivitelezése közben, amelyet a motorikus képességek ügyesítésével, az egyensúly, a figyelem fejlesztésével ér el. A balesetveszélyes helyzetek felismerése és az elkerülés technikáinak gyakorlása segít a testi épség megőrzésében.

Mozgásnevelés (Testnevelés) 1. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	30	-	-
2. Alapvető testhelyzetek, szabad-és kéziszergyakorlatok	40	-	-
3. Légzőgyakorlatok	15	-	-
4. Dobások, labdás gyakorlatok	45	-	-
5. Játékos versenyek	50	-	-
Összesen:	180	-	-

Mozgásnevelés (Testnevelés) 2. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	30	-	-
2. Alapvető testhelyzetek, szabad-és kéziszergyakorlatok	40	-	-
3. Légzőgyakorlatok	15	-	-
4. Dobások, labdás gyakorlatok	45	-	-
5. Játékos versenyek	50	-	-
Összesen:	180	-	-

Mozgásnevelés 1.osztály

Időkeret: 180 óra/év (5 óra/hét)

1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás 30 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Oszlopba, vonalba sorakozni, körbe állni és járni. – Bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe. Egyszerű cselekvéseket végrehajtani irányítással.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alakzatok. – Térbeli tájékozódás. – Helyzetgyakorlatok. – Egyszerű utasítások végrehajtása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel álljanak körbe, oszlopba, vonalba sík talajon. Az előtte, mellette, mögötte, eleje, fent, lent, vége utasítások alkalmazása. Futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás. Irányítással: menj az ablakhoz, ülj le a padra utasítások végrehajtása.	Kör, oszlop, vonal; elől, hátul, fent, lent, előtte, alatta, irány.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Térbeli tájékozódás fejlesztése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ének-zene:</i> ritmus. <i>Kommunikáció:</i> fogalmak, szókincs.	

2. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszer-gyakorlatok 40 óra+óra+óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Részvétel különféle mozgásszituációkban.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Statikus helyzetek.	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.

- Gyakorlatok végzése utánzással.	– Testrészek. – Páros gyakorlatok. – Testkép: fej, törzs, végtagok. <i>Tevékenység</i> Segítséggel statikus helyzetek felvétele utánzás alapján, ülés, állás, fekvés, guggolás. Testkép: fej, törzs, végtagok. Testrészek mozgatása utánzás alapján. Harangozás, fűrészelés.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Testtudat, testérzékelés fejlesztése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szókincs. <i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték.	

3. Légzőgyakorlatok 15 óra+0 óra+0 óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Utánzással gyakorlatokat végezni. - A helyes légzést gyakorolni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Álló helyzetben ki-be légzés. – Ki-be légzés. <i>Tevékenység</i> Utánzással ki-be légzéskor karok fel-leengedése. Különböző testhelyzetek felvétele. Fújások ki-be légzéskor. Fel-leemelések.	Ki, be, száj nyitva, csukva, fújni, szívni.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Légzés szabályozása.	
Kapcsolódási pontok	Kommunikáció: logopédiai gyakorlatok.	
4. Dobások, labdás gyakorlatok 45 óra+0 óra+0 óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak

- Labdát dobni, gurítani, birtokba venni egyre nagyobb önállósággal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Labdagyakorlatok. – Páros gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> – Irányítással: ülő és álló helyzetben labdagurítás, ütögetés, elkapás. – Egy-, kétkezes alsó dobás meghatározott irányba. Labdagurítás egymásnak.	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labdadobás cél felé.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés: szabályjáték.</i>	

5. Játékos versenyek 50 óra+0 óra+0 óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Egyszerű szabályokat felismerni. - Lehetőség szerint bekapcsolódni a megismert játékokba.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Gyakorló játékok. – Szabályjátékok. – Sorverseny. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ugrálás. Hintázás. Akadályversenyek, székfoglaló. Sorversenyek: kötélhúzás.	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Figyelmeztetésre szabály megtartása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés: szabályjáték.</i>	

A fejlesztés várt eredményei az 1. évfolyam végére	A tanuló képes – egyhelyben állni, – nagyobb segítséggel körbe állni, járni és oszlopba, vonalba sorakozni, – ülésben és állásban utánzás után egyszerű gyakorlatokat végezni, kúszni, mászni,
---	--

	– lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé irányítás mellett utánlépéssel járni, – saját és társai testrészeit segítséggel megmutatni, megnevezni, – segítséggel együttműködni a közös foglalkozásokon, – segítség mellett utánnézéssel gyakorlatokat végezni, bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe, – a helyes légzés folyamatába bekapcsolódni, – labdát dobni, gurítani, birtokba venni szóbeli segítség mellett, – rávezetés mellett felismerni egyszerű szabályokat, lehetőség szerint a játékba bekapcsolódni, együtt játszani társaival, irányítással futkározni.
--	---

Mozgásnevelés 2.osztály

Időkeret: 180 óra/év (5 óra/hét)

1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás 30 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
– Oszlopba, vonalba sorakozni, körbe állni és járni. – Bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe. Egyszerű cselekvéseket végrehajtani irányítással.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alakzatok. – Térbeli tájékozódás. – Helyzetgyakorlatok. – Egyszerű utasítások végrehajtása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel álljanak körbe, oszlopba, vonalba sík talajon. Az előtte, mellette, mögötte, eleje, fent, lent, vége utasítások alkalmazása. Futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás. Irányítással: menj az ablakhoz, ülj le a padra utasítások végrehajtása.	Fogalmak Kör, oszlop, vonal; elől, hátul, fent, lent, előtte, alatta, irány.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Térbeli tájékozódás fejlesztése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ének-zene:</i> ritmus. <i>Kommunikáció:</i> fogalmak, szókincs.	

2. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszer-gyakorlatok 40 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Részvétel különféle mozgásszituációkban. - Gyakorlatok végzése utánzással.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Statikus helyzetek. – Testrészek. – Páros gyakorlatok. – Testkép: fej, törzs, végtagok. <i>Tevékenység</i> Segítséggel statikus helyzetek felvétele utánzás alapján, ülés, állás, fekvés, guggolás. Testkép: fej, törzs, végtagok. Testrészek mozgatása utánzás alapján. Harangozás, fűrészelés.	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Testtudat, testérzékelés fejlesztése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szókincs. <i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték.	

3. Légzőgyakorlatok 15 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Utánzással gyakorlatokat végezni. - A helyes légzést gyakorolni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Álló helyzetben ki-be légzés. – Ki-be légzés. <i>Tevékenység</i> Utánzással ki-be légzéskor karok fel-leengedése. Különböző testhelyzetek felvétele. Fújások ki-be légzéskor.	Ki, be, száj nyitva, csukva, fújni, szívni.

	Fel-leemelések.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Légzés szabályozása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> logopédiai gyakorlatok.	

4. Dobások, labdás gyakorlatok 45 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Labdát dobni, gurítani, birtokba venni egyre nagyobb önállósággal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Labdagyakorlatok. – Páros gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> – Irányítással: ülő és álló helyzetben labdagurítás, ütögetés, elkapás. – Egy-, kétkezes alsó dobás meghatározott irányba. Labdagurítás egymásnak.	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labdadobás cél felé.	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> szabályjáték.	

5. Játékos versenyek 50 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Egyszerű szabályokat felismerni. - Lehetőség szerint bekapcsolódni a megismert játékokba.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Gyakorló játékok. – Szabályjátékok. – Sorverseny. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ugrálás. Hintázás. Akadályversenyek, székfoglaló. Sorversenyek: kötélhúzás.	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Figyelmeztetésre szabály megtartása.
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés: szabályjáték.</i>

A fejlesztés várt eredményei az 2. évfolyam végére	A tanuló képes – egyhelyben állni, – segítséggel körbe állni, járni és oszlopba, vonalba sorakozni, – ülésben és állásban egyszerű gyakorlatokat végezni, kúszni, mászni, – lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé utánlépéssel járni, – saját és társai testrészeit megmutatni, megnevezni, – együttműködni a közös foglalkozásokon, – utánzással gyakorlatokat végezni, bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe, – a helyes légzést elsajátítani, – labdát dobni, gurítani, birtokba venni, – felismerni egyszerű szabályokat, lehetőség szerint a játékba bekapcsolódni, együtt játszani társaival, irányítással futkározni.
---	--

Mozgásnevelés 3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést folyamatosan támogatja a szabálykövetési képesség kialakításával, a szabálybetartás igényének megalapozásával, a közösségi tevékenységek során az együttműködés, türelem, önfegyelem fejlesztésével.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés elveit és céljait az egymás segítése iránti érzékenység és a csapatösszetartás érzésének felkeltésével támogatja.

Hozzájárul az önismeret és a társas kultúra fejlesztéséhez a konfliktushelyzetekben az önuralom megtartására, a játékhelyzet és a valós helyzet felismerésére és adekvát viselkedésre ösztönzéssel. Segíti a féltékenység, szorongás érzésének csökkenését, az önbizalom fejlesztését sikerélmény biztosításával mozgásos tevékenységekben.

Kialakul az alkalmazkodási képesség, a tanuló saját és mások fizikai teljesítőképességének reális felmérése. A testi és lelki egészségre nevelésben nagy szerepet játszik a fizikai állóképesség és erőnlét javítása, a mozgásigény felkeltése, a helyes testtartás folyamatos javítása.

Mozgásnevelés (Testnevelés) 3. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	15	-	-
2. Alapmozgások	40	-	-
3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kézyszer-gyakorlatok	40	-	-
4. Dobások, labdás gyakorlatok	40	-	-
5. Játékos versenyek	45	-	-
Összesen:	180	-	-

Mozgásnevelés (Testnevelés) 4. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	30	-	-
2. Alapmozgások	40	-	-
3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kézyszer-gyakorlatok	15	-	-
4. Dobások, labdás gyakorlatok	45	-	-
5. Játékos versenyek	50	-	-
Összesen:	180	-	-

Mozgásnevelés 3.osztály

Időkeret: 180 óra/év (5 óra/hét)

1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás 15 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Térbeli irányokat alkalmazni segítséggel. - Irányokat helyesen használni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tornasor kialakítása. – Testfordulatok. – Térérzékelés. – Egyszerű alakzatok kialakítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel sorakozó magasság alapján. Hol a helyem a tornasorban? Ki mellett álltam? Fordulás jelre: jobbra-balra.	Alacsony, magas, jobb-bal, oszlop, vonal, nagy.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Tájékozódás alapvető téri helyzetekben.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ének-zene:</i> ritmuskíséret, énekszó. <i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok.	

2. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kézyszer-gyakorlatok 40 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé uránlépéssel járni. - Járás közben tárgyakat átlépni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Egyensúlyozó gyakorlatok. – Gurulás. – Statikus helyzetek. – Lépcsőn járás.	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.

- Egyes járásmódokat felismerni, egyszerű alapmozgásokat reprodukálni bemutatás alapján.	– Függeszkedés. – Kúszás, mászás, szökdelés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel járás tornapadon, lépcsőn. Járas külső-belső talpélen. Guruló átfordulás előre, guggolásba érkezés. Törökülés, nyújtott ülés. Segítséggel: kéz- és lábtámaszok. Lefelé járás lépcsőn folyamatosan utánlépéssel. Bordásfalon függés (térdfelhúzással). Kúszás-mászás akadályok alatt. Folyamatosan szökdelés előre-hátra.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehangolni a kúszáshoz, mászáshoz szükséges mozdulatokat.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok.	

3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kézismer-gyakorlatok 40 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni. - A levegővételt és kifújást jelre végrehajtani. - Vezényszavakat ismerni és követni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Szabadgyakorlatok. – Mozgáskontroll. – Hasi légzés. – Testrészekkel végezhető gyakorlatok. <i>Tevékenység</i> Segítséggel: testrészek mozgatása, ütemre: fej, kar, láb, törzs. Tükör előtt végzett gyakorlatok: döntések, hajlítások, kar- és lábemelések.	Testséma, légzés, ütem, egyenletes lüktetés, fújni, szívni.

	Ki- és belégzés körmozgással ülésben, állásban. Segítséggel szabad- és kéziser-gyakorlatok. Két egyszerű mozgáselem összekapcsolása (ugrás terpeszbe, taps fej fölött).	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Társakkal ütem tartása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> finommozgás fejlesztése. <i>Ének-zene:</i> ritmustartás, ritmusváltás.	

4. Dobások, labdás gyakorlatok 40 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Labdát fogni, elkapni, célba dobni, pattogtatni. - Labdát rúgni, célba juttatni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alsó, felső dobás. – Labda pattogtatása minél hosszabb ideig. – Páros labdagurítás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel: egy- és kétkezes alsó és felső dobás társnak, megadott célba, levegőbe. Labdagurítás társnak ülő és álló helyzetben.	Alul, felül, cél, alsó dobás, felső dobás.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labda földhöz ütögetése és elkapása, pattogtatás.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> finommozgás fejlesztése, térorientációs gyakorlatok.	

5. Játékos versenyek 45 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Egyszerű játékszabályokat betartani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Szabályjátékok. – Versenyjátékok. – Fogójátékok. – Mozgásos népi játékok.	Cél, célba érés, győztes, sorverseny, fogócska, fogó, kiszámoló.

	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Bújóska, kötélhúzás, versenyfutás. Labdával végezhető váltóversenyek. Karikafogó, fogócska, sapkafogó, kutyafogó. Bújj, bújj itt, megyek..., Lipem-lopom..., Héja, héja...	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés a játék során.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szövegértelmezés, szövegválogatás, felelgetősök. <i>Ének-zene:</i> énekes népi játékok, táncok.	

A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végére	A tanuló képes – több segítséggel tájékozódni alapvető téri helyzetben, a térbeli irányokat alkalmazni. – segítséggel járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat felismerni, bemutatás alapján reprodukálni. – lépcsőn kevés segítséggel és egy kézzel kapaszkodva járni. – kevés segítséggel járás közben tárgyakat átlépni. – szóbeli utasításra, kevés segítséggel utánzással egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat végrehajtani. Törekszik a helyes légzésre. A tanuló képes – kevés segítséggel labdát kezelni, dobni, elkapni. – kevés segítséggel egyszerű mozgásos tevékenységekbe bekapcsolódni, adott jelre mozgását elindítani, megállítani. kevés irányítás mellett felismerni és betartani egyszerű szabályokat
--	--

Mozgásnevelés 4.osztály

Időkeret: 180 óra/év (5 óra/hét)

1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás 30 óra+0óra+0óra

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Térbeli irányokat alkalmazni segítséggel. - Irányokat helyesen használni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tornasor kialakítása. – Testfordulatok. – Térérzékelés. – Egyszerű alakzatok kialakítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel sorakozó magasság alapján. Hol a helyem a tornasorban? Ki mellett álltam? Fordulás jelre: jobbra-balra.	Alacsony, magas, jobb-bal, oszlop, vonal, nagy.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Tájékozódás alapvető téri helyzetekben.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ének-zene:</i> ritmuskíséret, énekszó. <i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok.	

2. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszer-gyakorlatok 40 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé uránlépéssel járni. - Járás közben tárgyakat átlépni. - Egyes járásmódokat felismerni, egyszerű alapmozgásokat reprodukálni bemutatás alapján.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Egyensúlyozó gyakorlatok. – Gurulás. – Statikus helyzetek. – Lépcsőn járás. – Függeszkedés. – Kúszás, mászás, szökdelés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel járás tornapadon, lépcsőn. Járás külső-belső talpélen. Guruló átfordulás előre, guggolásba érkezés. Törökülés, nyújtott ülés. Segítséggel: kéz- és lábtámaszok. Lefelé járás lépcsőn folyamatosan utánlépéssel. Bordásfalon függés (térdfelhúzással). Kúszás-mászás akadályok alatt. Folyamatosan szökdelés előre-hátra.	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehangolni a kúszáshoz, mászáshoz szükséges mozdulatokat.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok.	

3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok 15 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni. - A levegővételt és kifújást jelre végrehajtani. - Vezényszavakat ismerni és követni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Szabadgyakorlatok. – Mozgáskontroll. – Hasi légzés. – Testrészekkel végezhető gyakorlatok. <i>Tevékenység</i> Segítséggel: testrészek mozgatása, ütemre: fej, kar, láb, törzs. Tükör előtt végzett gyakorlatok: döntések, hajlítások, kar- és lábemelések. Ki- és belégzés körmozgással ülésben, állásban. Segítséggel szabad- és kéziszer-gyakorlatok. Két egyszerű mozgáselem összekapcsolása (ugrás terpeszbe, taps fej fölött).	Testséma, légzés, ütem, egyenletes lüktetés, fújni, szívni.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Társakkal ütem tartása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> finommozgás fejlesztése. <i>Ének-zene:</i> ritmustartás, ritmusváltás.	

4. Dobások, labdás gyakorlatok 45 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Labdát fogni, elkapni, célba dobni, pattogtatni. - Labdát rúgni, célba juttatni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alsó, felső dobás. – Labda pattogtatása minél hosszabb ideig. – Páros labdagurítás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel: egy- és kétkézes alsó és felső dobás társnak, megadott célba, levegőbe. Labdagurítás társnak ülő és álló helyzetben.	Alul, felül, cél, alsó dobás, felső dobás.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labda földhöz ütögetése és elkapása, pattogtatás.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> finommozgás fejlesztése, térorientációs gyakorlatok.	

5. Játékos versenyek 50 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
- Egyszerű játékszabályokat betartani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Szabályjátékok. – Versenyjátékok. – Fogójátékok. – Mozgásos népi játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Bújócska, kötélhúzás, versenyfutás. Labdával végezhető váltóversenyek. Karikafogó, fogócska, sapkafogó, kutya fogó. Bújj, bújj itt, megyek..., Lipem-lopom..., Héja, héja...	Cél, célba érés, győztes, sorverseny, fogócska, fogó, kiszámoló.

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés a játék során.
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szövegértelmezés, szövegválogatás, felelgetősök. <i>Ének-zene:</i> énekes népi játékok, táncok.

A fejlesztés várt eredményei a 4. évfolyam végére	A tanuló képes – segítséggel tájékozódni alapvető téri helyzetben, a térbeli irányokat alkalmazni. – járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat felismerni, bemutatás alapján reprodukálni. – lépcsőn segítség és kapaszkodás nélkül járni. – járás közben tárgyakat átlépni. – szóbeli utasításra, utánzással egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat végrehajtani. Törekszik a helyes légzésre. A tanuló képes – a labdát kezelni, dobni, elkapni. – egyszerű mozgásos tevékenységekbe bekapcsolódni, adott jelre mozgását elindítani, megállítani. felismerni és betartani egyszerű szabályokat.
--	--

Önkiszolgálás 1-2. évfolyam

Heti/éves óraszám:

- 1. évfolyam 2 óra/72 óra
- 2. évfolyam 2 óra/72 óra

ÖNKISZOLGÁLÁS

A tantárgy célja a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók alapvető szociális képességeit az iskoláskor előtti nevelési tapasztalatokra építve tevékenységeken keresztül úgy fejleszteni, hogy önkiszolgálásukban a képességek szerinti részleges vagy teljes önállóságot elérjék.

Feladat a fejlesztések során, hogy a tanulónak egyéni üteméhez és képességeihez igazodva kialakuljon szociális szokásrendszere, és alkalmazásával fejlődjön praktikus képessége, alkalmazkodni tudása, önkiszolgálási, önellátási és önállósági szintje.

A tanuló igényelje a rendet és a tisztaságot, alakuljon ki a személyi higiénia iránti igénye. Késztesse a tanulókat ez az igény az ehhez kapcsolódó eszközök alkalmazására.

Célirányos tevékenységek rendszeres gyakorlásával alakuljanak ki a kíváncsi önellátási szokások. A minél kevesebb segítséggel végzendő önellátás érdekében kíváncsi a nagymozgásokat célirányossá tenni és a tanuló kismozgásait úgy fejleszteni, hogy ezzel lehetővé váljon az egyre önállóbb öltözés, tisztálkodás.

A tantárgyi fejlesztés alakítsa ki a tanulók fejlettségének megfelelő, olyan önkiszolgálási, önellátási képességeket, valamint szociális motívumokat, amelyek képessé teszik őket magasabb szintű gondolkodási, életviteli és gyakorlati ismeretek befogadására.

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a rend és a rendszeresség iránti igény kialakításával, a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges táplálkozás alapvető szabályainak megismerésével és az étkezés közben a mértékletesség betartására törekvés kialakításával.

javasolt órakeret

Óraszám-évfolyam	1.	2.
1. Öltözködés	17	17
2. Testápolás-személyi higiénia	25	25
3. Étkezés	15	15
4. Környezetrendezés-környezetmegóvás	15	15
Éves óraszám	72	72

Önkiszolgálás 1. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszása	A gyakorlás óraszása	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszása
1. Öltözködés	12	4	1
2. Testápolás-személyi higiénia	12	11	2
3. Étkezés	7	7	1
4. Környezetrendezés-környezetmegóvás	7	7	1
Összesen:	38	29	5

Önkiszolgálás 2. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszása	A gyakorlás óraszása	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszása
1. Öltözködés	12	4	1
2. Testápolás-személyi higiénia	12	11	2
3. Étkezés	7	7	1
4. Környezetrendezés-környezetmegóvás	7	7	1
Összesen:	38	29	5

Önkiszolgálás 1. osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

1. Öltözködés 12 óra+ 4 óra+1 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Együttműködés az öltözködés során. A tanuló képességeihez mérten, felnőtt segítségével bekapcsolódni az alapvető gondozási munkába. Alsó- és felsőruházat fel- és levétele.	Alsó-és felsőruházat felvétele együttműködéssel. Kis segítséggel az öltözködés begyakorlása, megtanulása. Nagy gombok gombolása, cipzár, csat, patent használata.	Ruhadarabok, alsó ruházat, felsőruházat, <i>ruházarak</i> , ruhaneműk: kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, időjárás – évszakok: tél-hideg, nyár-meleg, ruhaneműk: eső-esőkabát, hó-csizma, lábtörlő,
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Saját ruhadarabok felismerése	
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> babaruha válogatás, rakosgatás, csoportosítás. <i>Kommunikáció:</i> szókincsbővítés. <i>Mozgásnevelés:</i> finommotorika.	

2. Testápolás - személyi higiénia 12 óra+11 óra + 2 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Kis segítséggel helyesen alkalmazni a tisztálkodó eszközöket és a zsebkendőt. A szárazra törölközés megtanulása. WC-használat, fokozódó önállósággal	Kéz- és arcmosás megtanulása, törölközés. Szükséglet jelzése, vetkőzés, öltözés,	

Mosakodás.	WC lehúzása, kézmosás.	Piszkos – tiszta, tisztálkodási eszközök: szappan,
WC használata.	Fogmosás technikai begyakorlása	szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz,
Fogápolás.	Orrfújás helyesen, a használt zsebkendő	meleg víz, törölköző, mosdókagyló,
Zsebkendő használata.	elhelyezése.	WC-papír,
		fogkefe, fogkrém
		zsebkendő
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tisztálkodási eszközök megfelelő használata.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> testkép, testrészek.	

3. Étkezés 7 óra+7 óra + 1 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Betartani a kulturált étkezés szabályait. Az evőeszközöket rendeltetésszerűen használni. Önállóan étkezni	Kézmosás étkezés előtt.	Evőeszközök: kanál, villa, pohár, merőkanál, szalvéta, levestál, <i>abrosz</i> , mélytányér, lapostányér, kistányér.
Étkezés kanállal	Kulturált étkezés evőeszközökkel.	A kulturált étkezéshez szükséges kifejezések: Jó étvágyat kívánok! Egészségekre! Kérem szépen...
Terítés	Terítés tízóraihoz, ebédhez, uzsonnához.	Köszönöm szépen...
Felelősi teendők gyakorlása	Szükséges eszközök előkészítése a terítéshez, asztal leszedése	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Étkezés során az evőeszközök megfelelő használata.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szókincs, szófordulatok, kifejezések. <i>Játékra nevelés:</i> babakonyha	

4. Környezetredezés-környezetmegóvás 7 óra+7 óra + 1 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Maga körül rendet tartani kis segítséggel, illetve irányítással. Ismerni az eszközök funkcióját (melyik eszközt mire használjuk). Különbséget tenni a saját tulajdon, és a közösség, vagy társai tulajdona között. A szemetet a megfelelő helyre tenni. Taneszközök, játékok elővétele, elrakása. Saját tulajdon felismerése. Polcok, szekrények használata. Rendrakás.	Játéktér rendberakása, a játékok eltevése. Taneszközök épségének, tisztaságának megőrzése. Foglalkozások után taneszközök elrakása. Saját tulajdon kiválasztása, elkülönítése másétól (kölcsonadom, visszakérem). Étkezések, foglalkozások befejezése után rendrakás, hulladék összegyűjtése.	Játékok, taneszközök, könyvespolc, játékpalc, tanulói asztal, szekrény, szemetesvödör /hulladékgyűjtő/, partvis, lapát, asztaltörlő, partvis, hulladék, locsoló kanna, öntözővíz, rendrakás, enyém, másé, kölcsönadni, visszakérni.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyak rendeltetésszerű használatának és megóvásának megismerése.	
Kapcsolódási pontok	Kommunikáció: szókins. Játékra nevelés: eszközök használata, helyrerakása.	

A fejlesztés várt eredményei az 1. évfolyam végére	A tanuló segítséggel képes együttműködésre az öltözködés során. Segítséggel képes saját ruhadarabokat felismerni. Képes jelezni, ha fázik, vagy melege van. Képes segítséggel WC használatára és a mosdó használatával kapcsolatos teendőket (személyi higiénia) elvégezni, szárazra törölközni, szükséges esetekben felszólítás nélkül zsebkendőt használni.
---	---

	Képes a fogmosást segítséggel végezni. Étkezése többnyire kulturált, tiszta. Irányítással képes a személyi higiéniával kapcsolatos teendőket elvégezni étkezések előtt és után. Képes kanállal enni, pohárból inni, segítséggel kancsóból tölteni, szalvétát rendeltetés szerint használni. Képes az étkezéshez kapcsolódó udvariassági kifejezések figyelmeztetésre történő használatára. Segítséggel, szóbeli irányítással képes a terem rendjére ügyelni, az eszközöket rendeltetés szerint használni, helyére tenni. Segítséggel képes saját tárgyait számon tartani, elkülönítve kezelni, másét tulajdonosának átadni.
--	--

Önkiszolgálás 2. osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

1. Öltözködés 12 óra+ 4 óra+1 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Együttműködés az öltözködés során. A tanuló képességeihez mérten, felnőtt segítségével bekapcsolódni az alapvető gondozási munkába. Az időjárásnak megfelelő ruhadarabok kiválasztása Alsó- és felsőruházat fel- és levétele. Ruházarak kezelése. Évszaknak megfelelő öltözködés. Lábbelik ápolása. Ruhák hajtogatása. Fogas, vállfa használata.	Alsó-és felsőruházat felvétele együttműködéssel. Kis segítséggel az öltözködés begyakorlása, megtanulása. Nagy gombok gombolása, cipzár, csat, patent használata. Az évszaknak megfelelő ruhaneműk kiválasztása. Cipő befűzése, letörlése, lábtörlő használata. Ruhák gondos elhelyezése fogason, vállfán, polcon.	Ruhadarabok, alsó ruházat, felsőruházat, <i>ruházarak</i>, ruhaneműk: kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, ing, blúz, pulóver, <i>vállfa</i>, fogas, időjárás – évszakok: tél-hideg, nyár-meleg, ruhaneműk: eső-esőkabát, hó-csizma, lábtörlő, cipőtisztítás, cipőtisztító kefe.

A témakör nevelési-fejlesztési célja	Saját ruhadarabok felismerése
Kapcsolódási pontok	<i>Játékra nevelés:</i> babaruha válogatás, rakosgatás, csoportosítás. <i>Kommunikáció:</i> szókincsbővítés. <i>Mozgásnevelés:</i> finommotorika.

2. Testápolás - személyi higiénia 12 óra+11 óra + 2 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Kis segítséggel helyesen alkalmazni a tisztálkodó eszközöket és a zsebkendőt. A szárazra törölközés megtanulása. WC-használat, fokozódó önállósággal Mosakodás. WC használata. Fogápolás. Zsebkendő használata.	Kéz- és arcmosás megtanulása, törölközés. Szükséglet jelzése, vetkőzés, öltözés, WC lehúzása, kézmosás. Tükör előtt a helyes fogmosás technikai begyakorlása Orrfújás helyesen, a használt zsebkendő elhelyezése.	Piszkos – tiszta, tisztálkodási eszközök: szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdókagyló, WC-papír, fogkefe, fogkrém zsebkendő
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tisztálkodási eszközök megfelelő használata.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> testkép, testrészek.	

3. Étkezés 7 óra+7 óra + 1 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Betartani a kulturált étkezés szabályait. Az evőeszközöket rendeltetésszerűen használni. Önállóan étkezni Étkezés kanállal Terítés Felelősi teendők ellátása	Kézmosás étkezés előtt. Kulturált étkezés evőeszközökkel. Segítséggel leves szedése. Terítés tiszoraihoz, ebédhez, uzsonnához. Szükséges eszközök előkészítése a terítéshez, asztal leszedése	Evőeszközök: kanál, villa, pohár, merőkanál, szalvéta, levestál, <i>abrosz</i>, mélytányér, lapostányér, kistányér. A kulturált étkezéshez szükséges kifejezések: Jó étvágyat kívánok! Egészségekre! Kérem szépen... Köszönöm szépen...
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Étkezés során az evőeszközök megfelelő használata.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szókincs, szófordulatok, kifejezések. <i>Játékra nevelés:</i> babakonyha	

4.Környezetrendezés-környezetmegóvás 7 óra+7 óra + 1 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Maga körül rendet tartani kis segítséggel, illetve irányítással. Ismerni az eszközök funkcióját (melyik eszközt mire használjuk). Különbséget tenni a saját tulajdon, és a közösség, vagy társai tulajdona között. A szemetet a megfelelő helyre tenni. Taneszközök, játékok elővétele, elrakása.	Játéktér rendberakása, a játékok eltevése. Taneszközök épségének, tisztaságának megőrzése. Foglalkozások után taneszközök elrakása.	Játékok, taneszközök, könyvespolc, játékpalc, tanulói asztal, szekrény,

Saját tulajdon felismerése. Polcok, szekrények használata. Rendrakás. Virágápolás.	Saját tulajdon kiválasztása, elkülönítése másétól (kölsönadom, visszakérem). Étkezések, foglalkozások befejezése után rendrakás, hulladék összegyűjtése. Virágöntözés.	szemetesvödör /<i>hulladékgyűjtő</i>/, <i>partvis</i>, lapát, <i>asztaltörölő</i>, <i>partvis</i>, <i>hulladék</i>, locsoló kanna, öntözővíz, rendrakás, enyém, másé, kölcsönadni, visszakérni.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyak rendeltetésszerű használatának és megóvásának megismerése.	
Kapcsolódási pontok	Kommunikáció: szókincs. Játékra nevelés: eszközök használata, helyrerakása.	

A fejlesztés várt eredményei az 2. évfolyam végére	A tanuló képes együttműködésre az öltözködés során. Képes saját ruhadarabokat felismerni. Képes cipőjét irányítással fűzni. Képes jelezni, ha fázik, vagy melege van. Képes segítséggel WC használatára és a mosdó használatával kapcsolatos teendőket (személyi higiénia) elvégezni, szárazra törölközni, szükséges esetekben felszólítás nélkül zsebkendőt használni. Képes a fogmosást kis segítséggel végezni. Étkezése kulturált, tiszta. Képes a személyi higiéniaival kapcsolatos teendőket elvégezni étkezések előtt és után. Képes a megfelelő evőeszközzel (de legalább kanállal) enni, pohárból inni, kancsóból tölteni, szalvétát rendeltetés szerint használni. Képes az étkezéshez kapcsolódó udvariassági kifejezések spontán használatára. Képes a terem rendjére ügyelni, az eszközöket rendeltetés szerint használni, helyére tenni. Képes saját tárgyait számon tartani, elkülönítve kezelni, másét tulajdonosának átadni.
---	---

Életvitel és gyakorlat 3-4. évfolyam

Heti/éves óraszám:

3. évfolyam 2 óra/72 óra

4. évfolyam 2 óra/72 óra

ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

A tantárgy célja fejleszteni a tanuló manuális képességeit, finommotorikáját és mozgáskoordinációját úgy, hogy tevékenysége során az eszközök használata váljon célirányossá, alakuljon ki elemi munkavégző képessége. Alkalmazni tudja a tanult ismereteket egyre nagyobb önállósággal a gyakorlati tevékenység során, a részfeladatok technológiájának és kapcsolatának megismerésével, a megtanult munkafolyamatok sorrendjének alkalmazásával. Biztosítani kell olyan személyiségjegyek kialakulását, amelyek az iskola befejezését követő új életközegben az eredményes szocializációhoz, munkatevékenységek végzéséhez megfelelő alapot teremthet.

A tantárgy feladata továbbá, hogy járuljon hozzá a tanulók esztétikai neveléséhez, alakítson ki olyan szokásokat, hogy igényük legyen közvetlen környezetük rendben tartására, az otthoni életben is tudják gyakorolni és alkalmazni ismereteiket, hozzájárulva környezetük gondozásához.

A fejlesztés során minél több és változatosabb feladathelyzetben ismerkedjenek meg a tanulók saját és közvetlen környezetüknek, a hétköznapiak során szükséges, az önellátáshoz kapcsolódó feladatoknak, munkatevékenységeknek az elsajátításával, alapvető technikák gyakorlásával. Cél a biztos eszközhasználat elérése a háztartásban és a ház körül előforduló szerszámokkal.

Ebben a folyamatban alakulnak ki olyan szokások, készségek, képességek, amelyekkel a mindennapi életben előforduló, egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és gondozási feladatok elvégzésére a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló kisebb irányítással képessé válik.

Az önkiszolgálás – ruhagondozás terén ismerje meg, gyakorolja és alkalmazza a tanuló a textíliáknál tanult ismereteket, mosási, vasalási utasításokat (piktogramokat). Ismerje meg a textilek alapanyagaival, általános tulajdonságaival, valamint azok megmunkálhatóságával, kezelésével kapcsolatos általános tudnivalókat, továbbá a varráshoz használatos cérnákat, díszítőöltéseket, gyöngyfűzéshez használatos fonalakat, eszközöket, a kapcsolódó balesetvédelmi előírásokat.

A konyhai műveletek során fontos az egyszerű alapanyagok megismerése, azok tárolása, felhasználhatósága, a munkafolyamatok elvégzése, a szükséges eszközök, azok használata, valamint a tevékenységhez szükséges munkamenet megismerése és gyakorlati alkalmazása.

Szükséges a takarítás, mosogatás eszközeinek, azok használatának, mosogató-, konyhai tisztítószeres leggyakrabban használatos típusainak megismerése és a balesetvédelmi előírásoknak a megfelelő használata.

Fontos feladat a vásárlással kapcsolatos teendők gyakorlása (az áruk megfelelő minőségének ellenőrzése, minőségi kifogások jelzése, teendők a kifogások felmerülése esetén), az árukon lévő piktogramok ismerete, azok figyelembevétele vásárlás során, valamint az ide vonatkozó elemi viselkedési szokások gyakorlása.

Javasolt órakeret

Óraszám-évfolyam	3.	4.
1. Textilmunkák	15	15
2. Egyszerű háztartási munkák	20	20
3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	15	15
4. Anyagok alakítása	22	22
Éves óraszám	72	72

Életvitel és gyakorlat 3-4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a mindennapi életben előforduló önellátással és környezetgondozással összefüggő tevékenységek felelősségének megalapozásával, a napi kötelezettségek elvégzésére neveléssel alapozza meg.

A testi és lelki egészségre nevelést a környezet és a ruházat egészséges, praktikus megválasztására, kialakítására, javítására, és a munka, szórakozás, pihenés helyes egyensúlyának megismerésére törekvéssel segíti.

A tantárgy segíti a családi életre nevelés céljainak elérését, a családi munkamegosztásban a képességekhez, érdeklődéshez igazodó részvételre és a vállalt feladatok elvégzésére ösztönzéssel.

Életvitel és gyakorlat 3. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Textilmunkák	9	5	1
2. Egyszerű háztartási munkák	12	7	1
3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	8	6	1
4. Anyagok alakítása	13	8	1
Összesen:	42	26	4

Életvitel és gyakorlat 4. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Textilmunkák	9	5	1
2. Egyszerű háztartási munkák	12	7	1
3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	8	6	1
4. Anyagok alakítása	13	8	1
Összesen:	42	26	4

Életvitel és gyakorlat 3. osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

1. Textilmunkák 9 óra+5 óra+1 óra

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Saját tapasztalatai alapján vizsgálni az anyagokat adott szempontok alapján. Utánzókészséget, kreativitást fejleszteni, adott anyagból ábrát, formát, tárgyat készíteni (minta után, saját elképzelés alapján). Környezetében található használati tárgyak közül textileket gyűjteni. Anyagok tulajdonságai, alkalmazásuk. Anyagok alakíthatósága. Ismerkedés textillel	Anyagok válogatása eltérő szempontok szerint: puha, kemény, törékeny, éghető, tűzálló, természetes anyag, műanyag. Formák kirakása adott anyagokból (gesztenye, kavics, lencse). Homokvár építése a homokozóban, formázás homokozó edényekkel, homoktálcán ábrák készítése. Textilek gyűjtése tanteremben, otthon (képek, tárgyak válogatása, csoportosítása, megnevezése, a tulajdonságra utaló mondatalkotás. Tapintással, bőrön keresztül az anyagra következtetni (selyem, bársony, zsákvászon, gyapjú, tüll), bekötött szemmel felismerési gyakorlat. Textilből kivágott formákból kép összeállítása, felragasztása kartonra, különböző vastagságú fonalból vonal követése, formakitöltés.	természetes anyag, műanyag, termés alapanyag, textilműanyag, az olló részei, használatával kapcsolatos fogalmak
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Anyagok tulajdonságainak megismertetése és megtapasztaltatása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szókincs. <i>Játékra nevelés:</i> manipuláció természetes anyagokkal. <i>Ábrázolás-alakítás:</i> kreativitás az alapanyagok felhasználásában, tárgyak készítése	

2. Egyszerű háztartási munkák 12 óra+7 óra+1 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Az eszközök használatához szükséges mozdulatok, fogások gyakorlása eszközzel és eszköz nélkül. Felelősi rendszer kialakítása, a szükséges munkák jelzésére, az eszközök kiosztására, végzésére. Irányítással használni a megismert eszközöket. Szabadtéri- és szobanövényeket gondozni. A növénygondozást felelősi rendszerben végezni. A ház körüli takarítási feladatokhoz használható eszközök és feladatok. Tanteremben, folyosón egyszerű takarítási munkák. Növénygondozás.	Szabadban használt takarítóeszközök (seprű, szemétlapát, szeméttároló, komposztáló, lombseprű, gereblye, hólapát) megnevezése, használatuk. Az utak, játszótér, udvar rendben tartása. Szemétszedés, a szemétyűjtők megfigyelése, ha megtelt, jelenteni a felnőtteknek. Az évszaknak megfelelő takarítási munkák, a hulladék szelektív gyűjtése (zöld hulladékot komposztálóba), a járdák, utak seprése, télen hólapátolás, csúszós út szórása. Seprés, portörles, játékok lemosása (seprű, lapát, lemosó szivacs, porrongy használata). Tisztítószeres használatának gyakorlása ellenőrzés mellett. A környezet szépítése, az évszaknak megfelelően szükséges növényápolási munkák végzésébe bekapcsolódni, állandó irányítás mellett. Szobanövények gondozása a tanteremben, folyosókon, irányítás mellett.	Eszközök, a gondozott növényekkel kapcsolatos elnevezések.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Feladatot vállalása és jó elvégzése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szókincs. <i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték	

3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők 8 óra+6 óra+1 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Megtanulni, hogy az alsó ruházatot naponta szükséges váltani. Rendszereteket kialakítani. Felszólítás nélkül váltócipőt használni. A rendszeres tisztálkodást természetes szükségletnek tartani Ruhák válogatása, csoportosítása. Ruha gondozása, tárolása.	Ruházat kiválasztásának gyakorlása (babaruha, kép, saját ruhák [évszak, időjárás, alkalom]). Az öltöző rendjének megtartása, ruhák, cipők elhelyezése a kijelölt helyen. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása.	A tisztálkodó szerek és ápolószerek használatával kapcsolatos fogalmak.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alkalomnak és az időjárásnak megfelelő öltözet kiválasztása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> főfogalom alá rendelés. <i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték.	

4. Anyagok alakítása 13 óra+8 óra+1 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
A papír változatos, sokoldalú használatát megismerni, technikákat elsajátítani, esztétikus alkotásokat készíteni. A megfelelő anyagokhoz megfelelő eszközöket választani. Papírok tulajdonsága, alakíthatóságuk (hajtogatás, tépés, sodrás, vágás, ragasztás,	Papírból különböző formák készítése. Tépés, hajtás mentén, formakitépés tetszés szerint, mozaikkép, kép ragasztása előkészített alapra. Alkalmas papírok sodrása, formakitöltés, képkészítés az előkészített anyagból.	Papírfajták, merkelőtű, ragasztófajták, öltések.

fűzés). Ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása	Ollóval csíkvágás vonal mentén, a csíkokból fűzér készítése. Képkészítés (téli kép, karácsonyi, anyák napi, húsvéti). Papírfűzés, a technika elsajátítása, ritmikus sorok fűzése, az elkészült minta rögzítése. Kartonból, hullámpapírból, festéssel, ragasztással tárgy készítése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A papír tulajdonságainak megismerése, alakítása különféle eszközökkel és technikákkal.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ábrázolás-alakítás</i> : tárgykészítés, anyagismeret.	

A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végére	A tanuló képes a megismert anyagokat adott szempontok szerint csoportosítani, legfontosabb tulajdonságaikat, alkalmazásukat ismerni. Képes az ollót balesetmentesen, kis segítséggel használni. Irányítással, rendszeresen részt vesz a kerti és szobanövények gondozásában. Rendszeresen részt vesz a tanterem, öltöző takarításában (söprés, szemétszedés, portörlés). Szokásává válik az alsóruha napi cseréje, a rendszeres fogápolás. Képes minta alapján munkadarabot készíteni, alkotását magáénak érezni, büszkeséget érezni.
--	--

Életvitel és gyakorlat 4. osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

1. Textilmunkák 9 óra+5 óra+1 óra

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Saját tapasztalatai alapján vizsgálni az anyagokat adott szempontok alapján. Utánzókészséget, kreativitást fejleszteni, adott anyagból ábrát, formát, tárgyat készíteni (minta után, saját elképzelés alapján). Környezetében található használati tárgyak közül textileket gyűjteni.	Anyagok válogatása eltérő szempontok szerint: puha, kemény, törékeny, éghető, tűzálló, természetes anyag, műanyag. Formák kirakása adott anyagokból (gesztenye, kavics, lencse). Vessző hajlítása, szalmából, drótból, fonalból fonat készítése. Homokvár építése a homokozóban, formázás homokozó edényekkel, homoktálcán ábrák készítése.	természetes anyag, műanyag, termés
Anyagok tulajdonságai, alkalmazásuk. Anyagok alakíthatósága. Ismerkedés textillel	Textilek gyűjtése tanteremben, otthon (képek, tárgyak válogatása, csoportosítása, megnevezése, a tulajdonságra utaló mondatalkotás. Tapintással, bőrön keresztül az anyagra következtetni (selyem, bársony, zsákvászon, gyapjú, tül), bekötött szemmel felismerési gyakorlat. Az olló használatának gyakorlása: nyírás, különböző vastagságú textilanyagok nyirkálása, vágás: egyenes vonal mentén, forma kivágása. Textilből kivágott formákból kép összeállítása, felragasztása kartonra, különböző vastagságú fonalból vonal követése, formakitöltés.	alapanyag, textilműanyag, textilműanyag, textilműanyag
Olló használata. Nyírás, vágás.		az olló részei, használatával kapcsolatos fogalmak
	Anyagok tulajdonságainak megismertetése és megtapasztaltatása.	

A témakör nevelési-fejlesztési célja	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szókincs. <i>Játékra nevelés:</i> manipuláció természetes anyagokkal. <i>Ábrázolás-alakítás:</i> kreativitás az alapanyagok felhasználásában, tárgyak készítése

2. Egyszerű háztartási munkák 12 óra+7 óra+1 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Az eszközök használatához szükséges mozdulatok, fogások gyakorlása eszközzel és eszköz nélkül. Felelősi rendszer kialakítása, a szükséges munkák jelzésére, az eszközök kiosztására, végzésére. Irányítással használni a megismert eszközöket. Szabadtéri- és szobanövényeket gondozni, fejlődésüket figyelemmel kísérni, arról rajzos (képes) naplót vezetni. A növénygondozást felelősi rendszerben végezni. A ház körüli takarítási feladatokhoz használható eszközök és feladatok. Tanteremben, folyosón egyszerű takarítási munkák. Növénygondozás.	Szabadban használt takarítóeszközök (seprű, szemétlapát, szeméttároló, komposztáló, lombseprű, gereblye, hólapát) megnevezése, használatuk. Az utak, játszótér, udvar rendben tartása. Szemétszedés, a szemetgyűjtők megfigyelése, ha megtelt, jelenteni a felnőtteknek. Az évszaknak megfelelő takarítási munkák, a hulladék szelektív gyűjtése (zöld hulladékot komposztálóba), a járdák, utak seprése, télen hólapátolás, csúszós út szórása. Seprés, portörlet, játékok lemosása (seprű, lapát, lemosó szivacs, porrongy használata). Tisztítószerek használatának gyakorlása ellenőrzés mellett. A környezet szépítése, az évszaknak megfelelően szükséges növényápolási munkák végzésébe bekapcsolódni, állandó irányítás mellett. Szobanövények gondozása a tanteremben, folyosókon, irányítás mellett.	Eszközök, a gondozott növényekkel kapcsolatos elnevezések.

	Szabadtéri növények (vetés, palántázás, kapálás, öntözés, elnyílt virágok levágása, komposztálása) gondozása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Feladat vállalása és jó elvégzése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szókincs. <i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték	

3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők 8 óra +6 óra +1 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Megtanulni, hogy az alsó ruházatot naponta szükséges váltani. Rendszereteket kialakítani. Felszólítás nélkül váltócipőt használni. A rendszeres tisztálkodást természetes szükségletnek tartani Ruhák válogatása, csoportosítása. Ruha gondozása, tárolása. Cipőápolás. Személyes tisztálkodás. Bőrápolás.	Ruházat kiválasztásának gyakorlása (babaruha, kép, saját ruhák [évszak, időjárás, alkalom]). Az öltöző rendjének megtartása, ruhák, cipők elhelyezése a kijelölt helyen. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása. Kézmosás módja (fürdés, hajmosás), fontosságának megértése. A cipőápolás eszközei, ápolószerek, használatuk módja. Takarékos vízhasználat, bőrápolás, allergia megelőzése (megfelelő tisztító- és ápolószerek használata). Fog- és szájápolás fontossága és ajánlott módja. Az időjárás káros hatásainak kivédése (szél, hideg, napsugárzás), panaszait, kérdéseit bátran mondja el.	A tisztálkodó szerek és ápolószerek használatával kapcsolatos fogalmak.

	Tanulmányi séta, tisztálkodási- és bőrápoló szereket árusító üzlet meglátogatása, néhány használati utasítás elolvasása, ajánlott szerek kiválasztása, a választás indoklása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alkalomnak és az időjárásnak megfelelő öltözet kiválasztása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> főfogalom alá rendelés. <i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték.	

4. Anyagok alakítása 13 óra+8 óra+1 óra		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
A papír változatos, sokoldalú használatát megismerni, technikákat elsajátítani, esztétikus alkotásokat készíteni. A megfelelő anyagokhoz megfelelő eszközöket választani Papírok tulajdonsága, alakíthatóságuk (hajtogatás, tépés, sodrás, vágás, ragasztás, fűzés). Ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása. Varrás kemény papírlemezre.	Papírból különböző formák készítése – eltérő vastagságú papírok hajtogatása (legyező), felezőhajtés, sarkok illesztése, hajtások megerősítése, segítséggel csákó, hajó hajtogatása. Tépés, hajtés mentén, formakitépés tetszés szerint, mozaikkép, kép ragasztása előkészített alapra. Alkalmas papírok sodrása, formakitöltés, képkészítés az előkészített anyagból. Ollóval csíkvágás vonal mentén, a csíkokból fűzér készítése. Előrajzolt forma kivágása, felragasztása, képkészítés (téli kép, karácsonyi, anyák napi, húsvéti). Papírfűzés, a technika elsajátítása, ritmikus sorok fűzése, az elkészült minta rögzítése. Kartonból, hullámpapírból varrással, festéssel, ragasztással tárgy készítése.	Papírfajták, merkelőtű, ragasztófajták, öltések.

	Előlyukasztott lemezre varrás egyszerű öltéssel.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A papír tulajdonságainak megismerése, alakítása különféle eszközökkel és technikákkal.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ábrázolás-alakítás:</i> tárgykészítés, anyagismeret.	

A fejlesztés várt eredményei a 4. évfolyam végére	A tanuló képes a megismert anyagokat adott szempontok szerint csoportosítani, legfontosabb tulajdonságaikat, alkalmazásukat ismerni. Képes az ollót balesetmentesen, kis segítséggel használni. Irányítással, rendszeresen részt vesz a kerti és szobanövények gondozásában. Rendszeresen részt vesz a tanterem, öltöző takarításában (söprés, szemétszedés, portörlet). Szokásává válik az alsóruha napi cseréje, a rendszeres fogápolás. Képes minta alapján munkadarabot készíteni, alkotását magáénak érezni, büszkeséget érezni.
--	---

Játékra nevelés 1-4. évfolyam

Heti/éves óraszám:

1. évfolyam 2 óra/72 óra
2. évfolyam 2 óra/72 óra
3. évfolyam 2 óra/72 óra
4. évfolyam 2 óra/72 óra

JÁTÉKRA NEVELÉS

A tantárgy célja elérni, hogy a tanuló egyre jobban ismerje meg a játék folyamán környezetét, a tárgyakat, jelenségeket, építsen kapcsolatot társaival és a felnőttekkel, fejlessze kommunikációs készségét.

Használja adekvátan, az érzékszervek intenzív fejlesztésével a játéktárgyakat (vigyázzon rájuk és tartsa rendben azokat).

A pedagógusnak meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló tanuljon meg alkalmazkodni az osztályközösséghez, elfogadja a közösség szabályait, egyre tudatosabban és pontosabban tartsa be a szabályjátékokban a szabályokat.

Kellő motivációval kell kialakítani érdeklődését a játszóeszközök iránt, fejleszteni kreativitását, ízlését, esztétikai érzékét, fantáziáját, törekedve arra, hogy fejlődjön téri orientációs képessége és a környezetben való tájékozódása. Segítséggel tájékozódjon a játékok és játékszerek között, tudjon hosszabb ideig rendeltetésszerűen foglalkozni egy-egy játékeszközzel.

Didaktikus játékok segítségével fejlődjenek kognitív funkciói, beszédképessége és a szókincse.

Az elemi konstrukciós játék során fejlődjön figyelme, képzelete, emlékezete, gondolkodása, finommotorikája, manuális készsége. Aktívan és szívesen vegyen részt a mozgásos játékokban, próbálja az egyenletes löktetést követni.

A játéktevékenységek feladatai játéktípusonként:

Gyakorló játék: az a játéktevékenység, amelyen keresztül a tanuló különböző képességeit gyakorolja. Ebben a tevékenységben a szerzett tapasztalatok nagymértékben fejlesztik a szenzormotoros funkciókat.

Feladata:

- hang és beszéd játékos gyakorlása,
- mozgást gyakorló játékok alkalmazása,
- játékszerek, eszközök rakosgatásával történő tevékenykedtetés,
- játéktevékenység különböző anyagokkal,
- adott tárgyakkal (pl. kockák, labda) való közvetlen tevékenységen keresztül a tárgyak rendeltetésének (pl. kockából építeni lehet), tulajdonságainak megismerése.

Konstruktív játék: a manipulációs gyakorlójátékok spontán folytatása, a szerepjáték egyik fajtája. Az egyik olyan játéktevékenységi forma, amelyben a gyermek a felnőttek szerepét, tevékenységét sajátos játékkörülmények között, általánosított formában, képzelete segítségével, felnőttek által használt tárgyak helyettesítésére szolgáló játékeszközökkel újra alkotja.

Feladata:

- a tárgyak használata közben tovább fejlődjenek érzékszervei,
- minél pontosabban figyeli meg a környező világot, annál pontosabb a „konstruálás”, fontos feladat tehát a lehető legpontosabb megfigyeltetés,
- képzelet fejlesztése,
- gondolkodás fejlesztése,
- manuális készség fejlesztése.

Szerepjáték: a témát különböző életszakaszokban más és más hordozza. Első életszakasz: a cselekvés, később a tárgy, legkifejlettebb formájában pedig a szerep.

Feladata:

- a különböző élmények legösszetettebb formában való lejátszása,
- képzelet fejlesztése,
- közösségi kapcsolatok fejlődése /együttjátás/,
- megfigyelések pontosítása,
- gondolkodás fejlesztése,
- beszédkészség fejlesztése,
- érzelmek egészséges elrendezése,
- játékokkal való adekvát bánásmód,
- esztétikai érzékek fejlesztése.

Didaktikus játék: módszer az ismeretek, tapasztalatok bővítésére. Oktatási célok szolgálatába állítható. Sérült gyerekek nevelését ellátó iskolában a didaktikus játék a különböző tantárgyak tanításában a játékosítást segíti elő (pl. számolás-mérés tárgyban páratlan-páros tanításánál játékos párosítások).

Feladata:

- a tárgyak kapcsolatba hozása egymással,
- ismeretek pontosítása, bővítése,
- gondolkodás fejlesztése,
- térbeli elhelyezkedés megismertetése,

- időfogalom fejlesztése,
- szocializációs készség fejlesztése.

Spontán játék: szabadon választott játékkal való játék, szünetekben, délután.

Feladata: ugyanaz, ami a többi játékfajtánál, de mindent a gyerek határoz meg, ő kezdeményez, választ játékot stb.

Szabályjáték: különböző szabályok betartásán alapuló játék. A szabály meghatározza a játék kezdetét, befolyását, befejezését. Kifejezetten közösségi játékforma.

Feladata:

- figyelemfejlesztés,
- fegyelmezettségre nevelés,
- testi fejlesztés, nagy mozgások koordinálása,
- szocializáció fejlődésének segítése,
- értelmi fejlesztés (gondolkodás, figyelem, emlékezet),
- ismeretek, felidézések készsége (pl. Mi változott meg?).

Szabadban játszható játékok: minden játékfajta játszható a szabadban, a mozgásos játékok esetében különösen indokolt a külső helyszín választása.

Feladata: a külső környezet megismerése a játékon keresztül.

Javasolt órakeret

Óraszám-évfolyam	1.	2.	3.	4.
1. Gyakorló játék	15	5	-	-
2. Konstruktív játék, manipulációs gyakorlójáték	7	13	-	-
3. Szerepjáték	13	7	12	13
4. Didaktikus játék	5	15	7	8
5. Szabályjáték	5	5	17	13
6. Spontán játék	10	10	15	15
7. Szabadban játszható játékok	17	17	21	23
Éves óraszám	72	72	72	72

Játékra nevelés 1–2. évfolyam

Az anyanyelv a viselkedési szabályrendszer átadásának egyik leghatékonyabb eszköze.

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamata a kisiskolások nevelésében a tanulók együttműködésére épül, kooperatív technikákat alkalmazva. A pedagógus a tanulók fejlettségére figyelve, differenciált tervezéssel és tanulásirányítással fokozatosan növeli a terhelést és a teljesítményelvárásokat. A tanulók előmenetelét fejlesztő értékeléssel segíti elő. Élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti a kulcskompetenciák összetevőit, az alapvető képességeket és alapkészségeket. Formálja az attitűdöket, közvetíti az elemi ismereteket, valamint a tanulási és magatartási szokásokat. Mintákat és gyakorlóterepet ad magatartási normák, szabályok elsajátításához, a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez.

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az elsődleges feladat. A beszédfejlesztést az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével végezzük a nyelv funkcióinak megfelelően.

A bevezető szakasz célja átvezetni a gyermekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységeibe. A szakasz feladata olyan fejlettségi szintre hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszközrendszerével, módszereivel, terápiaival –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására az állapotához mért kellő idő biztosítása mellett felkészült legyen. Fel kell keltetni az érdeklődését a tanulás iránt, oly módon, hogy tág teret adunk az életkorának, a fejlettségének megfelelő játéknak és mozgásnak. A tanulót fogékonyra, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlenül megtapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt.

Az olvasás és írás tanításának kezdő időszakában kiemelt szerepet kap a cselekvéses tanulás. A tantárgy tanítása során megvalósul az olvasás elsajátításához szükséges hármasszociáció kialakítása és megerősítése, a vizuális, akusztikus és beszédmotoros észlelés, a téri és síkbeli tájékozódás, a grafomotoros készségek és a vizuális, akusztikus memória fejlesztése.

Az olvasás és írás jelrendszerének elsajátítása a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével történik. A szavak olvasásának begyakorlása során az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetésére is figyelmet kell fordítani.

Játékra nevelés 1. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszása	A gyakorlás óraszása	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszása
1. Gyakorló játék	15	-	-
2. Konstruktós játék, manipulációs gyakorlójáték	7	-	-
3. Szerepjáték	13	-	-
4. Didaktikus játék	5	-	-
5. Szabályjáték	5	-	-
6. Spontán játék	10	-	-
7. Szabadban játszható játékok	17	-	-
Összesen:	72	-	-

Játékra nevelés 2. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszása	A gyakorlás óraszása	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszása
1. Gyakorló játék	5	-	-
2. Konstruktós játék, manipulációs gyakorlójáték	13	-	-
3. Szerepjáték	7	-	-
4. Didaktikus játék	15	-	-
5. Szabályjáték	5	-	-
6. Spontán játék	10	-	-
7. Szabadban játszható játékok	17	-	-
Összesen:	72	-	-

Játékra nevelés 1. osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

1. Gyakorló játék 15 óra+0óra+0óra

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Felismerni a különböző tárgyak hangját, majd a hangot adó tárgyat megmutatni. Bekapcsolódni a játékos utánzó gyakorlatokba. Együttműködés, odafigyelés különböző járások közben a társakra. Bekapcsolódni kéz- és ujj-játékokba. A labdát gurítgatni, eldobni. A földön kúszó-mászó gyakorlatokat végezni, alacsonyabb lejtőn fel-, lemászni. Játszani rövidebb ideig elmélyülten kockákkal, Montessori- eszközökkel. Nagyobb gyöngyöt felfűzni bőrszalagra, damilra (hüvelyk- és mutatóujj együttes mozgásának differenciáltsága). Felismerni különböző tárgyak hangját bekötött szemmel, majd megmutatni, illetve megnevezni azokat.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hallásfejlesztés, hang és beszéd játékos gyakorlása: hangforrások megfigyelése. – Beszédfejlesztés, artikulációs gyakorlatok. – Játékos utánzási gyakorlatok, énekes, játékos mondókák utánzó mozgással. – Kéz- és ujj-játékok. – Húzások, labdagyakorlatok. – Kúszás, mászás, ugrálás, feltérdelés, felülés. – Forgások, forgatások, egyensúlygyakorlatok. – Páros lábon ugrálás játék közben. – Fogások – látás-fogás koordináció kialakítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ajak-, arc-, nyelvjátékok. Hangfelismerés, hallásfejlesztés kockákkal, csörgőkkel, haranggal, a gyerek kelt hangot. Hangok gyakorlása (állathangok, harang) utánzása, játékokkal való ismerkedéskor (autó hangjának utánzása tologatás közben). Hintáztatás (eleinte felnőtt térdén), integetés, kéz- és ujjgyakorlatok (mondókákkal kísérvé). Húzogatások, tologatások gördeszkán. Tárgyak rakosgatása. Kockák egymás mellé, egymásra rakása. Gyöngyfűzés szabadon, nagyobb méretű gyönggyel. Homokozás, homok töltése egyik vödörből a másikba, kavicsok rakosgatása.	A tevékenységek, tárgyak megnevezése.

A témakör nevelési-fejlesztési célja	Testmozgások megfigyelése, utánzása, mozgáskoordináció fejlesztése különféle tevékenységekkel.
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> logopédiai gyakorlatok. <i>Mozgásfejlesztés:</i> egyensúlygyakorlatok, labdás gyakorlatok.

2. Konstruktív játék, manipulációs gyakorlójáték 7 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Elfoglalni magát fakockával rövidebb ideig, elmélyülten rakosgatni, eleinte vízszintes irányban. Összeilleszthető síkidomokból kisebb építményeket készíteni, 2-3 elemet használva. Golyókat, pálcikákat használni. 3-4 játékeszközt megismerni, rendeltetéseinek megfelelően használni. Saját elgondolásokat megvalósítani, a véletlenszerűen épített konstrukciókat megnevezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Építőkockából egyszerű konstrukció készítése. – Összeilleszthető síkidomok használata. – Golyók, pálcák használata. – Játékszerszámok használata. – Előre gyártott elemekből konstruálás (a rendelkezésre álló építőjátékkal). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Fakocka rakosgatása, építkezés vízszintes irányban – egyenes vonal végigrakása kockával a szőnyegen. Összeilleszthető síkidomokból térbeli konstrukció építése 2-3 elem felhasználásával. (segítséggel 1. o) Kisebb térszerkezet építése golyókból, pálcikákból. Játékszerszámok próbálgatása, pl. kalapács, seprű. Spontán építés tetszés szerint, az építmény utólagos megnevezése.	Ház, kalapács, seprű, torony, vár, híd, vonat, golyó.

	Egyszerűbb konstrukciók létrehozása (a rendelkezésre álló építőjátékból).	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Húzó, dugó, csavaró, toló mozdulatok tudatos alkalmazása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> fimomotorika, szem-kéz koordináció.	

3. Szerepjáték 13 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Szabadidőben a rendelkezésre álló eszközöket felhasználva eljátszani a környezetében zajló eseményeket, kezdetleges szinten. Elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Természeti és társadalmi környezet hatásainak eljátszása. - Gyerekhez közel álló felnőttek munkája, tevékenységei, környezetben történő váratlan események eljátszása. - Spontán bábozás. - Mese dramatizálása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Napi tevékenységek eljátszása, illetve otthoni tevékenységének eljátszása. Kirakott, illetve barkácsolt bábokkal bábozás. Kirakott, illetve barkácsolt bábokkal bábozás.	Otthon, iskola, reggel, dél, este, reggeli, ebéd, vacsora, anya, apa, 2-3 <i>foglalkozás</i>, pl. orvos, tanító stb. Kanál, pohár, fésű, autó, baba, telefon, szappan, törülköző, 2-3 gyümölcs, illetve zöldség neve, <i>tanult mesék szereplői</i>.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a választott szereppel.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szókincsfejlesztés. <i>Ének-zene:</i> mozgásos énekek.	

4. Didaktikus játék 5 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Differenciálni 2-3féle anyagot, hangot, ízt, szagot.	<i>Fejlesztési ismeretek</i>	

2-3 formát egyeztetni, feltűnőbb azonosságokat és különbségeket észrevenni. 2 részből álló képet szétszedni, később összerakni. Kiválasztani több tárgyból, képből a megnevezettet. Színeket egyeztetni. 2 elemből ritmikus sort alkotni.	A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok: – ÉRZÉKELÉST fejlesztő játékok: tapintás fejlesztése. Hallási figyelem, diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. – FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése: figyelem tartósságának, terjedelmének fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM fejlesztése. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. – Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – SZÓKINCSfejlesztés. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS körében használatos didaktikai játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tapintás-párosítások tapintással, lekötött szemmel ízlelése, szaglása, majd megmutatása, melyik volt, amit értékelték. Zörgetéssel egyforma dobozokban lévő tárgyak hangjainak differenciálása. Egy információt tartalmazó kérések végrehajtására utaló játékok játéka.	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok. Környezetünkben lévő hangok közül néhány. Alapvető formák.
--	--	---

	Kirakott tárgyakból egy adott tárgy kiválasztása /szókincsbővítés/. Játékos színegyeztetések, párosítások, válogatások, játékos összehasonlítások. Ritmikus sorok alkotása 2 elemből. Különböző vonalak, minták kilépegetése, kirakása játékokkal. Játékos instrukciók követése, analógiás sorok kirakása – több dologból több egyforma kiválasztása, kép-tárgy egyeztetése, szín, forma egyeztetése. Mennyiségek játékos összehasonlítása, összemérése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Fogalom – tárgy – tárgykép asszociáció gyakorlása.	
Kapcsolódási pontok	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok. Környezetünkben lévő hangok közül néhány. Alapvető formák.	

5. Szabályjáték 5 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Bekapcsolódni az egyszerűbb szabályjátékokba és együttműködni társaival. 2-3 körjáték, párválasztó ismerete. Betartani a szabályt egyszerűbb értelemfejlesztő szabályjátékokban. 5-10 percig elmélyülten foglalkozni játékkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Gyakorló és szerepjátékok játszása, amelyekben a műveletek mozzanatai megadott sorrendben követik egymást. Páros játékok játszása először felnőttel, majd egy társsal.	Sor, kör, vonal, pár, labda.

	Egyszerűbb csoportos mozdulatjátékok – körjátékok, párválasztók játszása. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása, pl.: Mi változott meg? – játék három tárggyal. Figyelmet fejlesztő szabályjátékok három tárggyal – a figyelem tartósságának, terjedelmének növelése különböző játékok játszásával.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű szabályok felismerése, megértése és betartása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> mozgásügyesítés. <i>Ének-zene:</i> ritmuskövetés.	

6. Spontán játék 10 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Segítséggel választás a felkínált játéklehetőségek közül, adekvát játék a játéktárgyakkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül választás segítséggel.	Elérhető játéktárgyak neve.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Társak megkeresése és elfogadása a játék során.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> dobások, labdás gyakorlatok, kéziszer-gyakorlatok.	

7. Szabadban játszható játékok 17 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
A tanuló tudja elfoglalni magát a szabadban, játékot találni magának. Tudjon figyelni játék közben társaira (pl. a homokozóban ne szórja a homokot). Tudjon futó- és fogójátékokba bekapcsolódni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Játék a szabadtéri foglalkozási eszközökkel. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hintázás, mászókázás, csúzdázás segítséggel. Homokozóban építkezés, egyszerűbb, nagyobb formák megtöltése, kiborítása. Homokozóban „főzés”, illetve építkezés – forma megtöltése, kiborítása. Vár, gödör építése. Kavicsok rakosgatása. Segítség mellett futó- és fogójátékok játszása.	Hinta, mászóka, homok, „torta”, „süti”, „vár”, kő, sár, gödör, csúszda, fogó, futás.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Eszközök figyelmes használata, testi épség megóvására törekvés.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> téri tájékozódás	
A fejlesztés várt eredményei az 1. évfolyam végére	A tanuló irányítás mellett képes együttműködni felnőttel, társaival, játékeszközt a gyakorló játékok szintjén adekvátan használni. Képes különböző építőjátékokkal, konstrukciós játékok elemeivel elfoglalni magát, a kirakott formákat utánozni és szóbeli irányítás mellett önállóan alkotni, a megismert eszközöket használni. Képes irányítással eljátszani kezdetleges szinten a környezetében zajló eseményeket. Képes bekapcsolódni és irányítással a szabályokat követni a didaktikai játékokban. Képes bekapcsolódni a páros, illetve csoportos mozgásos játékba, irányítással követni a szabályokat, társaira figyelni. Képes segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, játszani a játéktárgyakkal. Figyelem felhívásra képes elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal. Képes társaival együtt játszani.	

Játékra nevelés 2. osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

1. Gyakorló játék 5 óra+0óra+0óra

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Felismerni a különböző tárgyak hangját, majd a hangot adó tárgyat megmutatni. Bekapcsolódni a játékos utánzó gyakorlatokba. Együttműködés, odafigyelés különböző járások közben a társakra. Bekapcsolódni kéz- és ujj-játékokba. A labdát gurítgatni, eldobni. A földön kúszó-mászó gyakorlatokat végezni, alacsonyabb lejtőn fel-, lemászni. Játszani rövidebb ideig elmélyülten kockákkal, Montessori- eszközökkel. Nagyobb gyöngyöt felfűzni bőrszalagra, damilra (hüvelyk- és mutatóujj együttes mozgásának differenciáltsága). Felismerni különböző tárgyak hangját bekötött szemmel, majd megmutatni, illetve megnevezni azokat.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hallásfejlesztés, hang és beszéd játékos gyakorlása: hangforrások megfigyelése. – Beszédfejlesztés, artikulációs gyakorlatok. – Játékos utánzási gyakorlatok, énekes, játékos mondókák utánzó mozgással. – Kéz- és ujj-játékok. – Húzások, labdagyakorlatok. – Kúszás, mászás, ugrálás, feltérdelés, felülés. – Forgások, forgatások, egyensúlygyakorlatok. – Páros lábon ugrálás játék közben. – Fogások – látás-fogás koordináció kialakítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ajak-, arc-, nyelvjátékok. Hangfelismerés, hallásfejlesztés kockákkal, csörgőkkel, haranggal, a gyerek kelt hangot. Hangok gyakorlása (állathangok, harang) utánzása, játékokkal való ismerkedéskor (autó hangjának utánzása tologatás közben). Hintáztatás (eleinte felnőtt térdén), integetés, kéz- és ujjgyakorlatok (mondókákkal kísérve). Húzogatások, tologatások gördeszkán. Tárgyak rakosgatása. Kockák egymás mellé, egymásra rakása. Gyöngyfűzés szabadon, nagyobb méretű gyönggyel. Homokozás, homok töltése egyik vödörből a másikba, kavicsok rakosgatása.	A tevékenységek, tárgyak megnevezése.

A témakör nevelési-fejlesztési célja	Testmozgások megfigyelése, utánzása, mozgáskoordináció fejlesztése különféle tevékenységekkel.
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> logopédiai gyakorlatok. <i>Mozgásfejlesztés:</i> egyensúlygyakorlatok, labdás gyakorlatok.

2. Konstruktív játék, manipulációs gyakorlójáték 13 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Elfoglalni magát fakockával rövidebb ideig, elmélyülten rakosgatni, eleinte vízszintes irányban. Összeilleszthető síkidomokból kisebb építményeket készíteni, 2-3 elemet használva. Golyókat, pálcikákat használni. 3-4 játékeszközt megismerni, rendeltetéseinak megfelelően használni. Saját elgondolásokat megvalósítani, a véletlenszerűen épített konstrukciókat megnevezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Építőkockából egyszerű konstrukció készítése. – Összeilleszthető síkidomok használata. – Golyók, pálcák használata. – Játékszerszámok használata. – Előre gyártott elemekből konstruálás (a rendelkezésre álló építőjátékkal). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Fakocka rakosgatása, építkezés vízszintes irányban – egyenes vonal végigrakása kockával a szőnyegen. Összeilleszthető síkidomokból térbeli konstrukció építése 2-3 elem felhasználásával. (segítséggel 1. o) Kisebb térszerkezet építése golyókból, pálcikákból. Játékszerszámok próbálgatása, pl. kalapács, seprű. Spontán építés tetszés szerint, az építmény utólagos megnevezése.	Ház, kalapács, seprű, torony, vár, híd, vonat, golyó.

	Egyszerűbb konstrukciók létrehozása (a rendelkezésre álló építőjátékból).	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Húzó, dugó, csavaró, toló mozdulatok tudatos alkalmazása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> fimommotorika, szem-kéz koordináció.	

3. Szerepjáték 7 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Szabadidőben a rendelkezésre álló eszközöket felhasználva eljátszani a környezetében zajló eseményeket, kezdetleges szinten. Elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Természeti és társadalmi környezet hatásainak eljátszása. – Gyerekhez közel álló felnőttek munkája, tevékenységei, környezetben történő váratlan események eljátszása. – Spontán bábozás. – Mese dramatizálása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Napi tevékenységek eljátszása, Szülők munkájának, illetve otthoni tevékenységének eljátszása. Különböző szakmák eljátszása, pl. eladó, fodrász, sofőr, postás. Kirakott, illetve barkácsolt bábokkal bábozás.	Otthon, iskola, reggel, dél, este, reggeli, ebéd, vacsora, anya, apa, 2-3 <i>foglalkozás</i>, pl. orvos, tanító stb. Kanál, pohár, fésű, autó, baba, telefon, szappan, törülköző, 2-3 gyümölcs, illetve zöldség neve, <i>tanult mesék szereplői</i>.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a választott szereppel.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> szókincsfejlesztés. <i>Ének-zene:</i> mozgásos énekek.	

4. Didaktikus játék 5 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Differenciálni 2-3féle anyagot, hangot, ízt, szagot. 2-3 formát egyeztetni, feltűnőbb azonosságokat és különbségeket észrevenni. 2 részből álló képet szétszedni, később összerakni. Sorba rendezni pár mondatos mese képeit. Egy (több) információt tartalmazó kérést végrehajtani. Kiválasztani több tárgyból, képből a megnevezettet. Színeket egyeztetni. 2 elemből ritmikus sort alkotni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok: – ÉRZÉKELEST fejlesztő játékok: tapintás fejlesztése. Hallási figyelem, diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. – FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése: figyelem tartósságának, terjedelmének fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM fejlesztése. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. – Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – SZÓKINCSfejlesztés. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS körében használatos didaktikai játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tapintás-párosítások tapintással, lekötött szemmel ízlelése, szaglása, majd megmutatása, melyik volt, amit értékelték. Saját hang felismerése magnóról.	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok. Környezetünkben lévő hangok közül néhány. Alapvető formák.

	Zörgetéssel egyforma dobozokban lévő tárgyak hangjainak differenciálása. Funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése, hiányok pótlása. Rövid mesék képeinek sorba rendezése, lejátszása instrukciók alapján. Egy információt tartalmazó kérések végrehajtására utaló játékok játszása. Kirakott tárgyakból egy adott tárgy kiválasztása /szókincsbővítés/. Játékos színegyeztetések, párosítások, válogatások, játékos összehasonlítások. Ritmikus sorok alkotása 2 elemből. Különböző vonalak, minták kilépegetése, kirakása játékokkal. Barkochba-játék játszása. Játékos instrukciók követése, analógiás sorok kirakása – több dologból több egyforma kiválasztása, kép-tárgy egyeztetése, szín, forma egyeztetése. Mennyiségek játékos összehasonlítása, összemérése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Fogalom – tárgy – tárgykép asszociáció gyakorlása.	
Kapcsolódási pontok	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok. Környezetünkben lévő hangok közül néhány. Alapvető formák.	

5. Szabályjáték 5 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Bekapcsolódni az egyszerűbb szabályjátékokba és együttműködni	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mozgásos szabályjátékok.	Sor, kör, vonal, pár, labda.

társaival. 2-3 körjáték, párválasztó ismerete. Betartani a szabályt egyszerűbb értelemfejlesztő szabályjátékokban. 5-10 percig elmélyülten foglalkozni játékkal.	– Értelemfejlesztő szabályjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Gyakorló és szerepjátékok játszása, amelyekben a műveletek mozzanatai megadott sorrendben követik egymást. Páros játékok játszása először felnőttel, majd egy társsal. Egyszerűbb csoportos mozdulatjátékok – körjátékok, párválasztók játszása. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása, pl.: Mi változott meg? – játék három tárggyal. Figyelmet fejlesztő szabályjátékok három tárggyal – a figyelem tartósságának, terjedelmének növelése különböző játékok játszásával.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű szabályok felismerése, megértése és betartása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> mozgásügyesítés. <i>Ének-zene:</i> ritmuskövetés.	

6. Spontán játék 10 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Segítséggel választás a felkínált játéklehetőségek közül, adekvát játék a játéktárgyakkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. <i>Fejlesztési tevékenységek</i>	Elérhető játéktárgyak neve.

	Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül választás segítségével.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Társak megkeresése és elfogadása a játék során.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> dobások, labdás gyakorlatok, kézyszer-gyakorlatok.	

7. Szabadban játszható játékok 17 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
A tanuló tudja elfoglalni magát a szabadban, játékot találni magának. Tudjon figyelni játék közben társaira (pl. a homokozóban ne szórja a homokot). Tudjon futó- és fogójátékokba bekapcsolódni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Játék a szabadtéri foglalkozási eszközökkel. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hintázás, mászókázás, csúszdázás segítséggel. Homokozóban építkezés, egyszerűbb, nagyobb formák megtöltése, kiborítása. Homokozóban „főzés”, illetve építkezés – forma megtöltése, kiborítása. Vár, gödör építése. Kavicsok rakosgatása. Segítség mellett futó- és fogójátékok játszása.	Hinta, mászóka, homok, „torta”, „süti”, „vár”, kő, sár, gödör, csúszda, fogó, futás.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Eszközök figyelmes használata, testi épség megővására törekvés.	

Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés: téri tájékozódás.</i>
A fejlesztés várt eredményei a 2. évfolyam végére	A tanuló képes együttműködni felnőttel, társaival, játékeszközt a gyakorló játékok szintjén adekvátan használni. Képes különböző építőjátékokkal, konstrukciós játékok elemeivel elmélyülten elfoglalni magát, a kirakott formákat utánozni és önállóan alkotni, a megismert eszközöket adekvát módon használni. Képes játszani kezdetleges szinten a környezetében zajló eseményeket. Képes bekapcsolódni és a szabályokat követni a didaktikai játékokban. Képes bekapcsolódni a páros, illetve csoportos mozgásos játékba, követni a szabályokat, társaira figyelni. Képes segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, adekvátan játszani a játéktárgyakkal. Képes elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal. Képes társaival hosszabb ideig balesetmentesen játszani.

Játékra nevelés 3–4. évfolyam

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben a közösségi játékok során a segítőkészség és az önfegyelem viselkedési formáinak fejlesztése, a játékeszközök igazságos elosztásának megerősítése, a közös játéktevékenység formáinak bővítése, a türelem, kitartás gyakorlása a játék menetében, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztése. Emellett fontos a gyermek személyiségének kibontakoztatása alkalmazkodóképességének fejlesztésével, pozitív érzelmi légkörű, játékos, változatos helyzetekben.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területe a környezetben való téri és időbeni tájékozódás megerősítésével, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások ismeretének bővítésével erősödik.

A tantárgy az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését az alkalmazkodóképesség megerősítésével, a közösségi játékokban a kulturált, kontrollált magatartás fejlesztésével, a játéktárgyak megosztási képességének belső igénnyé válásával és mások igényeinek figyelembe vételével éri el.

A tantárgy segíti a reális énkép kialakulását, az önálló, kreatív kezdeményezések megjelenését.

A testi és lelki egészségre nevelésben szerepet játszik a mozgásos játékok közbeni finommotorika, ügyesség, gyorsaság, kitartás fejlesztése, a játéktevékenység feszültségoldó hatásának segítségével a lelki egészség megvédése, a saját és a társak testi épségének megőrzése, és a felkészítés az elővigyázatosságra.

A családi életre nevelés területén el lehet érni játék közben a családi élet feladatainak, szerepeinek megismerését, elmélyítését, szerepjátékokkal a családi feszültségek, konfliktusok feloldását.

Játékra nevelés 3. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Szerepjáték	12	-	-
2. Didaktikus játék	7	-	-
3. Szabályjáték	17	-	-
4. Spontán játék	15	-	-
5. Szabadban játszható játékok	21	-	-
Összesen:	72	-	-

Játékra nevelés 4. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1. Szerepjáték	13	-	-
2. Didaktikus játék	8	-	-
3. Szabályjáték	13	-	-
4. Spontán játék	15	-	-
5. Szabadban játszható játékok	23	-	-
Összesen:	72	-	-

Játékra nevelés 3. osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

1. Szerepjáték 12 óra+0óra+0óra

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Szerepjáték 3-4 gyerek között. Egymás „szabályait” elfogadni. A környezetében zajló eseményeket játékban megjeleníteni. Bábokkal elfoglalni magát, rövidebb eseménysorokat eljátszani. Bekapcsolódni dramatizálásba, neki megfelelő szerepet eljátszani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Élmények eljátszása. – Családi élet eseményei. – Családtagok egymáshoz való viszonya, munkájuk. – Felnőttek tevékenységei, munkái, váratlan események. – Bábozás, dramatizálás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Napi programok eljátszása, időbeliség figyelembevételével. Baba gondozása. Családi kapcsolatok eljátszása (anya, nagymama, testvér). Különböző munkák eljátszása (mosogatás, seprés). Különböző foglalkozások eljátszása (boltos, fodrász, orvos). Többször hallott és látott mese bábozása, a szöveg hallgatása közben.	Reggel-reggeli, dél-ebéd, este-vacsora, testrészek, néhány konyhai, illetve fürdőszobai eszköz, néhány élelmiszer, gyümölcs, zöldség, tanult mesék új fogalmai.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Beszéddel, mozgással kísért játék játszása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> foglalkozások, család, mesék. <i>Ének-zene:</i> felelgetős játékok.	

2. Didaktikus játék 7 óra+0óra+0óra

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Differenciálni 6-8 féle hangot. Megnevezni az alapszíneket. Ismerni testrészeit, érzékszerveit. Felismerni a napszakokat képek alapján. 4-6 képből álló eseménysor képeit sorba rakni. 3 elemből ritmikus sorokat alkotni (betűkből, számjegyekből is). Ismerni a sok-kevés, kicsi-nagy fogalmakat és használni ezeket. A tanult formákat megnevezni. Szabályokat követni a didaktikai játékok során.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – FIGYELEM, EMLÉKEZET, ÉRZÉKELÉS: hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése, ízlelés, szaglás fejlesztése. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM, időbeli tájékozódás fejlesztése. – Beszédfejlesztő didaktikai játékok, ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok, SZÓKINCS bővítése. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS során alkalmazott didaktikai játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> „Zsákbamaczka” játék játszása, a kitapintott tárgy utólagos megnevezése. Magas-mély differenciálása, halk-hangos differenciálása különböző játékok során. Tárgyak megfigyelése (kirakott tárgyak figyelése, majd letakarás után a megfigyelt tárgyak felsorolása). Mi hiányzik? képkiegészítés – pl. arcon érzékszervek, házon ablak. 5-6 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl. virág növekedése. 3 információt tartalmazó artikulációs gyakorlatok játszása, pl.: különböző arckifejezések utánzása – sírás, nevetés stb.	„Gondoltam valamire” játék során szóba ő tárgyak, állatok.

	Analógiás sorok kirakása – több tárgyból, illetve képből több hasonló kiválasztása. Azonos fogalom, eltérő ábra egyeztetése. Logikailag, funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése. „Gondoltam valamire” játék. Különböző szín, forma (egyeztetése),	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Logikai és funkcionális összefüggések észrevétele.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás- írás:</i> térorientációs gyakorlatok. <i>Számolás, mérés:</i> tájékozódás, összefüggések felismerése.	

3. Szabályjáték 17 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Bekapcsolódni, aktívan részt venni a mozgásos szabályjátékokban. A szabályokat követni, társaira figyelni. A vereséget elfogadni, elviselni. Értelemfejlesztő szabályjátékokban a szabályokat követni: 15-20 percig képes legyen odafigyelni a tanuló egy-egy szabályjáték menetére. Türelmesen kivárni, amíg sorra kerül.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Csoportos mozdulatjátékok játéka, különböző körjátékokban, párválasztókban részvétel. Labdajátékok játéka – célba dobások: gurítás, dobás egymásnak. Csoportos ügyességi játékok (kötélhúzás, kosárba dobás, futójátékok). Könnyebb versenyjátékok játéka – egyéni, illetve csoportos versengésekben való részvétel. Érzékelést fejlesztő játékok játéka.	Pár, sor, kör, vonal, labda, dobás, gurítás,

	Megfigyelést fejlesztő játékok játszása (Mi változott meg? 6-8 tárggyal). Figyelmet fejlesztő játékok. Szelektív figyelmi funkciók fejlesztése (méret- és formaérzékelő játékok játszása bekötött szemmel). Társasjátékok játszása közösen, illetve egyszerűbbeket párban (színegyeztetésen alapuló lépegetés).	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Szabályok megértése, elfogadása, az előforduló viták közös rendezése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> labdás gyakorlatok, sorversenyek. <i>Ének-zene:</i> körjátékok, párválasztók.	

4. Spontán játék 15 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Segítséggel a felkínált játéklehetőségek közül választani, adekvátan játszani a rendelkezésére álló játékokkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Spontán játék szabadon választott játékokkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. <i>Tevékenység</i> Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek közül választás segítségével (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével).	Elérhető játéktárgyak neve.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Szabályok betartása, játékeszközök közül választás.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> beszélgetés, egyszerű szófordulatok, szókincs.	

5. Szabadban játszható játékok 21 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Játék játszótéri eszközökön. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. – Játék a természet kínálta játékokkal. – Télen: hógolyózás, szánkózás, hóemberépítés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hintázás, csúszdázás, mászókázás, rollerezés, tricikli használata. Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör, alagút építése. Aszfaltra rajzolás. Ugróiskola. hullahopp-karika használata. Kavicsokkal sorkirakás, válogatás. Futó- és fogójátékok játssza. Hógolyózás, szánkózás segítségével.	Fogalmak Hinta, mászóka, homok, víz, sár, vár, <i>gödör</i>, <i>alagút</i>, fa, ág, kavics, kő, <i>fogó</i>, futás, hó, hógolyó, hóember, szánkó.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Türelmes várakozás a játékeszköz használatára.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ábrázolás, alakítás:</i> formázások különböző anyagokból.	

A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végére	A tanuló segítséggel képes bekapcsolódni a dramatizálásba, neki megfelelő szerepet vállalni. Képes irányítás mellett szabályokat elfogadni, követni a tárgyakkal folytatott tevékenység közben. Irányítás mellett képes figyelni az akusztikus, vizuális, kinesztetikus ingerekre, a téri orientációs képesség alakulására, a sorrendiség alapjaira. Képes együtt játszani társaival és egyszerű játékszabályokat betartani. Képes segítséggel fogni, emelni, letenni, összeilleszteni, dobni, gurítani, nyitni, csukni, játékon keresztül az anyagok, tárgyak alapvető tulajdonságaival ismerkedni. Képes kevés irányítás mellett önállóan kitalált tevékenységeket játszani növekvő időtartamban, tárgyakat mással helyettesíteni. Képes betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.
--	--

Játékra nevelés 4. osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

1. Szerepjáték 13 óra+0óra+0óra

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Szerepjáték 3-4 gyerek között. Egymás „szabályait” elfogadni. A környezetében zajló eseményeket játékban megjeleníteni. Bábokkal elfoglalni magát, rövidebb eseménysorokat eljátszani. Bekapcsolódni dramatizálásba, neki megfelelő szerepet eljátszani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Élmények eljátszása. – Családi élet eseményei. – Családtagok egymáshoz való viszonya, munkájuk. – Felnőttek tevékenységei, munkái, váratlan események. – Bábozás, dramatizálás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Napi programok eljátszása, időbeliség figyelembevételével. Baba gondozása. Családi kapcsolatok eljátszása (anya, nagymama, testvér). Különböző munkák eljátszása (mosogatás, seprés). Különböző foglalkozások eljátszása (boltos, fodrász, orvos). Többször hallott és látott mese bábozása, a szöveg hallgatása közben. 2-5 szereplős mesék dramatizálása.	Reggel-reggeli, dél-ebéd, este-vacsora, testrészek, néhány konyhai, illetve fürdőszobai eszköz, néhány élelmiszer, gyümölcs, zöldség, tanult mesék új fogalmai.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Beszéddel, mozgással kísért játék játszása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> foglalkozások, család, mesék. <i>Ének-zene:</i> felelgetős játékok.	

2. Didaktikus játék 8 óra+0óra+0óra

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Differenciálni 6-8 féle hangot. Megnevezni az alapszíneket. Ismerni testrészeit, érzékszerveit. Felismerni a napszakokat képek alapján. 6-8 képből álló eseménysor képeit sorba rakni. 3 elemből ritmikus sorokat alkotni (betűkből, számjegyekből is). Ismerni a sok-kevés, kicsi-nagy fogalmakat és használni ezeket. A tanult formákat megnevezni. Magánhangzókat, számjegyeket egyeztetni, kilépni, végigrakni. Szabályokat követni a didaktikai játékok során.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – FIGYELEM, EMLÉKEZET, ÉRZÉKELÉS: hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése, ízlelés, szaglás fejlesztése. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM, időbeli tájékozódás fejlesztése. – Beszédfejlesztő didaktikai játékok, ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok, SZÓKINCS bővítése. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS során alkalmazott didaktikai játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> „Zsákbamacska” játék játszása, a kitapintott tárgy utólagos megnevezése. Magas-mély differenciálása, halk-hangos differenciálása különböző játékok során. Tárgyak megfigyelése (kirakott tárgyak figyelése, majd letakarás után a megfigyelt tárgyak felsorolása). Mi hiányzik? képkiegészítés – pl. arcon érzékszervek, házon ablak. 5-6 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl. virág növekedése. 3 információt tartalmazó artikulációs gyakorlatok játszása, pl.: különböző arckifejezések utánzása – sírás, nevetés stb.	„Gondoltam valamire” játék során szóba ő tárgyak, állatok.

	Analógiás sorok kirakása – több tárgyból, illetve képből több hasonló kiválasztása. Azonos fogalom, eltérő ábra egyeztetése. Logikailag, funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése. „Gondoltam valamire” játék. Különböző szín, forma, magánhangzó, számjegye egyeztetések, magánhangzók, számjegyek válogatása, játékkal kirakása, kilépése.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Logikai és funkcionális összefüggések észrevétele.	
Kapcsolódási pontok	<i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok. <i>Számolás, mérés:</i> tájékozódás, összefüggések felismerése.	

3. Szabályjáték 13 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Bekapcsolódni, aktívan részt venni a mozgásos szabályjátékokban. A szabályokat követni, társaira figyelni. A vereséget elfogadni, elviselni. Értelemfejlesztő szabályjátékokban a szabályokat követni: 20-30 percig képes legyen odafigyelni a tanuló egy-egy szabályjáték menetére.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Csoportos mozdulatjátékok játsszása, különböző körjátékokban, párválasztókban részvétel. Labdajátékok játsszása – célba dobások: gurítás, dobás egymásnak. Csoportos ügyességi játékok (kötélhúzás, kosárba dobás, futójátékok). Könnyebb versenyjátékok játsszása – egyéni, illetve csoportos versengésekben való részvétel.	Pár, sor, kör, vonal, labda, dobás, gurítás,

Türelmesen kivárni, amíg sorra kerül.	Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása (Mi változott meg? 6-8 tárgy). Figyelmet fejlesztő játékok. Szelektív figyelmi funkciók fejlesztése (méret- és formaérzékelő játékok játszása bekötött szemmel). Társasjátékok játszása közösen, illetve egyszerűbbeket párban (színegyeztetésen alapuló lépegetés).	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Szabályok megértése, elfogadása, az előforduló viták közös rendezése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Mozgásnevelés:</i> labdás gyakorlatok, sorversenyek. <i>Ének-zene:</i> körjátékok, párválasztók.	

4. Spontán játék 15 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Segítséggel a felkínált játéklehetőségek közül választani, adekvátan játszani a rendelkezésére álló játékokkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Spontán játék szabadon választott játékokkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. <i>Tevékenység</i> Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek közül választás segítségével (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével).	Elérhető játéktárgyak neve.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Szabályok betartása, játékeszközök közül választás.	
Kapcsolódási pontok	<i>Kommunikáció:</i> beszélgetés, egyszerű szófordulatok, szókincs.	

5. Szabadban játszható játékok 23 óra+0óra+0óra		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	Fogalmak
Betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Játék játszótéri eszközökön. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. – Játék a természet kínálta játékokkal. – Télen: hógolyózás, szánkózás, hóemberépítés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hintázás, csúszdázás, mászókázás, rollerezés, tricikli használata. Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör, alagút építése. Fára mászás. Aszfaltra rajzolás. Ugróiskola. Ugróköté, hullahopp-karika használata. Kavicsokkal sorkirakás, válogatás. Futó- és fogójátékok játéka. Hógolyózás, szánkózás segítségével.	Fogalmak Hinta, mászóka, homok, víz, sár, vár, <i>gödör</i>, <i>alagút</i>, fa, ág, kavics, kő, <i>fogó</i>, futás, hó, hógolyó, hóember, szánkó.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Türelmes várakozás a játékeszköz használatára.	
Kapcsolódási pontok	<i>Ábrázolás, alakítás:</i> formázások különböző anyagokból.	

A fejlesztés várt eredményei a 4. évfolyam végére	A tanuló képes bekapcsolódni a dramatizálásba, neki megfelelő szerepet vállalni. Képes szabályokat elfogadni, követni és újakat alkotni a tárgyakkal folytatott tevékenység közben. Képes figyelni az akusztikus, vizuális, kinezetikus ingerekre, a téri orientációs képesség alakulására, a sorrendiség alapjaira. Képes együtt játszani társaival és egyszerű játékszabályokat betartani. Képes fogni, emelni, letenni, összeilleszteni, dobni, gurítani, nyitni, csukni, játékon keresztül az anyagok, tárgyak alapvető tulajdonságaival ismerkedni. Képes önállóan kitalált tevékenységeket játszani növekvő időtartamban, tárgyakat mással helyettesíteni. Képes betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.
--	--